

Izdaja odbor za splošne zadeve Železarne Ravne

Ureja uredniški odbor

Jože Delalut, Franc Fale, Alojz Janežič, Ivo Kohlenbrand, Marjan Kolar, Frančiška Korošec, Jože Sater

Odgovorni urednik:

Marjan Kolar

Telefon 86 030, int. 304

Tisk: CP Mariborski tisk Maribor

Janez Žnidar

Temeljne organizacije združenega dela — osnovne celice gospodarjenja

V železarni se bo pričela razprava na zborih delovnih ljudi in v delovnih skupinah ter drugih organih o predlogu akta o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela in predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev.

Po predlogu bo s prvim aktom potrjena volja delavcev, da v manjšem delu podjetja prevzemajo obveznosti in pravice, ki jih določa ustava v dopolnjenem XXI. in XXII. členu. Z drugim aktom pa bodo po predlogu delovni ljudje, ki so organizirani v delih podjetja, to je temeljnih organizacijah združenega dela, določili, kakšni bodo v bodoče odnosi med temeljnimi organizacijami znotraj podjetja, kako bodo skupno reševali nekatere probleme, skratka, kako bodo poslovali združeni v enotnem podjetju.

Z ustanovitvijo temeljnih organizacij znotraj podjetja bodo te prevzele večji del dolžnosti in pravic, ki jih je imel doslej delavski svet podjetja. V prvi vrsti je to polna odgovornost za rentabilno gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Pri tem morajo ustvariti toliko dohodka, da poleg izplačila osebnih dohodkov, zakonskih ter pogodbenih obveznosti ostane še del sredstev za gradnjo proizvodnih naprav in družbenega standarda. Delavci v temeljni organizaciji imajo ustavno pravico dela z družbenimi sredstvi. To pomeni, da prevzemajo odgovornost za zaposlitev vseh delavcev v njej tudi v primeru, če bi iz kakršnih koli razlogov nastopile težave za zaposlitev. Temeljno organizacijo ta pravica delavcev sili, da pametno gospodari in z vlaganjem v nove naprave za proizvodnjo akumulativnih izdelkov skrbi za obstoj in nadaljnji razvoj. Delavci v temeljni organizaciji imajo nadalje pravico, da z dohodkom uprav-

ljajo in določajo o njegovi razdelitvi, da na podlagi povečane produktivnosti pridobivajo osebni dohodek, urejajo medsebojna delovna razmerja itd. Ustava pa s pravicami, ki jih daje delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela, te hkrati obvezuje, da ustvarijo možnost za realizacijo svojih pravic.

Delavci na delavskih svetih temeljnih organizacij združenega dela ali prek svojih delegatov na delavskem svetu podjetja odločajo o teh in drugih pravicah ter o

ukrepih, ki so potrebni za njihovo uresničitev.

Cilj, ki ga družba želi doseči z ustanovitvijo temeljnih organizacij, je, da napravi delavca za nosilca pravic, ki mu po ustavi pripadajo, temeljna organizacija pa je organizacijsko sredstvo, ki naj pomaga priti do tega cilja.

Delavci v železarni pa obenem, ko bodo prevzeli večje pravice in dolžnosti v temeljnih organizacijah, ne bodo mogli mimo ugotovitve, da so te temeljne organizacije del podjetja, ki so ga v preteklosti skupaj gradili in ki se bo tudi v bodoče razvijalo tako, da bo dajalo kot celota in vsak posamezen del optimalne rezultate. Močno jih veže tudi tekoče poslovanje, predvsem pa solidarnost delavcev in skupni interesi. Zato bodo temeljne organizacije v posebnem

IZ VSEBINE

Po rojstnem dnevu republike — Osnutek pravil sindikata — Razvojno in raziskovalno delo slovenskih železarn — Iz dela kolegijskih izvršilnih organov — Mladi o sebi in nas — Budnost koroških študentov — Delovne enote se uveljavljajo — O delu komisije za oblikovanje in delitev OD — Strokovna posvetovanja in raziskave — Kulturna kronika — Sportne vesti

V prvem snegu

samoupravnem sporazumu izrazile voljo, da še naprej poslujejo skupno v enem podjetju, vendar z natančneje določenimi odnosi med sedanji enotami ter z drugačnimi pravicami in dolžnostmi posameznih organov upravljanja. Samoupravni sporazum bo zato urejal gospodarjenje s sredstvi, poslovanje, cene, roke, ugotavljanje dohodka, odločanje o delitvi dohodka, postopek uporabe amortizacije, oblikovanje poslovnega sklada, delitev osebnih dohodkov, odgovornost posameznih organov in vodij, reševanje sporov, organizacijo samouprave in druge zadeve, ki nastopajo pri poslovanju med enotami znotraj podjetja, do podjetja in podjetja do drugih podjetij ali združenj.

Predloga, ki sta izdelana tako, da upoštevata ustavne pogoje in doseženo stopnjo organiziranosti ter razvoj naše železarne, predvidevata, da bomo imeli v podjetju dve

temeljni organizaciji, in to TOZD enote metalurške proizvodnje in TOZD enote mehanske obdelave. Delovni ljudje v tehničnem, komercialnem, finančno računovodskem, kadrovske splošnem sektorju in sektorju za gospodarjenje pa nimajo po ustavi predpisanih pogojev, da bi bili TOZD, zato so organizirani kot skupne službe TOZD I in TOZD II in podjetja kot celota v organizacijo združenega dela skupnih služb.

Ta prispevek ima predvsem namen seznaniti člane kolektiva z osnovno idejo, t. j. kaj pomenijo temeljne organizacije in zakaj jih ustanovljamo, pa zopet združujemo. Kako pa naj bi bili v železarni konkretno rešeni problemi v temeljnih organizacijah in med njimi, je razvidno iz predloga samoupravnega sporazuma, ki je bil dan v razpravo članom kolektiva.

Gregor Klančnik, generalni direktor ZPSŽ

Po rojstnem dnevu republike

Devetindvajset let je minilo, odkar se je v bivši Jugoslaviji spočeta, med narodno-osvobodilno borbo razvita rodila naša Federativna socialistična republika Jugoslavija. Tudi bajoneti monarhističnega režima niso mogli preprečiti širjenja podpore programa Komunistične partije za socialno in pravično nacionalno osvoboditev. Ideja je postajala materialna moč, ki se je med obojenimi spopadi še krepila in razbila tudi okupatorja, ki je s krvavim nasiljem poizkusil vsiliti svojo voljo ter uničujočo nadvlado.

In zmagala je volja ljudstva. V času, ko je fašizem še kruto gospodaril nad celo Evropo, so sredi okupacije narodi Jugoslavije razglasili sebi in svetu, da se bodo borili, vse dokler zadnji okupatorski vojak ne bo zapustil naše domovine, in nato v državi vzajemnosti in enakopravnosti narodov ter narodnosti razvijali socialistično družbo. V najtežjih pogojih so se takrat kalili najboljši sinovi domovine in končno priborili našim narodom svobodo. Zgodovinski je pri tem bil delež Slovencev, ki so tako najbolje izpričali svojo pripadnost v skupnosti jugoslovanskih narodov.

Skoraj tri desetletja je po tem minilo. Veliko se je spremenilo. Zgradili smo tovarne, zajeli energetske vire, izpeljali komunikacije, zgradili šole, zdravilišča, športne in turistično-rekreativne objekte, izobrazili ljudi in razvili tehnologijo, promet, zdravstvo ter kulturo narodov. Posebna pridobitev pa je gradnja družbenih odnosov, ki je z vstopom v samoupravno družbo zgodovinsko pomembna.

Duh revolucije ne oveni!

Razvijanje družbenih odnosov pa pomeni nenehno revolucionarno odstranjevanje vsega, kar je v danem momentu zaviralno, konservativno. Tudi zasluge iz predhodnih obdobij revolucije ne morejo biti razlog za oviro regeneracije kadrov, ki mora pomeniti svežino na poti razvoja družbenih odnosov v hitrejšo rast proizvodnje materialnih in duhovnih pridobitev družbe.

Ob vsakem zastoju nastaja odklon od revolucionarne poti, ki zahteva popravilo kurza in, četudi boleče, odpravo nakopičenih miselnih in materialnih neskladij. Tudi v zadnjih petih letih smo bili priča zastoju stalne prisotnosti revolucionarne roke resnične pravice in že so bile okrepljene sile sebičnosti, ki so vlekle na stran in zmanjševale učinkovitost samoupravne družbe. Virus nemoralne poslovne bolezni, da je plodno zajemanje, ne pa ustvarjanje dohodka, se je vsidral v vse špranje zasebnega, skupinskega in splošnega družbenega organizma. Ta virus je zavrl varčevanje na vseh področjih porabe, zmanjševal prizadevnost za večjo racionalnost gospodarstva, slabil učinkovitost revolucionarnih sil, širil žrelo najmanjšega odpora pridobivanja dohodka s poviševanjem cen in razpolaganjem z družbeno imovino brez kritja. V tem bolnem obdobju se je akumulacija pojavljala tudi tam, kjer ni bila ustvarjena, siromašili so se proizvajalci s predpisanimi prodajnimi cenami, nastala so strukturalna neskladja v razporeditvi družbenega kapitala in proizvodnih potencialov. Ustvarjalno delo je gubilo veljavo, špekulacije pa so postale splošna metoda pridobivanja. Kratkoročne atraktivnosti so prevladale in potisnile ob stran dolgoročni koncept usklajenega razvoja.

Tudi sami podkopujemo pridobitve

Res je, da so v tem času proizvajalci jekla bili v nezavidnem položaju in da je v slovenskih železarnah v razširjeni reprodukciji nastal pravi zastoj, ki se bo maščeval še v poznejših obdobjih, res pa je tudi, da tudi mi nismo imuni pred virusom poslovne nemorale. Na simpoziju o taljenju jekla v obločnih elektro pečeh so predstavniki firme ASEA rekli, da ima švedska železarna Luleo že nekaj let poslovno izgubo. Ta tovarna si z zboljšanjem tehnologije in poslovanja prizadeva, da bi brez izgube ostala konkurenčna na trgu. Ob tem smo morali priznati neprijetno resnico, da pri nas v glavnem ne iščemo povečevanja dohodka v racionalnejšem gospodarjenju,

temveč našo aktivnost pretežno usmerimo na poviševanje cen in tako relativno poceni in z malo muje pridemo do povišanja dohodka. Tudi ta aktivnost je potrebna, saj je pravilna primarna delitev osnovni pogoj strukturalno ubranega razvoja, vendar le, če je sočasno spremljana z borbo za racionalnejšo proizvodnjo in splošno družbeno poslovnost.

Splošna politična aktivnost, ki je po pismu tovariša Tita postala pravo gibanje, pomeni oživitvev revolucije za uničevanje virusa osebne, zasebne in poslovne nemorale, za krepitev vzajemnosti in družbenega značaja dohodka. Veselje in skrb nekaterih doma in izven naših meja, da to pomeni odklon na levo od naše samoupravne linije ter postopno vključevanje v vzhodnoevropski blok, je zmotno. Vse, kar se na notranjepolitičnem področju pri nas dogaja, ni odklon, temveč vračanje na pozicije samoupravne poti uspešnega oblikovanja socialistične družbe. Osebnost nam je vsem jasno, da je rešitev revolucije pri nas v prilagojevanju ustvarjanja in porabe, v racionalnejši in produktivnejši proizvodnji, v prilagojeni osebni, splošni in investicijski porabi ter zoževanju splošne družbene režije. Mi, ki smo v gospodarstvu, običajno povečano porabo raje kažemo pri drugih, pri tem pa se premalo zavedamo, da je zbir porabe največji v proizvodnji in da je tam tudi možno največ privarčevati. Ko trdimo, da podpiramo vračanje na pot revolucije, se moramo zavedati naše obveze, ki je v relativnem zmanjševanju porabe surovin, reprodukcijskega materiala in energije, v povišanem izplenu, izboljšani kakovosti izdelkov ter rednem izvrševanju pogodbenih obveznosti. Naša naloga v borbi za utrjevanje samoupravne družbene ureditve je torej jasna — učinkovitejše proizvajati in poslovati. Vse miselne, kadrovske in druge ovire na tej poti bo treba odstraniti. Razsodna in smotrna uveljavitev ustavnih dopolnil bo reševanje te naloge pogojevala.

Po treh letih integriranosti

Pred kratkim, točno 15. septembra, so potekla tri leta, odkar smo se po dobrih predhodnih pripravah na referendumu izrekli za integracijo slovenskega železarstva. Moč miselnosti kratkoročne atraktivnosti, pridobitvene kvalitete trgovine in montažerstva, ki je bila v Sloveniji posebno močno usidrana, nas je privedla v tak ekonomski položaj, da je združitev postala pogoj prizadevanja za obstoj. Ob vstopu v četrto leto skupnega življenja smo s plodovi lahko zadovoljni. Naš največji skupni delež pa je brez dvoma pri oblikovanju miselnosti, da mora tudi slovenski narod biti prisoten v vseh fazah proizvodne ustvarjalnosti in da je jeklo osnova celotne družbene reprodukcije.

Ekonomski položaj, merjen z dohodkom, se je v organizacijah združenega dela — železarnah Jesenice, Ravne in Štore — občutno popravil. V primerjavi z letom 1968 se je v 9. mesecih letos povečala:

— proizvodnja surovega jekla za	20 %
— blagovna proizvodnja za	28 %
— realizacija za	118 %
— OD bruto — zbirno za	92 %
— bruto akumulacija za	220 %

Ob tem, da so se prejemki s prispevki vred povišali na 299 milj. din ali za 92 %,

se je v štirih letih bruto akumulacija, to je zbir presežka dohodka ali dobička in amortizacije, povišal v treh četrtletjih od 12,4 na 286 milij. din. Pričakujemo, da se tudi obračunano na celo leto to razmerje ne bo spremenilo.

Ugodna rast dohodka in amortizacije pa na žalost še ni dokaz ekonomske moči. Kot smo bili pred leti s predpisanimi cenami na dohodku žrtev inflacije, smo sedaj na prisilnem kreditiranju kupcev. Razlika med terjatvami in dolgovi je 30. 9. 1972 v ZPSŽ znašala 478,7 milij. din, kar pomeni, da se naša akumulacija nahaja pri kupcih. V zadnjih treh letih smo ob upoštevanju povečanja kreditov bank dvignili naš delež, angažiran v gospodarstvu, za 250 milij. din.

V nelikvidnosti se zrcalijo celotni poslovni odnosi znotraj gospodarstva in med gospodarstvom ter drugimi nosilci družbene imovine, katere lahko prištevamo med glavne odklone in kompromitiranje samoupravne ureditve. Borba z njo je zato borba za samoupravne pozicije.

Devetmesečni obračun

V devetih mesecih 1972 smo v ZP slovenske železarnе dosegli:

1. 9. 1972 indeks proti 1. 9. 1971

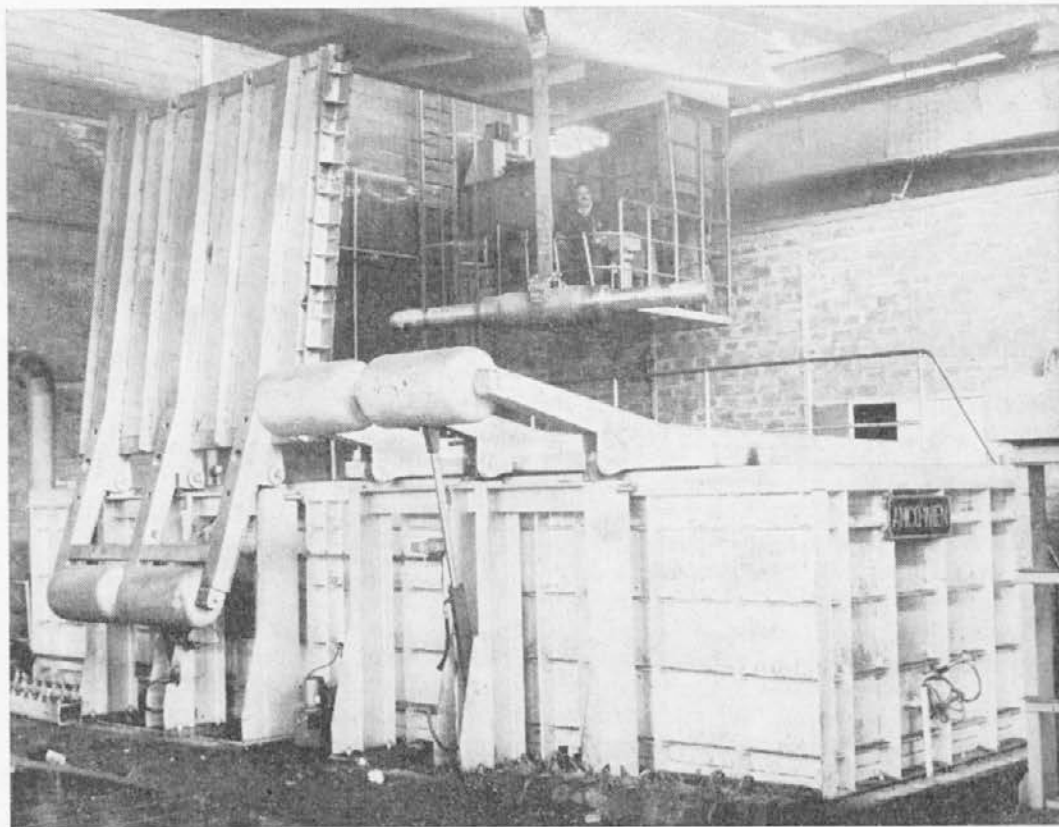
	milij. din	
— eksterne realizacije	1.754,8	116
— celotnega dohodka	1.997,9	118
— dohodka	518,5	123
— amortizacije	151,4	136
— dobička	129	129

Ta rezultat je bil dosežen ob poprečni zaposlitvi 11.887 delavcev, kar je 2 % več od poprečja leta 1971. Pri tem se je poprečni osebni dohodek neto dvignil od 1.614 na 1.920 din na zaposlenega mesečno ali za 19 %.

Za to poslovno aktivnost smo imeli na razpolago 1.679,7 milij. din poslovnega sklada in 1.172,8 milij. din dolgoročnih

	Jesenice	Ravne	Štore
— eksterna realizacija	54,6	29,4	16
— osebni dohodki bruto	48	33	19
— akumulacija bruto	50	38	12
— poslovni sklad	57,3	27,5	15,2
— obratna sredstva iz poslovnega sklada in kreditov	57,4	31,4	11,2
— zaloga materiala	58,1	28,6	13,3
— razlika med kupci in dobavitelji	56	36,8	7,2

Iz podatkov se vidi, da pri financiranju proizvodnje relativno najbolj zaostajajo Štore. Ta železarna zaradi zapoznelosti investiranja sedaj z višjo stopnjo povišuje realizacijo kot ostali dve železarni — poprečno stanje je znašalo 116, v Štorah 135 — zato bo iskanje dodatnih virov financiranja za to železarno najbolj nujno. Že sedaj smo uspeli z enotno akcijo združenega podjetja pridobiti — po stanju 30. 9. 1972 — 122 milij. din sredstev, ki so bila plasirana v tovarne v obliki dolgoročnih oziroma kratkoročnih kreditov. Na podlagi akcij, ki so v teku, upravičeno pričakujemo, da bomo do konca leta skupno pridobili nova sredstva za financiranje proizvodnje. V republiškem sekretariatu za finance in ban-

Ena od naših peči

kreditov. Pri tem je potrebno posebno prikazati del za obratna sredstva, ki znaša v poslovnem skladu 397,4 milij. din in v kreditih 436,7 milij. din, kar skupaj znes 834,1 milij. din. S temi sredstvi se krijejo zaloge surovin, polizdelkov in gotovega blaga, ki so na dan 30. 9. 1972 znašale 521 milij. din, ter razlika med terjatvami in dolgovi kupcev oziroma dobaviteljev, ki je znašala 479 milij. din. Ker se dolgovom pri dobaviteljih pridružujejo še obveznosti do bank, nastopa velik primanjkljaj, ki vsrkava tekočo akumulacijo in povzroča probleme ne le v razširjeni reprodukciji, temveč tudi v financiranju tekoče proizvodnje.

Udeležba posameznih železarn v poslovanju ZPSŽ znaša:

nje pogodbenih obveznosti je naš največji greh, ki ima neprijetne reflekse v širšem gospodarstvu in v našem celotnem poslovanju.

Ob tem, da so tovarne že znatno posodobile organizacijo in napredovale pri modernizaciji vodenja procesa proizvodnje, še nismo bistveno zmanjšali nepravčasne in kvalitetno nepopolne dobave. To ima za posledico npr., da TAM ne more pravočasno kompletirati tovornjakov, ladjedelnice ladij in tako naprej, kar veže velike zaloge, zmanjšuje likvidnost kupcev, železarnam pa se povečujejo terjatve. Ob tem da obžalujemo neskladje med proizvodnjo in porabo jekla na Slovenskem in se pritožujemo nad porabniki navadnih kvalitete, zanemarjamo porabnike najvišjih reprezentantov legiranih jekel — brzoreznih, grelnih in nerjavnih vrst.

Neuspele šarže so dostikrat razlog, da porabnike terminsko puščamo na cedilu, proizvedeno jeklo proglasimo kot primereno za druge namene, za katere pa je kupca potrebno šele iskati in nato za vsiljeno blago potrpežljivo čakati na plačilo. Posledice tehnološke nediscipline se torej običajno pojavijo tam, kjer je ta nastala.

Ko torej razmišljamo o slabostih v našem gospodarstvu, ki se manifestirajo v inflaciji, trgovinskem primanjkljaju, nelikvidnosti delovnih organizacij, moramo biti toliko pošteni in tudi sebe vključiti med tiste, ki to stanje reproducirajo. Sprostitev vpliva neposrednih delavcev — ustvarjalcev na realizacijo in delitev dohodka je najboljše sredstvo za sprotno odpravljanje slabosti, razvoj samoiniciative, večjo vzajemnost, učinkovitejšo poslovnost in uspešnejše gospodarjenje. To mora dati ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela po tovarnah.

TOZD je skrb za delavca in gospodarnost

V celem združenem podjetju se vrši intenzivna aktivnost za oblikovanje takih

kah je v reševanju za prek 100 milj. din naših zahtev.

Poslovno do porabnikov

Kot posledica zahtevnosti izsiljevanja, poslovne nemorale, sebičnega prisvajanja, pomanjkanja socialnega čuta, lokalne, regionalne in skupinske demagogije se je zoževala zavest, rastlo nezaupanje in padala delovna vnema. Ob tem, ko nismo zadovoljni, da se odgovornost za stanje razprši in prenese na vse, in ko želimo, da pri odstopanju od začrtane gospodarske smeri pade vlada, vendar ne moremo mimo resnice, da s svojim obnašanjem tudi sami nosimo del krivde in da smo eni od nosilcev naštetih slabosti. Nedosledno izvrševa-

medsebojnih odnosov, ki bodo omogočili optimalne odločitve znotraj tovarn in na ravni celega podjetja. Tovarne bodo razdeljene na TOZD, ki bodo tehnološko poslovno zaključene dohodkovne enote, v katerih bodo delavci ustvarjali in odločali o uporabi plodov svojega dela.

Delavci v TOZD se bodo s samoupravnim dogovorom odločali o odnosih do drugih TOZD v tovarnah in o tem, katere storitve oziroma aktivnosti bodo zaradi večje učinkovitosti prenesli na izvrševanje v skupne službe in katere odločitve bodo sprejemali skupno na ravni cele tovarne. Samoupravni sporazumi med delovnimi organizacijami bodo vsebovali funkcije in način odločanja za tista opravila, katera na ravni celotnega združenega podjetja dajejo optimalnejše rešitve in koristi vsem organizacijam združenega dela. Vse to urejevanje notranjih odnosov ima en sam cilj — povečanje učinkovitosti gospodarjenja ob boljših dohodkih zaposlenih. V prihodnosti bodo v prejemke morali biti vključeni tudi dohodki od minulega dela, kar bo znatno razvilo čut za take naložbe, ki so donosne.

V Sloveniji je že bila politično obsojena in pokopana zmotna politika zapostavljanja proizvodnje reprodukcijskega materiala, ki je povzročila strukturalno neskladje, povečevala zunanjetrgovinski primanjkljaj in proizvodne težave v predelavi. To pomeni, da naše triletno vpitje ni bilo v puščavi in da bomo v prihodnosti od resolucij končno prešli na dejansko odpravljanje zaostajanja bazične proizvodnje. Že v kratkem času po za nas posebno po-

membni seji plenuma CK ZKS 4. 11. 1972 se pri reševanju naše finančne problematike čuti nov duh.

Še nekaj je za nas važno. Integracijski procesi bodo po tem plenumu dobili vsepobno podporo, vpeljane bodo materialne vzpodbude in dan večji vpliv pri kreiranju načrtne gospodarske politike. Pri tem imamo s svojo integracijo prednost pred drugimi. Naša, četudi po številu v direkciji zaposlenih delavcev skromna, združena proizvodna tvorba bo v prihodnosti lahko dala večje rezultate. Njen vpliv bo bolj prisoten v predstavnih organih in bankah, potem ko bo v kratkem ustanovljen konzorcij največjih delovnih organizacij kovinske industrije, pa tudi pri usklajevanju proizvodnje in predelave jekla.

Republiki za rojstni dan

Družba se je že odločila, da pomaga popraviti zamujeno; resno se rešuje razbremenitev naših anuitet od dolgoročnih kreditov, v reševanju so prošnje za kreditno pomoč pri deblokadi žiro računov, resno se obravnava projekt hladne valjarne, pa vendar ne bo rešeno nič brez nas samih.

Republiki za rojstni dan smo dali najlepše darilo z lastnim deležem pri deblokadi žiro računov, z znižanjem terjatev in s tem zboljšanjem likvidnosti ter predvsem z zboljšanimi poslovnimi odnosi do kupcev. Le na tak naš prispevek bo družba lahko dala svoje.

S sprejeto obveznostjo za boljše gospodarjenje smo najlepše praznovali dan naše republike.

S sej kolegijških izvršilnih organov

Poslovni odbor

Je na sejah meseca novembra največ časa in razprave namenil izvajanju akcijskega programa tovarne predvsem v vidika likvidnosti in poslovnosti. Ugotovljeno je bilo, da je odbor 18. januarja letos sprejel sklep za uveljavitev ukrepov za zboljšanje likvidnosti tovarne. S prizadevanjem strokovnih služb pa tudi odgovornih delavcev smo 16. junija letos uspeli deblokirati žiro račun. Med ukrepi, ki so bili storjeni v tej smeri, smo v tovarni naredili selekcijo kupcev, tako da smo z nesolidnimi plačniki bistveno zmanjšali obseg poslov, v nekaterih primerih pa smo nerednim plačnikom celo ustavili nadaljnje dobave materiala. Po svoje je k zmanjšanju nelikvidnosti prispeval tudi ukrep za znižanje zalog, predvsem materiala razreda 3. Uspešno se je pokazalo tudi najemanje medbančnih kreditov, ki jih nato z našimi dolžniki med seboj kompenziramo. Čeprav imamo zdaj deblokiran žiro račun, pa moramo, tako je bilo zaključeno, pri naši finančni politiki, predvsem ob naših sedanjih večjih investicijskih posegih, paziti na to, da ne bi ponovno zašli v nelikvidnost. Posebej pa je bilo podčrtano, da nas je, kar zadeva likvidnost, vsekozi precej reševal izvoz in da to istočasno pomeni, da ga bomo v tovarni morali še nadalje forsirati.

Na seji pa je bilo posebej opozorjeno na predpis, da bomo morali od naših terjatev, ki so starejše od 90 dni, po zaključnem računu od ugotovljenega dohodka začasno odvesti 12,5 odst. Sredstva bomo kasneje, ko bodo računski plačani, sicer dobili nazaj, vendar bomo začasno razpolagali z manjšim delom sredstev, kot bi sicer lahko. To pa mora biti za vse odgovorne v tovarni tudi dodaten pritisk za intenzivnejšo izterjavo dolgov.

Kar zadeva zmanjševanje ali zadrževanje dobav nerednim plačnikom, je bilo rečeno,

da je teh dejansko toliko, da predvsem v posameznih oddelkih enote mehanske obdelave včasih že moti proizvodnjo in proizvodni proces.

Čeprav se število naših dolžnikov bistveno ni zmanjšalo, je bilo ugotovljeno, da smo v primerjavi z doseženo realizacijo le napravili korak naprej.

Po razpravi in stališčih, ki so bila izoblikovana, je bilo na seji zaključeno:

— odgovorne strokovne službe in delavci si morajo še nadalje prizadevati za uveljavitev sprejetih ukrepov za zboljšanje likvidnosti tovarne;

— pri tožbah in izterjavi računov je treba prvenstveno gledati na to, da kupci plačujejo račune, starejše od 90 dni.

Iz drugih zadev, ki so bile predmet razprave, je odbor sprejel naslednje sklepe:

Na predlog enot ali sektorjev so bila odobrena službena potovanja v inozemstvo, in to:

— Alojzu Breznikarju 4-dnevno službeno potovanje na Madžarsko, kjer bo sodeloval pri razgovorih v zvezi z blagovno menjavo z državami SEVO v letu 1973;

— Petru Orožnu in Maksu Viterniku 2-dnevno službeno potovanje v Avstrijo, kjer bosta o možnostih financiranja uvoza ferolegur za naše potrebe v naslednjem letu obiskala banko IHT na Dunaju;

— v okviru mednarodnega tehničnega sodelovanja se inž. Mitji Šipku, inž. Seadu Karadži in inž. Mirku Pikalu odobri 14-dnevna strokovna praksa v Sovjetski zvezi.

Potrdi se predlog centralne komisije za inventuro in v predlaganem sestavu imenujejo popisne komisije za inventuro materiala razredov 0, 5 in 6 ter sestav finančne komisije.

Potrdi se predlog centralne komisije za inventuro in za vse, ki bodo sodelovali pri izvedbi inventure v letošnjem letu, vnaprej odobri plačilo največ 850 nadur z dopolnitvi-

jo, da mora komisija paziti na to, da bo čim več dela opravljenega v rednem delovnem času in da je, kjer je to možno, opravljeno delo prek polnega delovnega časa kompenzirati z odobritvijo dela prostih dni.

Odbor je obravnaval tudi nekatere dodatne predloge za plačilo dela prek polnega delovnega časa. Ugotovljeno je bilo, da se nekateri predlogi nanašajo tudi na delavce, ki dobivajo 10-odst. dodatek za pripravljenost. Ker je podobnih predlogov v zadnjem obdobju bilo več, je odbor menil, da je treba, kar zadeva dodatek za pripravljenost, zadevo ponovno pregledati. Za ureditev po njegovem obstajata dva predloga:

— da se za delavce, ki dobivajo dodatek za pripravljenost, uvede točna evidenca, koliko nadur in za katere potrebe so opravili v posameznem mesecu,

— ali pa, da se dodatek v celoti ukine in vsem v primeru potrebe, če nastopi, plačajo dejansko opravljene nadure.

Kateri od navedenih predlogov in kako naj bi bil izveden, odbor podrobno ni obravnaval, odločil pa je, da je zadevo odstopiti oddelku za oblikovanje OD z nalogo, da problem preuči in pripravi konkreten predlog možnosti in načina rešitve.

Odbor za splošne zadeve

Prek komisije za družbeno prehrano je bil odboru posredovan predlog in zahteva gostinske enote Merxa na Ravnah na Koroškem za povišanje cene toplega in hladnega obroka, ki ga ta enota pripravlja za zaposlene v naši tovarni. Navajajo, da zaradi povišanja cen prehranskih artiklov, predvsem pa mesnih izdelkov za zdaj dogovorjeno ceno ne morejo več pripravljati in nuditi tako topli kakor tudi mrzli obrok. Nova cena toplega in hladnega obroka naj bi veljala že za drugo polletje letošnjega leta. Zaradi večkratne razprave na komisiji in ker so se člani komisije o ceni in kvaliteti obroka želeli seznaniti tudi v nekaterih drugih podjetjih, je bil predlog posredovan odboru šele na seji meseca novembra. Iz informacij, ki jih je zbrala komisija, kakor tudi drugih podatkov, ki so bili na razpolago, je bilo razvidno, da so cene toplih in mrzlih obrokov v drugih podjetjih višje in se gibljejo od 5,50 din do 6,00 din za obrok. Konkretno zaposleni v železarni Store sami prispevajo po 3,00 din na dan, medtem ko lastni prispevek zaposlenih na Jesenicah znaša od 2,50 do 3,00 din za obrok. V tej železarni je na razpolago več obrokov, zato je tudi cena odvisna od kvalitete obroka. Ob upoštevanju navedenih ugotovitev, predvsem pa povišanja cen živil, je odbor sklenil:

— odobri se sprememba cene toplega in hladnega obroka, ki ga za zaposlene v tovarni pripravlja trgovsko podjetje Merx — gostinska enota Ravne na Koroškem, tako da se cena za obrok poviša od sedaj 4,00 na 5,50 din;

— povišanje cene toplega in hladnega obroka se odobri od 1. julija 1972 dalje, s tem da razlika od 4,00 do 5,50 din za čas od 1. julija 1972 do vključno 30. novembra 1972 v celoti krije tovarna, medtem ko od 1. decembra 1972 dalje plačajo koristniki topli obrok sami po 2,50 din, 3,00 din pa krije tovarna;

— s povišanjem cene toplega obroka mora sedanji odnos, da odpade 70 odst. zneska za kritje vložnega materiala in drugih materialnih stroškov ter 30 odst. cene na račun režijskih stroškov, ostati še nadalje v veljavi.

Na seji pa je bilo izrecno poudarjeno, da je treba voditi evidenco in skrb, da morata s povišanjem cene obroka tako kvaliteta kakor tudi kvantiteta ostati najmanj na sedanji višini.

Iz drugih zadev, ki so bile obravnavane, je odbor sprejel naslednje sklepe:

Na podlagi zahteve komisije za verifikacijo šol, da mora naša tovarna kot ustanovitelj šolskega centra na Ravnah določiti, katere poklice širokega profila se bo za naše potrebe pri njih izobraževalo, je bilo določeno, da se bodo pri šolskem centru izobraževali vajenci za kovinske poklice: strugar, rezkalec, brusilec, vrtalec, orodjar, strojni ključavničar — strojni mehanik, ključavničar, monter konstrukcij — konstrukcijski ključavničar, kovač in kalilec ter za metalurške poklice:

kalupar — livar, talilec v črni metalurgiji ter valjavec profilov in pločevine.

Na predlog komisije za kadre in delovna razmerja je bil na objavljeno delovno mesto obratovodja termične obdelave z veljavnostjo od 1. decembra 1972 dalje imenovan Maks Večko, inženir.

Na predlog strokovne službe je bila od našega štipendista Cvetka Stojanova, ki je v začetku meseca novembra diplomiral na metalurški fakulteti v Ljubljani, odkupljena njegova diplomatska naloga »Primerjalne raziskave lastnosti ledeburitnih jekel« za znesek 1500 din.

Na predlog komisije za potrjevanje strokovnih laboratorijev je bila tovarišici Jožici Bavče za uspešno izdelano strokovno nalogo »Pregled stroškov vzdrževanja in energije tehničnih služb« odobrena enkratna nagrada v znesku 300 din.

Na predlog enote mehanske obdelave je bila našemu štipendistu Ivanu Korenu za uspešno izdelano diplomatsko nalogo »Analiza delovnega in regulacijskega procesa zračnega baznega motorja« odobrena enkratna nagrada v znesku 500 din.

Za našega predstavnika v svetu osnovne šole Ravne na Koroškem je bil za naslednje mandatno dobo imenovan Đuro Haramija.

Za pripravo predlogov za določitev praktičnih daril za naše letošnje jubilate dela je bila imenovana komisija v sestavi: Ivan Kugovnik, Peter Mihelač in Jože Homan.

Odbor je razpravljala tudi o tem, kako se v tovarni izvaja sklep, s katerim so bili določeni pogoji za dodelitev kredita za gradnjo lastnih stanovanjskih hiš. Letos je bil nekaterim zaposlenim, ki so prevzeli obveznost, da se bodo v letošnjem letu vselili v lastne novo zgrajene stanovanjske hiše, izjemoma odobren kredit do zneska največ 50.000 din. Kredit s temi pogoji je bil dodeljen 20. prosilcem. Ugotovljeno je bilo, da je do sedaj deset prosilcev ta pogoj izpolnilo in se v lastne stanovanjske hiše vselilo, da pa preostali tega pogoja še niso izpolnili. Po razpravi je bilo zaključeno, da je pri izpolnitvi sprejetega sklepa v tovarni treba vztrajati. Po sklepu odbora se bo vsem, ki jim je bil odobren dolgoročni kredit za gradnjo lastne stanovanjske hiše v primeru, da sprejete obveznosti, da bodo izpraznili sedanje stanovanje do konca letošnjega leta, ne bodo izpolnili, dodeljeni dolgoročni kredit spremenil v kratkoročnega.

Odboru so bile predložene v obravnavo še nekatere druge vloge in prošnje. O sklepih in stališčih, ki so s tem v zvezi bili sprejeti, so bili prosilci osebno obveščeni. —et

— Razvijati pobudo delavcev za povečanje produktivnosti dela, za rentabilnost proizvodnje, znižanje stroškov, ekonomično poslovanje in za stalen napredek organizacije dela ter razvoj našega kolektiva.

— Zagotavljati svojim članom pomoč in zaščito pri uveljavljanju samoupravnih pravic, skrbeti in pomagati članom v primeru bolezni, nezgod pri delu in pri reševanju njihovih osebnih in družbenih problemov.

— Prizadevanje včlanjevanja v sindikat še ne včlanjene in na novo sprejete delavce v našo delovno skupnost.

— Vključevanje v uresničevanje ukrepov za vseljidsko obrambo.

— Negovanje duha mednarodne solidarnosti delavcev.

— Negovanje in razvijanje bratstva in enotnosti vseh naših narodov in narodnosti.

Organi sindikata železarne Ravne vsako leto s programom nalog razčlenijo namen svojega delovanja. V programu določajo poleg nalog tudi izvajalce, oblike dela in roke.

5. člen

Sindikata železarne Ravne združuje člane, zaposlene v vseh temeljnih organizacijah združenega dela železarne Ravne.

II. Članstvo, pravice in dolžnosti članov

6. člen

Član sindikata železarne Ravne lahko postane vsak delavec železarne Ravne, ki še ni včlanjen, pa izrazi željo za pristop in sprejema statut Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije, ZSS, ZSJ ter pravila sindikata železarne Ravne.

7. člen

Članstvo v sindikatu preneha z izstopom člana iz osnovne organizacije sindikata, s črtnjem iz članstva in izključitvijo.

Člana lahko črta izvršilni organ osnovne organizacije sindikata, če krši statutarna načela sindikata, ta pravila ali če dalj kot šest mesecev ne plača članarine.

Sklep o izključitvi je veljaven, če sta zanj glasovali več kot dve tretjini vseh članov izvršilnega organa osnovne organizacije sindikata.

Izključen član ima pravico do pritožbe na občni zbor osnovne organizacije sindikata.

8. člen

Temeljne pravice in dolžnosti člana sindikata so:

— Da se zavzema za utrjevanje delavske solidarnosti.

OSNUTEK pravil sindikata Železarne Ravne

I. Opredelitev organizacije

1. člen

Sindikata delovnih ljudi železarne Ravne je enotna, samostojna in prostovoljna družbeno politična organizacija delavcev železarne Ravne.

2. člen

Statut in program sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije, Zveze sindikatov Slovenije in Zveze sindikatov Jugoslavije so izhodišča za programsko usmeritev sindikata železarne Ravne.

V svojem idejnopolitičnem delovanju izhaja sindikat iz osnovnih načel našega družbenopolitičnega sistema, zapisanih v ustavi SR Slovenije in SFRJ, v programu ZKS in ZKJ ter v dokumentih II. kongresa samoupravljavcev Jugoslavije.

3. člen

Sindikata je sestavni del družbenopolitičnega sistema, ki temelji na samoupravljanju in družbeni lastnini. Sindikat deluje v družbenopolitičnem prostoru, tako da uresničuje interese delavskega razreda v samoupravni družbi ter s svojim delovanjem usklajuje te interese s prizadevanji drugih dejavnikov, da bi se tako delovni ljudje čim bolj uveljavili kot resnični nosilci samoupravljanja.

Zato sodeluje sindikat z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi, tako da jih seznanja s sprejetimi stališči o vprašanjih, ki zadevajo interese članstva, si prizadeva v procesu odločanja, da bi bila ta stališča sprejeta ter odgovorno sodeluje pri uveljavljanju sprejetih odločitev.

4. člen

Temeljne naloge sindikata so:

— Razvijati samoupravljanje kot družbeno-ekonomski odnos in mehanizem odločanja na vseh ravneh tovarne in TOZD.

— Razvijati sistem ustvarjanja in delitve dohodka ter osebnih dohodkov, tako da se uveljavi delitev na podlagi živega in minulega dela.

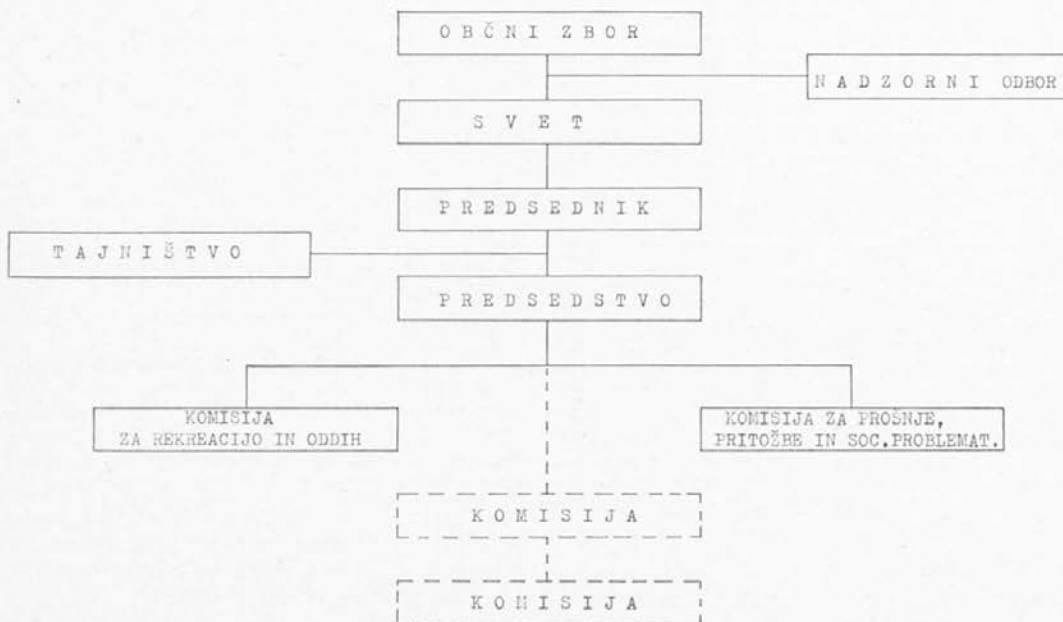
— Pospeševati tako vzgojno in izobraževalno dejavnost, ki bo delovnim ljudem zagotavljala potrebno splošno, strokovno, družbenopolitično in družbenoekonomsko znanje za sodelovanje v procesu dela in samoupravljanja.

— Omogočati delovnim ljudem potrebno zdravstveno varstvo pri delu, invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Tako smo se predstavili na zagrebškem velesejmu

ORGANIZACIJSKA SHEMA SVETA SINDIKATA TOVARNE

— Da se zavzema za razvijanje socialističnih samoupravnih odnosov in uveljavlja načelo delitve po delu.

— Da si prizadeva za napredek organizacije proizvodnje, uveljavljanje napredne tehnologije ter s tem prispeva k napredku proizvodnje in k izboljšanju rezultatov dela.

— Da voli organe sindikata in da je vanje izvoljen.

— Da sodeluje pri oblikovanju in uresničevanju stališč in sklepov organov sindikata.

— Da daje mnenje in predloge ter izraža stališča s področja dela sindikata in da so organi sindikata dolžni njegova mnenja in stališča obravnavati ter ga o sklepih obvestiti.

— Da je prek osnovne organizacije sindikata obveščen o vseh sklepih organov sindikata in da je vsak organ dolžan na zahtevo člana svoje sklepe podrobneje obrazložiti, če je potrebno, tudi v javnih sredstvih obveščanja.

— Da se zaradi varstva samoupravnih pravic in drugih pravic z dela obrača na službo pravne pomoči pri organih sindikata in Zveze sindikatov in da lahko zahteva druge oblike pomoči in zaščite, ko se mu odrekajo pravice, ki jih ni mogoče uspešno varovati s pravnimi sredstvi.

— Da plačuje članarino.

III. Organiziranost sindikata železarne Ravne

a) v temeljni organizaciji združenega dela

9. člen

Osnovna organizacija sindikata v temeljni organizaciji združenega dela je temeljna oblika združevanja članov. V železarni Ravne so tri osnovne organizacije sindikata, in sicer:

- osnovna organizacija sindikata v TOZD enote I.
- osnovna organizacija sindikata v TOZD enote II.
- osnovna organizacija sindikata v TOZD enote III.

10. člen

V železarni Ravne je sindikat organiziran tako, da so organi sindikata formirani v vsaki temeljni organizaciji združenega dela ter se povezujejo v svet sindikata železarne Ravne, ta pa sodeluje z občinskimi in republiškiimi organi ter organi sindikata Združenega sindikata slovenskih železarn, družbenopolitičnimi in drugimi dejavniki.

11. člen

Osnovna organizacija sindikata v TOZD železarne Ravne deluje na podlagi pravil sindikata železarne Ravne in lastnih pravil. Osnovne organizacije sindikata železarne Ravne sprejmejo svoja pravila, v katerih opredelijo organizacijo, delovne naloge in način delovanja.

Najvišji organ osnovne organizacije sindikata je občni zbor. Sestav in pogoje za sklic občnega zbora določajo pravila osnovnih organizacij sindikata. Občni zbor se mora skli-

cevat na dve leti. Občni zbor ocenjuje delo v minulem mandatnem obdobju, verificira finančno materialno poslovanje in sprejema programska izhodišča za delo osnovne organizacije sindikata. Občni zbor voli in razrešuje izvršni in nadzorni odbor osnovne organizacije sindikata.

Izvršni odbor je organ osnovne organizacije sindikata, ki deluje med dvema občnima zboroma na podlagi sprejetih sklepov občnega zbora, v skladu z interesi članstva in v skladu s politiko sveta sindikata železarne Ravne.

Nadzorni odbor nadzoruje finančno materialno poslovanje osnovne organizacije sindikata in da vsaj dvakrat letno poročilo izvršnemu odboru.

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata lahko imenuje stalne ali občasne komisije, obvezno pa mora imenovati komisijo za rekreacijo in oddih svojih članov ter komisijo za prošnje, pritožbe in socialno problematiko.

12. člen

Izvršni odbor osnovne organizacije izvoli na prvi seji izmed svojih članov predsednika odbora, podpredsednika, tajnika in blagajnika. Blagajnik OOS ima predvsem nalogo, da sodeluje z blagajnikom sveta sindikata tovarne glede trošenja sredstev OOS, po nalogu odbora OOS izdaja blagajniku sveta sindikata tovarne potrebne naloge za izplačila in izvršni odbor OOS vsaj štirikrat letno obvešča o trošenju sredstev OOS. Izvršni odbor OOS izvoli tudi obvezni komisiji in komisije po potrebi.

13. člen

V OOS se ustanovijo tudi sindikalne podružnice z organi tako, kot predpisujejo pravila OOS in shema celotne organizacije sindikata železarne Ravne.

b) v tovarni

14. člen

Osnovne organizacije sindikata železarne Ravne tvorijo tovarniško organizacijo sindikata železarne Ravne.

15. člen

Najvišji organ sindikata v železarni Ravne je občni zbor, ki zaseda vsaka 4 leta.

Občni zbor ocenjuje delo v minulem obdobju, ugotavlja uresničitev sklepov prejšnjega občnega zbora, verificira finančno materialno poslovanje in določa politiko organov sindikata. Občni zbor voli tovarniški svet sindikata in nadzorni odbor sindikata železarne Ravne.

16. člen

Svet sindikata železarne Ravne vodi delo sindikata med dvema občnima zboroma na podlagi stališč in sklepov občnega zbora ter v skladu s pravili in programi višjih sindikalnih vodstev in demokratičnimi dogovori sindikata Združenega podjetja slovenskih sindikatov. Svet sindikata železarne Ravne izvoli tudi predsedstvo sveta.

Nadzorni odbor nadzoruje finančno materialno poslovanje tovarniškega sveta sindikata in usmerja ter usklajuje delo nadzornih osnovnih organizacij sindikata.

17. člen

Svet sindikata tovarne izvoli na prvi seji izmed svojih članov predsedstvo sveta, predsednika, podpredsednika, tajnika ter določi blagajnika, ki mora biti dovolj strokovno sposoben za vodenje finančnega poslovanja.

Svet sindikata tovarne izvoli tudi obvezni komisiji in komisije po potrebi.

IV. Organizacija sej in sestankov

18. člen

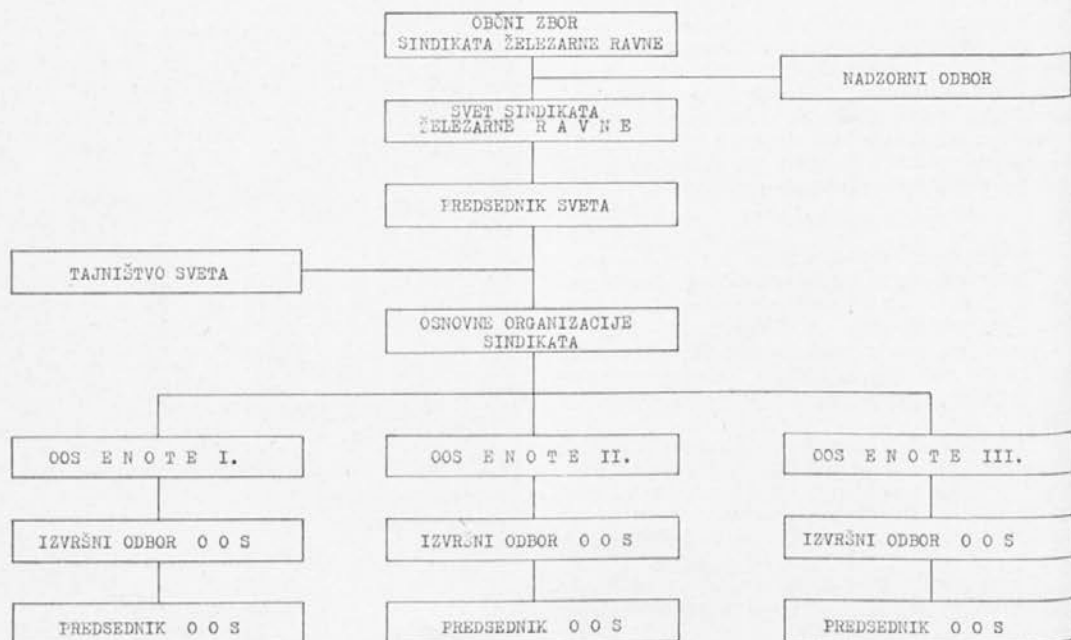
Organi OOS in tovarniškega sindikata se sestajajo in zavzemajo stališča v zvezi s svojimi nalogami, naštetimi v členu 4., še posebej pa:

- kadar gre za pomembne organizacijske spremembe v podjetju,
- kadar predlaga sestanek višji organ sindikatov,
- če to zahteva 10% članov organizacije,
- po potrebi.

19. člen

O redni seji morajo biti člani organa obveščeni vsaj štiri dni pred datumom, določenim za sejo. V tem roku morajo dobiti tudi material za sejo, če je to potrebno. Praviloma bi morali dobiti tudi osnutek zaključkov. Mate-

ORGANIZACIJSKA SHEMA SINDIKATA ŽELEZARNE RAVNE

rial je dolžan dostavljati član organa, ki ga določi ta organ.

Glasovanje je lahko javno ali tajno. Sklepi so sprejeti, če zanje glasujeta vsaj dve tretjini izvoljenih članov.

20. člen

Organi OOS in sindikata tovarne na vsaki seji sprejmejo dogovor o načinu izvedbe zaključkov in sklepov ter program dela. Ta vsebuje: čas, v katerem naj akcija poteka, sestav in način, kako naj bo izvedena, določilo o tem, kdo je za akcijo konkretno odgovoren oziroma zadolžen, način kontrole in način, kako bo članstvo obveščeno o realizaciji sklepov, stališč ali akcije.

V. Javnost in odgovornost

21. člen

Vsi organi sindikata železarne Ravne delujejo javno in obveščajo svoje članstvo o svojih stališčih in sklepih. Pri tem se poslužujejo predvsem tovarniških glasil, po potrebi pa tudi drugih sredstev obveščanja.

Organi sindikata tovarne in OOS so dolžni obveščati člane zlasti o rezultatih svojih pobud in predlogov, ki so jih posredovali drugim organom.

22. člen

Vsak organ sindikata tovarne in OOS je odgovoren za svoje delo tistim, ki so ga izvolili. Prav tako je vsak posamezni član organa odgovoren tistim, ki so ga izvolili, poleg tega pa tudi organom, katerih član je. Poleg tega imajo voljeni člani organov sindikata (funkcionarji) še to posebno pravico in dolžnost, da ustvarjalno, redno in neposredno sodelujejo pri delu organa, v katerega so bili izvoljeni, in da vestno opravljajo naloge, ki jim jih ta organ določi.

Funkcionarjem organov zagotavlja sindikat svobodno delovanje za opravljanje njihove funkcije. Zato uporabi vsa razpoložljiva politična, pravna in druga primerna sredstva. Zaščita se uveljavlja v primeru, ko je funkcionar pri svojem delu ravnal po statutu, pravilih in po sklepih sindikata ter v skladu z zakoni in samoupravnimi akti.

Zadeve iz tega odstavka rešuje predsedstvo sveta sindikata tovarne.

VI. Akcijska enotnost sindikata

23. člen

Svet sindikata in izvršni odbori OOS železarne Ravne sprejemajo v svoj program dela tudi sklepe in akcije, ki so obvezni za vso organizacijo sindikata.

24. člen

Za organizacije akcij, ki jih predlaga višji sindikalni organ in ki so sprejete kot skupna obveznost, so odgovorni predsedniki OOS in predsednik sveta sindikata železarne Ravne ali od njih zadolženi člani.

25. člen

V težnji po koordinaciji in enotnosti akcij ter s ciljem tesnejših stikov med OOS in svetom sindikata tovarne ter višjim sindikalnim organom pošiljajo izvršni odbori OOS svetu sindikata tovarne delovni program, stališča in sklepe, ta pa v vednost višjim sindikalnim organom.

VII. Sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi

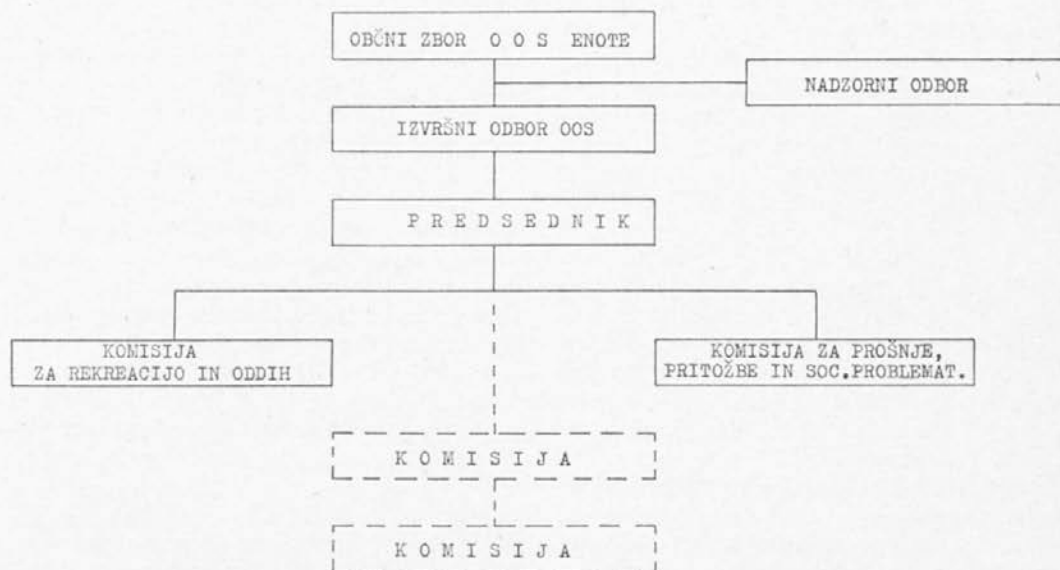
26. člen

OOS in svet sindikata železarne Ravne se pri svojem delu naslanja tudi na politične pube in je sam pobudnik za razreševanje vprašanj, ki zadevajo samoupravni položaj članov ter v ta namen vzdržuje delovne stike z organizacijo ZKS in ZMS, s samoupravnimi organi ter strokovnimi službami podjetja in drugimi organizacijami.

27. člen

Sodelovanje z ZKS in ZMS se izraža v medsebojnem izmenjavanju delovnih iniciativ, v usklajevanju delovnih programov in v racionalnem razmejevanju aktivnosti ter v medsebojnem povezovanju in nastopanju ob skupnih akcijah.

ORGANIZACIJSKA SHEMA O O S ENOT

28. člen

Sodelovanje s samoupravnimi organi in strokovnimi službami se izraža:

— s samoupravnimi organi v predlaganju zadev, ki naj bi jih ti organi obravnavali in o njih odločali, v uresničevanju sklepov teh organov, kolikor se ujema s stališči OOS in sveta sindikata, s sodelovanjem na sejah poslovnega in splošnega odbora, DSP, DSE in drugih samoupravnih organov;

— s strokovnimi službami v dajanju predlogov za izboljšanje poslovanja, ter z zahtevo, da dobijo organi sindikata pri njih vse potrebne informacije in materiale za svoje delo.

29. člen

Svet sindikata tovarne sodeluje z dejavniki izven naše delovne skupnosti: z občinskim sindikalnim svetom, Republiškim odborom delavcev industrije in rudarstva, SZS, sindikatom Združenega podjetja slovenskih železarn, krajevno skupnostjo, športnimi organizacijami itd., če za to obstaja potreba in je sodelovanje obojestransko koristno.

VIII. Materialni položaj in materialno — finančno poslovanje

30. člen

Materialno podlago vseh dejavnosti sindikata predstavlja članarina in drugi dohodki. Člani sindikata plačujejo enotno članarino v višini, ki jo določajo sporazumno RS ZSS in republiški odbori sindikata.

Članarina se deli na podlagi medsebojnega dogovora na temelju enakopravnosti in skladno z obsegom in zahtevnostjo nalog.

31. člen

Osnovna delitev članarine:
— 50% ostane organizacijam sindikata tovarne,
— 50% se odvede višjim sindikalnim organom.

32. člen

Članarina, ki ostane sindikalnim organizacijam tovarne, se deli:
— pokritje obveznosti do sindikata Združenega podjetja slovenskih železarn, ostanek pa se razdeli med OOS in svetom sindikata glede na obseg zahtevnosti nalog določenih s programom dela.

33. člen

Finančno poslovanje je enotno za vse OOS in sveta sindikata tovarne prek blagajnika sveta sindikata tovarne, OOS pa samostojno razpolagajo s svojimi sredstvi na podlagi letnega finančnega načrta in skladno s programom dela ter obsegom nalog.

IX. Predhodne in končne določbe

34. člen

Pečati OOS in sveta sindikata tovarne so okrogle oblike z besedilom v krogu in emblemom sindikata. Besedilo v pečatu se glasi:
— osnovna organizacija sindikata železarne Ravne enota I., II., III., izvršni odbor.

— Svet organizacije sindikata železarne Ravne.

35. člen

Svet sindikata tovarne je pravna oseba.

36. člen

OOS enote I., II., III. in svet sindikata tovarne morajo uskladiti svojo organiziranost s temi pravili najpozneje tri mesece od uveljavitve teh pravil.

37. člen

Sedež sveta sindikata tovarne in OOS je v železarni Ravne.

38. člen

Ta pravila veljajo od dneva sprejema na letni konferenci celotne organizacije sindikata železarne Ravne, to je od 1973. leta.

V 13. členu osnutka pravil je predvideno, da se v OOS ustanovijo tudi podružnice OOS. Detajlnejšo organizacijo celotne organizacije OO sindikata bodo predpisala pravila OOS, predlog pa je v tem, da bi se v posamezni OOS formirale naslednje sindikalne podružnice:

1. OOS enote I.:

- SP topilnica
- SP livarna
- SP valjarna
- SP kovačnica
- SP jeklovlek
- SP skupne službe enote I.

2. OOS enote II.:

- SP industrijski noži
- SP stroji in deli
- SP pnevmatično orodje
- SP vzmetarna
- SP kalilnica
- SP skupne službe enote II.

3. OOS enote III.:

- SP šibki in jaki tok energetski obrat, transport
- SP strojni in gradbeni remont, skupne službe enote III, s TKR
- SP uprava, nabava, špedicija, skladiščna služba
- SP šolski center

Ta predlog osnutka pravil sindikata železarne Ravne je dan v razpravo članom sindikata železarne Ravne z namenom, da seznanimo vse člane o zasnovi bodoče organizacije sindikata v naši tovarni. Prosimo vse člane, ki želijo sodelovati pri izpopolnitvi organizacije sindikata, da svoje pripombe s predlogi pošljejo na tajništvo sindikata.

Dva dneva

Grški zabavni pesnik Hiponaks je rekel:
»Žena daruje soprogu dva srečna dneva: poročni dan in dan, ko jo pokopljejo.«

Budnost koroških študentov

9. novembra je Klub koroških študentov organiziral v mali dvorani študentskega naselja razgovor na temo »Koroška in koroški Slovenci«. Namenjen je bil vsem ljubljanskim študentom in sploh vsem, ki jih koroško vprašanje zanima. Na razgovor smo povabili nekatere politične in kulturne delavce iz zamejstva (Janka Messnerja, F. Lipuscha) ter predstavnika Zveze slovenskih organizacij (ZSO) in Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), iz občine Ravne na Koroškem (vabilo smo poslali na gimnazijo, občinskemu sekretarju ZK Ravne na Koroškem in sekretarju OK ZMS Ravne) ter Klub koroških Slovencev v Ljubljani. Iz nepojasnjenih razlogov nismo dobili odgovorov. Posebej naj poudarim, da smo sekretarja OK ZMS občine Ravne tov. R. Krenkerja že aprila povabili na polletno skupščino KKŠ, ker bi se radi z njim pogovorili o sodelovanju našega kluba z OK ZMS na Ravnah, vendar nam že takrat ni niti odpisal. Zveza študentov pokrajinskih klubov (ZŠPK) je poslala ZMS na Ravnah dopis in prosila za odgovor. Radi bi namreč organizirali problemsko konferenco o sodelovanju ZŠPK z OKZMS ter o možnostih in oblikah vključevanja študentov v matične občine. Tudi to je bilo zaman, odgovora z Raven niso dobili. Tako se ob tem postavi vprašanje, kaj OK ZMS občine Ravne na Koroškem sploh dela, ker je ni bilo slišati ne ob protestnih in podpisni akciji »Šturm« (po Sloveniji smo nabrali prek trideset tisoč podpisov — veliko večino v Ljubljani, precej pa tudi izven nje — Koper, Nova Gorica, z Raven pa niso poslali niti enega), niti ob zadnjih dogodkih na Koroškem niso storili nič močnega, čeprav bi morali biti že zaradi bližine, če ne že zaradi koroškega duha med prvimi organizatorji protestnih akcij.

Tako smo 9. novembra dočakali v polni dvorani (okrog 100 ljudi) samo tov. Janka Messnerja, s katerim je KKŠ sodeloval že prej in nas je močno podprl ob resoluciji »Koroški študenti slovenski javnosti« (Delo, 16. januarja 1972). Razgovor smo si zamislili res kot razgovor, ne pa branje referatov, kar je bilo tudi tov. Messnerju všeč. Pustili smo ob strani premevanje bolj ali manj znanih zgodovinskih resnic in se omejili predvsem na sedanjost in bližnjo prihodnost, saj je bil namen našega razgovora ugotoviti smer, v katero bodo dogodki na Koroškem šli oz. gredo in kaj naj KKŠ in sploh slovenska javnost in jugoslovanska vlada stori.

Razvila se je zanimiva debata, v kateri je bila rdeča nit internacionalizacija koroškega problema. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, čemu jugoslovanska vlada odlaša z direktnim protestom pri generalnem sekretarju OZN K. Waldheimu, ki je, da je paradoks še večji, Avstrijec. Enotni smo bili tudi, da je potrebno prepovedati vse avstrijske reklame, ki jih je v naših časopisih polno, čeprav v trgovinah, v katerih kupuje zelo veliko Slovencev, pobirajo heimatdientovci podpise za referendum o preštevanju koroških Slovencev, čeprav ni nikjer na svetu procent manjšinskega prebivalstva pogoj za dvojezične topografske napise. Tudi turistične agen-

cije naj ukinejo vse izlete v Avstrijo, posebno naj bojkotirajo drsalno revijo v Celovcu, ki ji 70% dobička prinesejo prav Slovenci. Prav tako naj bi vsak, ki že mora kupovati v Avstriji, stopil v trgovino ali gostilno, kjer poleg table z napisom »Gasthaus« oz. »Kaufhaus« stoji tudi slovensko ime. Del omenjenih nalog je prevzel Klub prijateljev zamejskih Slovencev, ki je bil pred kratkim ustanovljen v Ljubljani, del pa KKŠ. Prepoved objavljanja nemških reklam smo zahtevali tudi na radiu Student, ki je to že storil. Študenti moramo skrbeti za stalno prezentnost Koroške v slovenski javnosti ter pritiskati na našo vlado, da pri avstrijski zahteva popolno zaščito koroških Slovencev in izpolnitev določil avstrijske državne pogodbe, posebno člena 7. O njem veliko govorimo, marsikdo pa ne ve, kaj obsega. Prebrali smo ga pred začetkom pogovora, mislim pa, da ne bo odveč, če ga objavi tudi Fužinar.

VII. člen avstrijske državne pogodbe.

1. Avstrijski državljani slovenske ali hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem morajo uživati iste pravice pod enakimi pogoji kakor vsi ostali avstrijski državljani, vključno pravico do lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem jeziku.

2. Upravičeni so do osnovnošolskega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v zvezi s tem morajo biti učni načrti popravljeni in ustanovljen mora biti oddelek za slovenske in hrvaške šole pri šolskem nadzornem oblastvu.

3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske, kjer so Slovenci, Hrvatje ali mešano prebivalstvo, mora biti slovenščina ali hrvaščina uvedena kot uradni jezik dodatno k nemščini. V takih okrajih morajo biti označbe in napisi topografskega značaja v slovenščini ali hrvaščini kakor v nemščini.

4. Avstrijski državljani slovenske ali hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem morajo biti udeleženi v kulturnih, pravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah sorazmerno z drugimi avstrijskimi državljani.

5. Prepovedano mora biti delovanje organizacij, katerih namen je odvzeti slovenskemu ali hrvaškemu prebivalstvu njegov svojstveni značaj ali manjšinske pravice.

Predsednik KKŠ
Milan Vogel

ODGOVOR PREDSEDNIKA ZMS

Zaradi celovitejšje in objektivne slike, ki jo bralec Fužinarja mora ob tem dobiti, smatram za potrebno, da razjasnim in takoj odgovorim na določene trditve v tekstu.

Vabilo na polletno skupščino KKŠ sem dobil točno dvanaest dni po skupščini, kar sem tudi povedal članici odbora KKŠ, tov. Mariji Lorenci. Vabilo na razgovor s koroškimi Slovenci sem dobil pravočasno in bi se ga lahko udeležil vsaj nekdo od našega predsedstva. Vendar pa so želeli, naj bi

prišel na razgovor jaz osebno, kar pa mi je bilo takrat nemogoče.

O naših protestnih akcijah ob dogodkih na Koroškem naj povem tole: dogovorili smo se, da bomo reagirali na kulturne in delovni način.

Mladina in profesorji gimnazije so skupaj poslali protestno pismo avstrijskemu generalnemu konzulatu v Beograd ter IS SRS. Na gimnaziji je predstavnikom mladinskih aktivov vse občine osvetlil dogodka na Koroškem prof. Golčer, zatem pa smo se zavzeli za čim večje sodelovanje z zamejskimi Slovenci. V Dravogradu je bil regionalni posvet koroške regije, od koder smo prav tako poslali skupno protestno pismo. Sledil je še ponovni regionalni posvet v Slovenj Gradcu. Po vseh šolah smo se dogovorili, da bodo učitelji predočili učencem to problematiko, kar je bilo tudi storjeno. Ponekod so bila tudi protestna zborovanja brez pohodov. Res pa je, da ob zadevi Šturm nismo zbirali podpisov.

O naših željah, da bi razširili sodelovanje s KKŠ, sem pisal že predsedniku kluba in sem ga ob priliki tudi že iskal v Ljubljani. Mislim pa, da bo prav ta članek spodbudil obe strani za čim večje sodelovanje, za kar smo mi v občini resnično pripravljani.

R. Krenker

KAKO SMO GLASOVALI?

V ponedeljek, 20. novembra, je bil na celotnem področju skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev referendum za izenačitev pravic zdravstvenega varstva kmetov z delavci in o združitvi obeh skupnosti v enotno skupnost. Podatki o izidu referenduma so tako za skupnost Ravne na Koroškem kakor celotno Slovenijo že znani. Za nas zaposlene so verjetno zanimivi podatki, kakšen je izid referenduma v tovarni in občini kot celoti.

V seznam volilnih upravičencev je bilo pri nas vpisanih 3884 zaposlenih. Glasovalo je 3399 zaposlenih ali 87,5 odst. Glasovanja se iz raznih vzrokov ni udeležilo 485 ali 12,5 odst. vseh zaposlenih. Od 3399, kolikor jih je glasovalo, se je 2700 ali 79,44 odst. izreklo za izenačitev pravic in združitve skupnosti, medtem ko so 604 ali 17,76 odst. glasovali proti. Neveljavnih glasovalnih listkov je bilo 95 ali 2,8 odst. Najvišja udeležba je bila v toplinici, najnižja pa v valjnari, kjer je bil razen livarne tudi najvišji odstotek tistih, ki so glasovali proti izenačitvi pravic zdravstvenega varstva.

V vseh delovnih organizacijah ravenske občine je bilo vpisanih 12.772 zaposlenih. Glasovalo je 11.101 ali 86,92 odst. Glasovalo jih ni 1671 ali 13,09 odst. Od tistih, ki so glasovali, se jih je 9034 ali 70,73 odst. izreklo za izenačitev pravic, medtem ko jih je bilo 1847 ali 14,46 odst. proti. Neveljavnih glasovalnih listkov je bilo 220 ali 1,72 odst.

Čeprav izid referenduma verjetno v celoti ni tak, kot se je pričakovalo, pa je spodbudno, da se je tako veliko število zaposlenih izreklo za izenačitev pravic oziroma da je referendum na področju skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev Ravne na Koroškem v celoti uspel. Zato bo verjetno prav, da se ob tem, ko ugotavljamo rezultate referenduma, zahvalimo za prizadevnost in opravljeno delo vsem članom volilnih odborov v naši tovarni kakor tudi vsem tistim, kar številnim delavcem, ki so zelo prizadevno in uspešno delali ter sodelovali že pri samih pripravah.

-et

Pametna ženska ima milijone krvnih svražnikov — vse neumne moške.

Ebner — Eschenbach

Mladi o sebi in nas

Razgovor z vršilcem dolžnosti predsednika ZMS tov. Rudlom

Kaj ste mladi ukrenili v zvezi s pismom tov. Tita?

Ker mladi nimamo v rokah vodilnih položajev, smo lahko le podprli stališče CK in predsednika Tita. Upamo, da se bo tisto, kar je bilo v pismu rečeno, dosledno izvedlo.

Ali se počutite mladi v tovarni zapostavljeni in zakaj?

Mladi pridemo na delovnem mestu večkrat v konflikt z nadrejenimi, saj smo že po naravi bolj ambiciozni od starejših in željni afirmacije. Pri tem pa večkrat pridemo v navzkrižje z gledanji mojstra. Mislim, da nas bi morali starejši s svojo izkušnostjo dopolnjevati in usmerjati. Morali pa bi tudi vedeti, da mladi pri vsaki stvari najprej najdemo napake, težje pa opazimo, kaj je v neki stvari dobrega. Starejši nas bi morali včasih pohvaliti za dobro opravljeno delo in s tem bi nam dali elan.

Ali misliš, da je mladina včasih sama kriva za to medsebojno nesoglasje?

Mislim, da smo včasih mladi preveč zletavi in delamo s tem starejšim krivico. Večkrat nimamo posluha za starejše in se ne zavedamo, da imajo tudi oni večkrat prav.

Kako sodelujete z organi ZK, sindikata in organi samoupravljanja?

Dosedanje sodelovanje ni na željeni višini. Za tako stanje pa ne moremo kriviti le sindikata, ZK in organov samoupravljanja, pač pa tudi sami sebe, ker nismo naredili dovolj, da bi našli stik s temi organi.

Kakšne težave vas spremljajo pri vašem delu?

Ni ljudi za sodelovanje, predvsem pa se pri mladih odraža premajhna zainteresiranost za sodelovanje pri mladini. Vzroke bi lahko iskali v preteklosti in v načinu dela same mladinske organizacije.

Do sedaj se je večinoma govorilo, zastavljali smo si lepe plane, vendar pa smo od tega bolj malo realizirali. Če hoče nekdo res delati pri mladini, mora za to porabiti veliko svojega prostega časa. Toda vse to se ne da opraviti le v popoldanskih urah, ker najlažje prideš v stik z mladimi v dopoldanskem času, ko je večina na delovnem mestu. Takšnega aktivista mladine hitro proglasijo za politizerja ter revolucionarja in na njegov račun padejo razne zbadljivke in pojavlja se nerazumevanje za aktivno delo mladih v organizacijah. Tu bi bili v veliko pomoč delovodje, mojstri in sodelavci, saj bi s svojo besedo veliko pripomogli k delovanju mladinske organizacije in bi aktivistom vlili novih moči in volje za njihovo delo. Da pa bi mojstri, delovodje ipd., bolje razumeli pomen mladinske organizacije, bi jih morali s tem seznaniti na raznih seminarjih, slušatelje delovodskih šol pa že v šolah. Če bomo mladi hoteli poživiti svoje delo, bomo morali preiti na delo po interesnih skupnostih. Ne moremo pričakovati, da bo vsakega mladince ali mladinko zanimala politična aktivnost. Nekateri se bodo raje od-

ločili za športno oz. kulturno dejavnost. Vse te oblike pa je treba med seboj povezovati in usklajevati. Za tako dejavnost pa rabimo materialno in moralno podporo.

Tovariš Rudl, hvala za razgovor!

Cvetka Golob

POVEČAN OTROŠKI DODATEK

Z aneksom k družbenemu dogovoru o uresničevanju politike na področju otroškega varstva v SR Sloveniji v letu 1972 se poveča otroški dodatek od 1. 10. 1972 dalje na otroka:

- za 20 din upravičencem, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 600 din;
- za 10 din vsem drugim upravičencem, ki imajo dohodek na družinskega člana manj kot 900 din.

Otroški dodatek dosedanjim upravičencem se bo povečal brez izdaje novih odločb ter bo za višino otroškega dodatka odločilno, ali ima upravičenec pravico do otroškega dodatka v višjem ali osnovnem znesku.

Ker je navodilo o povečanju otroškega dodatka prišlo prepozno, da bi upravičenci sprejeli dodatek za oktober, se bo dodatek za oktober izplačal z povečanim otroškim dodatkom za november, to je 15. decembra 1972.

Tako bo znašal otroški dodatek za 1 otroka v višjem znesku mesečno od 1. 10. 1972 dalje:

za 1 otroka	140 + 20 =	160 din
za 2 otroka	320 + 40 =	360 din
za 3 otroke	500 + 60 =	560 din
za 4 otroke	680 + 80 =	760 din

za 5 otrok	860 + 100 =	960 din
za 6 otrok	1040 + 120 =	1160 din

Za upravičence, ki prejema osnovni dodatek, se poveča po istem sistemu:

za 1 otroka	85 + 10 =	95 din
za 2 otroka	200 + 20 =	220 din

Upravičencem, ki jim je povišan otroški dodatek kot edinim hranilcem in za telesno ali duševno prizadetega otroka, ostanejo osnovni zneski otroškega dodatka, ki so določeni z zakonom za leto 1972, nespremenjeni. Otroški dodatek se poveča od zneska dodatka v višjem ali osnovnem znesku, kot je bilo z odločbo že odločeno.

K. F.

HUMOR

Prezir

Francoski pisatelj Pierre Daninos, avtor številnih humorističnih del, je dejal:

»Molk je edino zlato, ki ga ženske prezirajo.«

Ni težko

»Le kako naj vam izkažem svojo hvaležnost?« je vprašala neka ženska Clarencea Darrowa po uspešnem koncu svoje pravde.

»Gospa,« ji je rekel Darrow, »odkar so Feničani izumili denar, odgovor na to vprašanje res ni težak.«

Brez odgovora

Francoski karikaturist in slikar Honoré Daumier je bil zajedljiv človek.

V pariškem salonu je že precej priletna gospa pripovedovala:

»Vsako leto se dam fotografirati; brez tega ne morem živeti.«

Navzoči Daumier jo je brž vprašal:

»Kako pa je šlo do takrat, ko še niso iznašli fotografskega aparata?«

Seveda ni gospa nikoli več pogledala slavnega karikaturista.

Alojz Zavolovšek, Osamljena domačija, akvarel

Jože Rodič, dipl. inž.

Razvojno in raziskovalno delo slovenskih železarn in Metalurškega inštituta

Spričo objektivno vzeto precej težavne položaja slovenske metalurgije je intenzivno razvojno delo, predvsem usmerjeno s prefinjenim občutkom pri izbiranju perspektiv, življenjsko važno za njen nadaljnji obstoj in razvoj. Z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da je razvojno delo zelo živo, čeprav ne moremo reči, da ne bi moglo biti še boljše. Raziskovalni problemi so realni in jasni, dosežki pa se kontinuirano vgrajujejo v redno proizvodnjo metalurgije na Slovenskem.

Z naslednjimi informacijami bi želeli le podkrepiti to ugotovitev. Podati hočemo sliko prizadevanj za doseganje zastavljenih ciljev raziskovalne razvojne dejavnosti, katere je treba obravnavati, upoštevajoč številne znane probleme, med katerimi so finančni ter kadrovski najbolj boleči.

Pri tej dejavnosti bi želeli posebej poudariti, da so izkušnje jasno pokazale koristi koordinacije razvojnega dela med razvojnimi oddelki v podjetjih med seboj in z Metalurškim inštitutom ter metalurškim odsekom FNT. Tako sodelovanje povečuje učinkovitost in kvaliteto dela, omogoča racionalno izkoriščanje strokovnih kadrov in raziskovalnih naprav, izmenjavo izkušenj, obenem pa zagotavlja, da je delo znanstvenih ustanov ob omejenih sredstvih vsaj v okviru možnosti optimalno usklajeno s potrebami industrije.

V naslednjem pregledu so podani **novi proizvodi** slovenskih železarn, katerih ni malo, posebej pa moramo omeniti najpomembnejše med njimi:

za železarno Jesenice

— fino zrnata mikrolegirana jekla za visoko kvalitetne konstrukcijske pločevine in

— avtomatska ter obdelovalna paličasta jekla, legirana s svincem.

— Pri jeklih za globoki vlek in pri elektro pločevini sicer ne gre za nove proizvode, pač pa za pomemben napredek glede kakovosti.

— Pri dodatnih materialih za varjenje je vsekakor največ novosti.

Za železarno Ravne

— nove vrste in nove garantirane lastnosti konstrukcijskih jekel za cementacijo in poboljšanje,

— nove vrste visoko legiranih nerjavnih in ognjeodpornih jekel, za ventile, za grelni žico ipd.,

— številne novosti na področju proizvodnje orodnih jekel in orodij,

— tudi v proizvodnji jeklolitine je nekaj pomembnih novosti,

— novi finalni izdelki mehanske obdelave ter proizvodnje strojev in naprav.

Za železarno Štore

— nove vrste valjev,

— nove vrste specialne litine.

Posebej obravnavamo **novosti v tehnologiji in proizvodnih postopkih**, pri čemer so najpomembnejši intenzifikacija jeklarških procesov in posegi v tehnologijo za doseganje boljše kakovosti z garantirano čistostjo in velikostjo zrna. V železarni Ravne je še posebej pomembno osvajanje

proizvodnje ultra čistih jekel po EPŽ postopku.

Za leto kakovosti je še posebno popularna **modernizacija in avtomatizacija postopkov za kontrolo kakovosti ter novosti v metodologiji raziskav**. Posebej bomo s konceptom razvojne smeri metalurškega inštituta očrtali položaj te raziskovalne enote v razvojno raziskovalni dejavnosti slovenskih železarn.

NOVI PROIZVODI

Uvedba novih, posebno pa kvalitetno višjih proizvodov, dvig splošnega nivoja kakovosti in izboljšanje enakomernosti kakovostno uporabnih karakteristik zahteva dobro izdelano tehnologijo proizvodnih procesov, dosledno izvajanje predpisov in učinkovito fazno ter končno kontrolo kakovosti. Vse to je odraz sistematičnega, teamsko organiziranega razvojno raziskovalnega dela na širokem strokovnem področju. Obenem je to merilo sposobnosti strokovnih kadrov, od katerih je odvisno, v kolikšni meri gre podjetje s svojo proizvodnjo v korak z razvojem tehnologije in kakovosti izdelkov v industrijsko razvitem svetu. Razvoj novih izdelkov mora zagotavljati doseganje planirane ekonomske kvalitete. Za programiranje kvalitete je potrebno obvladovanje vseh vplivnih faktorjev v tehnološkem postopku, kar pa je mogoče doseči le s sistematično organizirano kontrolo, s planiranim raziskovanjem, z urejeno dokumentacijo in učinkovito obdelavo podatkov.

Stalna naloga raziskovalcev je, da analizirajo in kritično ocenjujejo kakovost tehnologije in izdelkov, da izpopolnjujejo in razvijajo nove postopke za izboljšanje kakovosti obstoječega proizvodnega programa in uvajanje novih kvalitetno višjih proizvodov.

Načrtovanje kvalitete in programiranje novih proizvodov v slovenskih železarnah še ni najbolje rešeno. V glavnem je bilo doslej prepuščeno neposrednemu povpraševanju kupcev in internim razvojnim oddelkom, ki so nove proizvode in novo tehnologijo uvajali po lastni iniciativi, po neposrednih informacijah iz stikov s potrošniki ali pa na podlagi zasledovanja trendov v svetu.

Vse tri železarne skupaj z direktijo združenega podjetja in z metalurškim inštitutom intenzivno iščejo in razvijajo nove organizacijske oblike. Predvsem se na tem področju čuti pomanjkanje sistematične analize tržišča za obdelavo potrošnikov in njihovih potreb. Tudi v povezanosti raziskovalno razvojnih služb s kontrolo kvalitete, tehnološko pripravo dela in prodajno službo bo treba z ustreznimi reorganizacijami doseči bistvene spremembe.

Pri osvajanju novih proizvodov je najtežja stopnja od neposrednega vprašanja kupca do izdelave in dobave probnih količin iz proizvodnje v normalnih industrijskih pogojih. Velika pomanjkljivost pri tem je nesistematično evidentiranje in pomanjkanje obdelave povpraševanj po novih

proizvodih. Posamezen kupec s previdno izbrano količino probne dobave prav gotovo ne more vzbuditi interesa železarne, ki ima s svojimi kapacitetami omejitve minimalnih možnih količin pri takih količinah, kakršne preudaren kupec za probo nikakor ne more naročiti in prevzeti rizika.

V tej fazi se čuti pomanjkanje sistematične analize celotnih kratkoročnih in dolgoročnih potreb na domačem in inozemskem tržišču, predkalkuliranje vrednosti in stroškov ter drugih analiz, ki bi odločale o interesantnosti osvajanja, četudi bi bilo potrebno dodatno investiranje v proizvodna sredstva in namenski razvoj.

Novi proizvodi v veliki večini nastajajo s sprejemanjem naročil »na riziko« in manj na podlagi sistematičnega razvoja s pogodbenimi obveznostmi med proizvajalcem in bodočim potrošnikom, še manj pa je poznano skupno financiranje, skupne investicije, skupno tveganje in delitev uspehov oz. ekonomskih rezultatov.

Zaradi medsebojnega nezaupanja, odklanjanja odgovornosti ali finančne nesposobnosti za samostojno vlaganje ali prevzemanje tveganja ne moremo rešiti mnogih problemov razvoja novih izdelkov in pri tem ob gospodarjenju tujih dobaviteljev na tržišču večkrat izgubljata pomembna sredstva potencialni proizvajalec in potrošnik, ki je popolnoma vezan na uvoz.

Kljub takim in mnogim drugim težavam so pri razvoju novih proizvodov v zadnjih letih slovenske železarne zabeležile pomembne uspehe in kvalitetne premike. Med novimi proizvodi naj omenimo vsaj naslednje:

ŽELEZARNA JESENICE

Ploščati izdelki — pločevina
fina zrnata mikrolegirana jekla za visoko kvalitetne konstrukcijske pločevine

NIOBAL 43
NIOVAL 47
NIOVAL 50
NIONICRAL 40
NIONICRAL 45
NIONICRAL 60
Je-Kor 35

Paličasti izdelki — vlečena, luščena in brušena jekla
avtomatska jekla, legirana s Pb

AT J 100 Pb

konstrukcijska obdelovalna jekla

Č 1120 Pb
Č 1530 Pb
Č 4721 Pb
Č 4321 Pb

Dodatni materiali
oplašene elektrode

specialne bazične elektrode
EFB Tifon
EVB 50/150
EVB 60 NIV
EVB 60 CuNi
EVB 2,5 Ni

visoko produktivne elektrode
SAVA GV
SAVA 200

žice za avtomatsko varjenje v zaščitni atmosferi

VAC 65
VAC 70
VAC 60 CuNi

žice za avtomatsko varjenje pod praškom

EPP 3
EPP 4
EPP 2 Mo
EPP 2 NiV
EPP 2 CuNi
EPP 3 MoNi 1

praški za varjenje

EP 45
EP 40

ŽELEZARNA RAVNE**Nove vrste konstrukcijskih in posebnih jekel**

Novo jeklo za potrebe motorne industrije 20 NCD 2 z garantiranimi lastnostmi.

Nova jekla za cementacijo, namenjena za proizvodnjo zobatih koles menjalnikov. Med njimi so jekla, legirana z borom in z garantirano žilavostjo v cementiranem stanju. Vsa ta jekla imajo garantirano kaljivost.

Razvoj »K-jekel« za cementacijo in popljšanje z garantirano kaljivostjo (s pasovi kaljivosti na podlagi 95 odst. statistične zanesljivosti).

Nove vrste visoko legiranih jekel v proizvodnji žice za elektrode.

Nove vrste jekel za ventile motorjev (21-4-N, prokron 9, W Nr. 4732).

Žice za nerjavne vzmeti z garantirano trdnostjo.

Novo jeklo, odporno pri najhujših korozijskih pogojih v vroči žvepleni kislini.

Žica za električne uporabne grelne elemente na bazi Cr-Al (RAVNAL).

Z osvojitvijo proizvodnje od izdelave jekla do končnega vlečenja je kompletiran asortiment grelnih žic Cr-Ni in Cr-Al tipov. V današnjih pogojih proizvodnih možnosti so ostale le še omejitve dimenzijskega programa in delno glede kakovosti površin, ki je vezana na posebno toplotno obdelavo v kontrolirani atmosferi, ker investicije na tem področju še niso zaključene.

Nove vrste orodnih jekel

Nove vrste in razvoj na področju garantirane kakovosti ledeburitnih orodnih jekel za delo v hladnem stanju.

Novo visoko legirano orodno jeklo za delo v hladnem (OCR 12 VM) z maksimalno obrabno obstojnostjo in žilavostjo, sposobno za površinsko nitiranje po TENIFER postopku.

Novo orodno jeklo za strojne nože (CRV).

Novo orodno in visokotržno konstrukcijsko jeklo na bazi 5 % Mo, 1 % V in 1 % C (v razvoju — varianta utop Mo 1 z visokim ogljikom), ki ima visoko trdnost v hladnem in dobre mehanske lastnosti v vročem.

Novo orodno jeklo za delo v hladnem — legirano z bakrom, z izredno visoko žilavostjo za posebne namene.

Novo orodno jeklo za specialna udarna kladiva.

Novo orodno jeklo za delo v vročem s specialnimi lastnostmi (utop MO 2).

Kompletiranje asortimenta in zagotavljanje kakovosti jekel za izdelavo orodij v industriji umetnih snovi in pri tlačnem litju kovin in zlitin.

Nova varianta molibdenovega brzoreznega jekla z višjo vsebnostjo ogljika (BRM-3).

Novo univerzalno brzorezno jeklo vrhunske kapacitete za rezna orodja, ki delajo v najtežjih pogojih menjajoče se grobe in fine obdelave (BRU).

Razvoj kakovosti brzoreznih jekel, namenjenih za valjanje spiralnih svetrov (v teku).

Nove vrste jeklotitine, odporne proti obrabi v posebnih pogojih za potrebe cementarn in industrije gradbeništva.

Razvoj proizvodnje litih orodij za delo v vročem (v teku v sodelovanju z uporabniki — izdelovalci orodij).

Novi finalni izdelki in polizdelki

Indukcijsko kaljeni valji za hladno valjanje.

Čeljusti in valji za valjanje vijakov iz novega orodnega jekla z izpopolnjeno tehnologijo kovanja jekla in toplotne obdelave orodij. (Pri tem razvoju je bilo doseženo vzorno sodelovanje med TVIK Knin, IA Trebinje in železarno Ravne.)

Brušeni in toplotno obdelani polizdelki za izdelavo obdelovalnih igel iz brzoreznih jekel za kovinsko predelovalno industrijo in posebno za izdelovalce raznih orodij.

Ulitki iz legirane sive litine za sedeže ventilov.

Ventili iz nerjavne jeklotitine avstenitnega tipa prokron 12 spec L.

Novo obrabno obstojne jeklotitine za izdelavo lopatic peskalnih strojev.

Strojni noži in rezna orodja.

V gradnji je nov obrat za moderno specializirano proizvodnjo vseh vrst strojnih nožev. V sodelovanju z Inštitutom za strojništvo v Ljubljani je izdelana grupna tehnologija za proizvodnjo strojnih nožev in tudi sicer je zasnovana najmodernejša linijska proizvodnja in obdelava z numerično krmiljenimi stroji.

V teku je osvajanje redne proizvodnje platiranih strojnih nožev iz domačega orodnega compound jekla.

Razvoj in splošna modernizacija v proizvodnem programu pnevmatičnih orodij.

Novo pnevmatično hidravlične lafete za potrebe kamnolomov in rudnikov (tipi RGVS, RUTL in RPL).

Nov stroj za brušenje vrtalnih kron (RBK).

Novo stropno kladivo (RSK-21).

Nov enojni in dvojni vitel (RVZM).

Nove stiskalnice za različne namene:

— 9 stiskalnic tipa DE od 250 do 600 Mp s hodom od 120 do 500 mm,

— stiskalnice tipa EE — 100 Mp s hodom od 8 do 100 mm.

ŽELEZARNA ŠTORE

Preusmeritev proizvodnje plavža na specialni grodelj z nizkim manganom in nizko vsebnostjo oligo elementov, predvsem namenjen za kvalitetne vrste nodularne litine.

V teku je izpopolnjevanje konstrukcije, avtomatizacija obdelave in toplotne obdelave, s čimer bo bistveno izboljšana enakomernost kakovosti reznih segmentov za krožne žage za različne namene uporabe od rezanja aluminija do rezanja jekla.

Novo proizvodnja elektro jekel za vzmeti bo stekla v prvi polovici 1973, kar bo pomenilo pomembno spremembo proizvodnega programa z možnostmi nadaljnega razvoja. Seveda bo paralelno s tem postopoma ukinjena proizvodnja SM-jekla.

Novi valjani proizvodi so poleg standardnega programa predvsem novo območje profilov navzdol do \varnothing 5 mm in novosti v programu specialnih tople valjanih, hladno vlečenih in brušenih profilov.

Razširitev programa ulitkov sive in nodularne litine ter kontinuirano ulitih profilov. Razširitev kvalitetnega programa litine je namenjena predvsem potrebam predelovalne industrije.

NOVA TEHNOLOGIJA IN PROIZVODNI POSTOPKI

Na področju jeklarske tehnologije je za slovenske železarne s kakovostnega aspekta prav gotovo najpomembnejša novost osvajanje proizvodnje ultra čistih visoko kvalitetnih jekel po najnovejšem postopku elektro pretaljevanja pod žilindro v železarni Ravne, o čemer bomo kasneje nekoliko več spregovorili. S stališča ekonomike in splošnega dviganja kakovosti jeklarske

Jaka Torkar, Povhov mlin, olje

proizvodnje slovenskih železarn pa so pomembne novosti, ki jih jeklarne na Ravnah in na Jesenicah uvajajo v postopkih klasične proizvodnje jekla. Nova jeklarne v Štorah bo te bogate izkušnje privzela in s tem namenom skupne raziskave sofinancira. **Novo metode v jeklarski tehnologiji** so v zvezi s kakovostjo usmerjene predvsem na postopke rafinacije in dezoksidacije elektro jekla, na »čiščenje« s preprihovanjem z inertnimi plini in na degazacijo ali vakuumiranje jekla. Cilji teh posegov so v dviganju kakovosti jekel z garantirano čistostjo in z garantirano zrnatostjo, predvsem pa v izboljševanju splošne enakomernosti kvalitete. Koordinirano s kakovostjo izdelanih jekel pa so z aspekta ekonomike proizvodnje izrednega pomena posegi v intenzifikacijo jeklarskih procesov.

Pri raziskovalno razvojnem delu na področju jeklarske tehnologije so na Jesenicah in na Ravnah v sodelovanju z Metalurškim inštitutom doseženi izredno pomembni uspehi. Izkoriščanje rezultatov teh dosežkov v redni proizvodnji pa močno zavira pomanjkanje — prava kriza! — ustrezno šolanih strokovnih kadrov, ki je najobčutnejše prav v jeklarskih obratih. Temu problemu bo treba posvetiti vsaj toliko pozornosti kot raziskovalno-razvojnemu delu, sicer je vse prizadevanje obsojeno le na polovični uspeh.

Na področju **predelave jekel** bi lahko tako na Jesenicah kot na Ravnah na prvem mestu omenili razvoj tehnologije valjanja visoko legiranih nerjavnih in ognjeodpornih jekel v okviru specifičnosti deljenega proizvodnega programa. Na tem področju lahko posebej omenimo začetek intenzivnejših izmenjav izkušenj. Poleg osnovnega učinka z izboljšanjem izplenov je pri tem razvojnem delu že dosežen pomemben napredek pri izboljšanju enakomernosti in garantiranju kakovosti na zahtevanem nivoju. Seveda pa problematika še daleč ni dokončno rešena in raziskovalcem na tem področju še dolgo ne bo zmanjkalo dela. Dosežki razvojnega dela na tem področju nam bodo odprli nove možnosti kvalitetnih premikov v strukturi proizvodnih programov, kakršnih si danes marsikje še ne upamo tvegati in dopuščamo tujim proizvajalcem lepe zaslužke na našem tržišču.

Za železarno Jesenice so pomembni tudi dosežki pri izpopolnjevanju tehnologije valjanja elektro pločevin z garantiranimi lastnostmi.

Ravenska valjarna je v zadnjem času dokaj uspešno osvojila valjanje trdih orodnih jekel kljub omejitvam moči na progah. Pri tem lahko posebej omenimo neposredno valjanje orodnih jekel iz ingotov teže 1,3 t in 2 t. Naj omenimo, da ob postavitvi valjarne ni bilo predvideno, da bi neposredno valjali brzorezna in druga ledeburitna orodna jekla. Dosežki pa nam je že uspelo valjati molibdenova brzorezna jekla in večino predstavnikov iz grupe orodnih jekel na bazi 12% Cr in 2% C, kar je tudi v svetu pomemben dosežek.

Železarna Ravne je dosegla zelo spodbudne rezultate pri valjanju platiranih orodnih jekel za izdelavo strojnih nožev. Nekaj partij je pokazalo izredno kvaliteto, ne moremo pa še trditi, da je tehnologija osvojena za redno proizvodnjo, ker je

nezanesljivost v tehnološkem postopku še prevelika. Z ozirom na izgradnjo posebne obrata za strojne nože in rezna orodja bo intenzivno nadaljevanje osvajanja na tem področju izredno pomembno in nujno.

Za železarno Štore bi na tem področju lahko omenili osvajanje proizvodnje v novi valjarni, ki v glavnem napreduje po začrtanem programu.

V akumulativnosti železarne Ravne zavzema kovačnica zelo pomembno mesto. V letošnjem letu se izvaja najintenzivnejša rekonstrukcija, zato za pomembnejše raziskovalno razvojno delo ni bilo pravih možnosti. Z začetkom obratovanja nove kovačnice bo razvoj na tem področju predelave dobil povsem nove oblike in vsebino.

Na področju **toplotne obdelave** sta v železarni Ravne tehnološki novosti predvsem v zvezi z novimi napravami za plamensko in indukcijsko površinsko kaljenje.

Na področju **finalizacije** so v železarni Ravne uvedene številne tehnološke novosti, ki pa so večinoma vezane na določene proizvode ali pa na organizacijsko-tehnološke ukrepe, kot je npr. uvajanje grupne tehnologije, novih metod priprave proizvodnje ipd.

V železarni Štore je tehnološka novost proizvodnja specialnega surovega železa, ki odpira nove možnosti tudi v tehnologiji proizvodnje raznih vrst kvalitetno zahtevne litine.

Pri težjih ulitkih uvaja železarna Štore tudi novosti v tehnologiji formanja (cementne mešanice, formanje brez okvirov). Pri valjih pa je za najvišje kvalitete zahteve predvidena uvedba centrifugalnega litja. Za uporabnike valjev je potrebna še posebna informacija, da so se v železarni Štore v zadnjem času za obdelavo valjev opremili z res najsoodobnejšimi stroji, uvaja se popolna obdelava valjev s končno obdelanimi kalibri.

Po tem splošnem pregledu novosti na področju tehnologije in proizvodnih postopkov pogledimo še nekaj dodatnih informacij za najpomembnejša področja.

Ker je postopek elektro pretaljevanja pod žlindro tudi v svetu zadnja novost, se želimo zadržati s kratkim opisom, ki naj ta postopek vsaj v glavnih črtah prikaže.

Proizvodnja ultra čistih jekel po postopku elektro pretaljevanja pod žlindro

Železarna Ravne skupaj z Metalurškim inštitutom zaključuje najpomembnejšo fazo v projektu osvajanja novega postopka za proizvodnjo ultra čistih jekel s pomočjo elektro pretaljevanja pod žlindro. Praktično končano je raziskovalno razvojno delo v laboratorijskem in polindustrijskem obsegu. V okviru tega programa smo skupaj s tovarno dušika Ruše osvojili potrebne kvalitete elektro žlinder, na poizkusni napravi za pretaljevanje 50 kg blokov na Metalurškem inštitutu pa smo praktično spoznali problematiko posameznih vrst jekel iz proizvodnega asortimenta železarne Ravne. Tako smo v celoti pripravljene na osvajanje industrijske proizvodnje takoj po zaključku investicijske gradnje obrata, ki bo zaključena v naslednjih mesecih.

Investicija v železarni Ravne je zasnovana v večjem perspektivnem obsegu. V prvi fazi bo postavljena ena naprava za elektro pretaljevanje pod žlindro, ki bo

omogočala pretaljevanje blokov do teže 2 ton. Na napravi bo železarna Ravne proizvajala letno 2100 ton specialnih jekel vrhunske kakovosti.

Planirana struktura letne proizvodnje EPŽ jekla v prvi fazi je naslednja:

- brzorezna jekla 500 t,
 - orodna jekla za delo v vročem 300 ton,
 - nerjavna in ognjeodporna visoko legirana jekla 200 ton,
 - jeklo za grelno žico 100 ton,
 - ventilska jekla 400 ton,
 - orodna jekla odporna proti obrabi 300 ton,
 - jekla za valje 100 ton,
 - jekla za kroglične ležaje 200 ton.
- Skupaj letno 2100 ton.

Pri tej strukturi proizvodnje gre v prvi fazi predvsem za izboljšanje kakovosti in izplenov, kar izpolnjuje smernice razvojnega programa na osnovi že zagotovljene tržišča. Na tem je osnovan tudi ekonomski izračun investicije, kajti moramo upoštevati, da pri potrošnikih naših jekel razen častnih izjem še ni uvedena evidenca obstojnosti posameznih orodij v tolikšni meri, da bi lahko kvaliteto zadovoljivo ekonomsko vrednotili in bili pripravljene za EPŽ jeklo plačevati realno vrednost.

Delno pri orodnih jeklih za delo v vročem, pri orodnih jeklih, obstojnih proti obrabi, in pri nekaterih brzorezih jeklih in jeklih za orodja v industriji umetnih mas predvidevamo postopno osvajanje novih področij na tržišču za proizvodnjo posebno zahtevnih izdelkov. Tako so že v teku nekatere namenske raziskave po programu neposrednega sodelovanja z Mariborsko livarno, LTH Škofja Loka, KI Zreče, Crvena zastava Kragujevac in OKI — Zagreb.

Uvedba proizvodnje EPŽ jekla bo vsekakor za železarno Ravne predstavljala zelo pomembno pridobitev, saj bo tako stopila v korak z najnaprednejšimi proizvajalci specialnih jekel.

Proizvodnjo EPŽ jekla v železarni Ravne bo koristno dopolnila polindustrijska naprava s povečano zmogljivostjo na Metalurškem inštitutu, ki bo služila za nadaljnje osvajanje tehnologije pretaljevanja in tudi za proizvodnjo manjših količin visoko kvalitetnih specialnih jekel.

Elektro pretaljevanje pod žlindro je eden najnovejših specialnih postopkov za proizvodnjo jekel vrhunske kvalitete, ki ga jeklarne s proizvodnim programom, kakršnega ima železarna Ravne, ne more pogrešati. To je namreč sekundarni postopek, pri katerem kot vhodni material uporabljamo jeklo v obliki predvaljanih ali kovanih ali pa tudi litih elektrod.

Z EPŽ proizvodnjo bo železarna Ravne pomembno povečala kvaliteto strukturo svojih jekel.

Vhodni material v obliki elektrode 200 kv. mm se na koncu tali in kapljice, ki potujejo skozi specialno žlindro, se rafinirajo — odstranijo se oksidi in silikati, pa tudi žveplo in fosfor. Izboljšana čistost in homogenost jekla, posebno pri visoko legiranih težko-predelavnih jeklih olajša predelavo, obenem pa omogoča doseganje boljših mehanskih lastnosti. Sorazmerno draga naprava in drag postopek v dokajšnji meri kompenzirata izredno visok iz-

plen. V zadnjih letih se vsi proizvajalci specialnih jekel tako na vzhodu kot na zahodu intenzivno opremljajo s temi napravami. Železarna Ravne tu ne sme zaostajati.

Imeli smo več prilik, da smo se prepričali o današnji vlogi in perspektivah EPŽ postopka v svetu. Zato smo v železarni Ravne že pri sedanji investiciji načrtali nadaljnji razvoj. Obrat EPŽ v sklopu jeklarne železarne Ravne je projektiran za tri EPŽ enote in za te potrebe je že zgrajena nova hala, čeprav bo v prvi fazi v njej samo ena naprava za bloke do 2 ton. Ko si bomo nabrali dovolj izkušenj in praktično potrdili realnost razvojnega programa, bo postavljena še druga naprava za kovaške bloke do 10 ton.

Vse naprave za EPŽ naj bi bile na programu, tako kot prva, nabavljena v Sovjetski zvezi, ki ima pri razvoju tega novega postopka prav gotovo veliko prednost pred vsem ostalim svetom. To med drugim dokazuje tudi podatek, da je SZ leta 1970 proizvedla 400.000 ton visoko kvalitetnega EPŽ jekla, ves ostali svet pa 116.000 ton.

Na principih elektro pretaljevanja pod žlindro pa se odpirajo še pomembne nove perspektive razvojnih smeri.

Pri EPŽ blokkih do 4 t gre predvsem za izboljšanje že obstoječe tehnologije in doseganje še višje kakovosti.

Zelo pomemben je razvoj proizvodnje 10—20 t blokov in slabov visoko legiranih feritnih in avstenitnih nerjavnih ali ognjeodpornih jekel po bifilarni shemi z eno- ali večdelnimi kristalizatorji.

Naj omenimo tudi izdelavo ogromnih ingotov teže 200—350 ton s premerom do 3,5 m za izdelavo največjih rotorjev za turbogeneratorje in atomske centrale, čeprav so ti ekstremi izven naših ambicij.

Zelo pomemben je za nadaljnje EPŽ perspektive v železarni Ravne razvoj nove tehnologije elektrolitja pod žlindro (ELPŽ postopek) za izdelavo fazonskih ulitkov, normalnih, fazonskih in platiranih valjev, raznih recipientov in debelostenskih votlih teles itd. Dejavnosti na tem področju razvoja se bomo v sodelovanju z Metalurškim inštitutom lahko lotili takoj, ko bomo osvojili standardno EPŽ tehnologijo.

Novosti v postopkih klasične proizvodnje jekla

Za izboljšanje kakovosti jekel je zelo pomembna uvedba postopka preprihovanja jekel z Ar in N v jeklarnah na Jesenicah in Ravnah. Pri večjih (25 in 40 t) el. pečeh preprihujemo v železarni Ravne z Ar in N ca. 60 odstotkov vseh šarž, kar predstavlja 80—90.000 ton elektro jekla letno. Na manjših (5 in 10 t) pečeh pa preprihujemo 90—100 odst. šarž pri določenih vrstah jekla, kjer je preprihovanje posebej zahtevano za doseganje določenih posebnih lastnosti.

S preprihovanjem se zmanjša količina plinov, izboljša se homogenost in splošna enakomernost kakovosti jekla, ter se doseže enakomernost razporeditev vključkov ob ugodnejših oblikah. Preprihovana jekla dajejo boljše možnosti pri zagotavljanju zahtevane velikosti zrna.

Preprihovanje jekla v jeklarni je neposredno povezano tudi s skrajševanjem rafinacijskih časov, ki je z ekonomskega stališča tudi zelo pomembno.

Ena od pomembnih razvojnih nalog je uvajanje tehnologije pri izdelavi jekla brez klasične rafinacije. Pri tej tehnologiji se s skrajšanjem trajanja šarže v primerjavi s klasično rafinacijo omogoča znatno povečanje produktivnosti. Pri uvajanju te tehnologije, ki bistveno posega v ekonomiko jeklarne, je treba z vso resnostjo obravnavati zagotavljanje kakovosti jekla, kar predstavlja precejšen obseg raziskovalne dejavnosti.

Raziskovalno delo na področju proizvodnje jekla je usmerjeno predvsem na tehnologijo dezoksidacije in rafinacije za izboljšanje čistosti jekla in za doseganje možnosti proizvodnje jekla z garantirano velikostjo zrna. To področje raziskav ima največji pomen pri jeklih za cementacijo, glede izboljšanja čistosti pa tudi pri jeklih za kroglične ležaje. V praksi so rezultati teh nalog aplicirani na proizvodnjo vseh konstrukcijskih jekel iz proizvodnega programa železarne Ravne. Po metodah, osvojenih na podlagi rezultatov teh raziskav, se izdelava letno približno 80.000 t elektro jekla v železarni Ravne.

Kvalitetne zahteve se iz leta v leto močno zaostrojujejo, tako da primerjave neposredno iz proizvodne dokumentacije skoraj niso izvedljive. Lahko pa na osnovi kontrolne dokumentacije preteklega obdobja trdimo, da pred uvedbo te tehnologije poprečno 30 % izdelanih šarž ne bi ustrezalo današnjim kvalitetnim zahtevam. Ker ni vedno možnosti sekundarne potrošnje, bi ca. 20—25.000 t jekla predstavljalo precejšen problem zaradi nezanesljive kakovosti.

Pri jeklih za kroglične ležaje smo z novo tehnologijo kljub skrajšanju celotnega

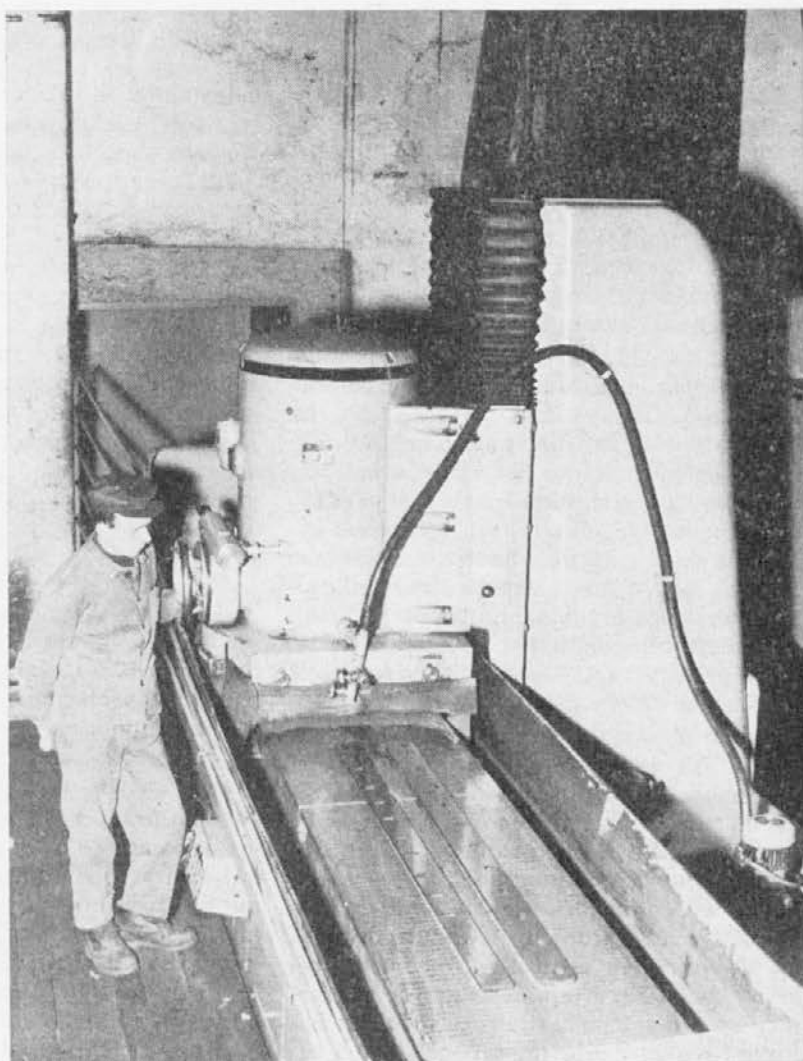
trajanja šarže za eno in pol ure dosegli praktično 100-odstotno zanesljivost pri doseganju osnovnih kvalitetnih zahtev.

Pred uvedbo nove tehnologije je bila nezanesljivost doseganja kvalitetnih zahtev precejšnja, saj smo morali v določenih obdobjih tudi do 30 odstotkov proizvodnje jekla za kroglične ležaje preklasificirati za uporabo na manj zahtevnih področjih. V času uvajanja te tehnologije je bila količina proizvodnje tega jekla spodbudna, okoli 40.000 t letno. Večkrat pa se nam dogaja to, kar smo občutili na področju jekel za kroglične ležaje, da nam po uspešni rešitvi problema s sistematično in razmeroma drago raziskavo tržne razmere ne omogočajo normalnega nadaljevanja proizvodnje, s čimer bi povrnili stroške raziskav in se kvalitetno afirmirali. Večkrat nam torej znane nenormalne tržne razmere in nejasnosti v perspektivah in razvojnih programih občutno kvarijo efekt raziskovalne razvojne dejavnosti.

NOVE METODE IN NOVE MOŽNOSTI PRI RAZVOJNO RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI IN KONTROLI KAKOVOSTI

Novo laboratorijske možnosti in raziskovalne kapacitete, nove metode in postopki preiskav

Z integracijo slovenskih železarn smo dosegli pomembne uspehe tudi pri integraciji raziskovalne dejavnosti. Glede na delitev in specializacijo proizvodnih programov, ki je eden osnovnih ciljev integracije slovenskih železarn, ne moremo sicer pričakovati integracije raziskovalne de-

Brušenje nožev

javnosti v taki obliki, kakor bi na prvi pogled pričakovali.

Zaradi specifičnosti proizvodnih pogojev in problematike, ki oblikuje dokaj različno usmerjene interese, je delež pravih skupnih nalog razmeroma majhen in omejen na področja splošne tehnologije in razvoja metodike, uporabne za različne namene.

Že v letih pred integracijo slovenskih železarn so se spontano pojavljale in uveljavljale težnje sodelovanja na področju raziskovalne dejavnosti. Dokaj jasno se je oblikoval tudi položaj Metalurškega inštituta.

Po integraciji so te oblike sodelovanja dobile le jasnejšo vsebino, Metalurški inštitut pa je dobil vlogo centralne raziskovalne inštitucije slovenskih železarn in večjo varnost svojega obstoja ter delovanja. Povezovanje raziskovalnega dela je postalo intenzivnejše, z novim položajem inštituta pa so odpadle še mnoge ovire, ki so zavirale skupno vlaganje sredstev v raz-

iskovalne naprave. Raziskovalno razvojni oddelki slovenskih železarn skupaj z Metalurškim inštitutom v Ljubljani povezujejo svoje raziskovalne kapacitete, pri čemer pa naj omenimo predvsem specializacijo kadrov za določena specifična skupna področja in specializacijo raziskovalnih naprav. Prišlo je že tudi do izmenjave raziskovalnih ekip, ki so se v okviru raziskovalnih nalog specializirale za določeno področje.

Pri tem naj posebej omenimo skupno investiranje v **nabavo elektronskega mikroanalizatorja na Metalurškem inštitutu**. Ta visokovredna raziskovalna naprava omogoča bistveno poglobitev raziskav, saj nam prej niso bili mogoči posegi v identifikacijo karbidov, vključkov, segregacij itd.

V slovenskih železarnah bi lahko ocenili naslednje količine proizvodnje specialnih jekel, pri katerih lahko ugotovitev raziskav s pomočjo elektronskega mikroanalizatorja bistveno pripomorejo k napredku kakovosti:

	Jesenice	Ravne	Štore
orodna jekla (karbidi)	ca.	6.000 ton	
konstrukcijska jekla (vključki)	ca. 6.000 ton	80.000 ton	35.000 ton
visoko legirana nerjavna in ognjeodporna jekla (segregacije)	ca. 4.000 ton	10.000 ton	

Mikrosonda, kakor elektronski mikroanalizator večkrat imenujemo, se zelo koristno uporablja tudi na številnih drugih področjih. Poleg slovenskih železarn so pri nabavi participirale tudi druge raziskovalne inštitucije. Danes je dosežena tolikšna izkoriščenost te naprave, da ni nikakršnih pomislekov o upravičenosti nabave, v katero je pred realiziranjem marsikdo podvomil. Letna izkoriščenost mikrosonde je 1700 ur.

Zaokrožitev raziskovalnih kapacitet na področju fizike kovin predstavljajo prav gotovo še elektronski in raster mikroskop, rentgenski difraktometer ter naprave za dilatometrijo, DTA analize in kvantitativno metalografijo. Z začetno specializacijo in delitvijo raziskovalnih kapacitet bomo morali nadaljevati, ker je ta pot edino pravilna. V kakšni fazi smo danes?

Metalurški inštitut ima elektronski mikroskop, katerega zmogljivost pa že ne ustreza več današnjim potrebam. Na tem področju bo vsekakor potrebna investicija, podobno kot pri mikrosondi, saj je edino pravo mesto za elektronski mikroskop na Metalurškem inštitutu. Laboratorijska tehnika na področju elektronske mikroskopije je že dobro osvojena, z interpretacijo in aplikacijo teh raziskav pa se danes še ne more pohvaliti niti Metalurški inštitut niti posamezne železarne.

Tekstilni inštitut ima nov raster mikroskop. Bil je napravljen prvi poizkusi uporabnosti tega pri raziskavi kovin. Morda bo vsaj za začetek mogoče vzpostaviti primerno obliko sodelovanja.

Glede na dolgoletne izkušnje pri raziskavah z diferenčno termično analizo, razpoložljive aparature in strokovne kadre na Metalurškem inštitutu in na metalurškem odseku FNT je bila skupaj z železarno Ravne izvršena serija raziskovalnih nalog za ugotavljanje uporabnosti DTA pri

tatov boljša, s polindustrijskim delovanjem pa bi z napravo samofinancirali vsaj delček dragih raziskav, katerim se ne da ogniti.

V železarni Štore bo na tem področju glavna novost uvedba kvantometra, za kar se izvajajo intenzivne priprave. Na področju proizvodnje valjev je vse bolj pomembna redna defektoskopska kontrola.

V zadnjem obdobju se je občutno spremenila zahtevnost kupcev, posebno v zvezi z vključevanjem v mednarodno delitev dela in kooperacijsko proizvodnjo. **Za te potrebe in za zahteve razvojno raziskovalnih nalog so bile v železarni Ravne razvite mnoge nove metode, od katerih naj posebej omenimo naslednje:**

Preizkušanje mehanskih lastnosti,

- žilavost cementiranih jekel z registriranjem poteka sile v odvisnosti od časa,
- žilavost trdih orodnih jekel,
- dinamične preiskave na visoko frekvenčnem pulzatorju za posebne namene
- udarno trgalni poizkus v vročem za ugotavljanje predelavne sposobnosti paralelno s torzijo v vročem na napravi Metalurškega inštituta.

Metalografija in fizika kovin

- nov razvoj na področju metodike in tehnike metalografskih preiskav s posebnim poudarkom na standardizaciji pogojev preiskav in na razvoj novih primerjalnih metod s kvantitativnimi oz. numeričnimi ocenami, sposobnimi za računalniško obdelavo,
- nov razvoj na področju tehnike dilatometrijskih preiskav,
- razvoj metodike preizkušanja korozijske obstojnosti jekel,
- osvojitve metodike in tehnike na področju rentgenske difraktometrije in razširitev aplikacije rentgenskih strukturalnih analiz na različnih področjih raziskav.
- osvojitve naprave in metodike preizkušanja termičnega utrujanja jekel.

Defektoskopija in preiskava brez porušitve

Precej obsežne raziskave so bile opravljene na različnih področjih defektoskopije in drugih neporušnih meritev s pomočjo ultrazvoka, magnetoskopije, metalografije in drugačnih meritev na električni osnovi. Raziskave so bile usmerjene tudi na razvoj prototipov avtomatizacije v kontroli. Žal zaradi finančnih težav v večini primerov še ni prišlo do industrijske aplikacije.

Nove možnosti na področju operacijskih raziskav in uporabe računalnikov

Na tem področju lahko posebej omenimo bogate izkušnje železarne Jesenice z uporabo računalnika pri obdelavi poslovnih podatkov. Dokaj dobro obdelana je tudi metodika na področju operacijskih raziskav. Železarna Ravne ima krajši staž na tem področju, pač pa se intenzivno organizacijsko in kadrovsko pripravlja na dobavo sistema IBM 370/135 konec prihodnjega leta.

Značilne so za železarno Ravne več kot desetletne izkušnje z uporabo metod matematične statistike pri raziskovanju tehnologije in kakovosti proizvodov. Po vključitvi uporabe računalnikov na tem področju je v zadnjem času nastal za na-

raziskavah lastnosti, popuščnih in drugih efektov pri ogrevanju jekel z različno izhodno strukturo.

Železarna Ravne je nabavila najmodernejši rentgenski difraktometer za strukturne analize. Razpolaga tudi s specializiranim kadrom za to področje. Ta draga naprava je prav gotovo najbolj potrebna v železarni Ravne, lahko pa bo difraktometer koristno služil tudi drugim s svojim normalnim in teksturnim goniometrom ter visokotemperaturno komoro in pokrival potrebe vseh treh slovenskih železarn, Metalurškega inštituta in tudi odseka za metalurgijo na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

Tudi kapacitete za rentgensko fluorescenčno analizo so najbolj potrebne v železarni Ravne.

Železarna Ravne razpolaga tudi z najmodernejšim dilatometrom za vse vrste izotermnih in kontinuiranih raziskav. Tako so dane nove možnosti za kompletno ali parcialno izdelavo TTT diagramov in drugih programiranih raziskav, ki pomagajo kvalitetnemu napredku toplotne obdelave jekel.

Poleg naštetih pomembnejših naprav je v železarni Ravne vsekakor v programu nadaljnjih investicij prioriteten razvoj kvantitativne metalografije, ki je pri specifičnosti proizvodnega programa že danes skoraj ne moremo več pogrešati.

Poseben položaj zavzema v železarni Ravne razvoj na področju defektoskopije.

Metalurški inštitut ima danes pomembno laboratorijsko napravo za elektro pretaljevanje pod žlindro. Taka naprava je nujno potrebna za razvoj EPŽ proizvodnje. Železarna Ravne in Metalurški inštitut v skupnem interesu iščeta možnosti, da bi namesto laboratorijske dimenzije te naprave Metalurški inštitut dobil polindustrijsko. S tem bi bila aplikativnost rezul-

daljnji razvoj zelo pomemben raziskovalni projekt, ki obsega uvajanje avtomatične obdelave podatkov in rednih analiz z metodami matematične statistike na področjih tehnološke in kvalitetne problematike, redne kontrole kakovosti, strokovno tehničnih analiz in študij možnosti uvajanja procesnih računalnikov.

Za to področje razvojno raziskovalne dejavnosti je izdelan petletni projekt 1970—1975, v katerem so dejavnosti medsebojno usklajene s PERT mrežnim in terminskim planom. Prva faza tega projekta se zaključuje in obsega:

— vse programe standardnih metod matematične statistike, pripravo podatkov in interpretacijo rezultatov,

— uvedbo redne obdelave podatkov o izmečku in neuspeli proizvodnji,

— obdelavo podatkov o tehnologiji in izpolnjevanju tehnoloških in kontrolnih predpisov v jeklnah in jeklovleku,

— formiranje kartoteke podatkov iz kontrole in laboratorijskih preiskav po interno standardiziranih postopkih.

Novost zadnjih let je v Železarni Ravne tudi uvedba metodike mrežnega planiranja in organizacijskih pripomočkov pri vodenju raziskovalnega in razvojnega dela ter pri krmiljenju laboratorijskih preiskav za potrebe kontrole, kakovosti in raziskovalnih nalog.

Uporaba metode mrežnega planiranja lahko bistveno pripomore tudi k učinkovitejšemu in hitrejšemu, predvsem pa k vsebinsko boljšemu izvajanju raziskovalnih in razvojnih projektov ali pa tudi posameznih nalog. To trditve podpira nekaj vzornih primerov od internih raziskovalnih nalog, diplomskih del, pogodbenih nalog železarne Ravne z Metalurškim inštitutom, do raziskovalnih projektov, pri katerih je s posameznimi usklajenimi nalogami sodelovalo več podjetij.

Nadaljnjo raziskovalno dejavnost smo začeli usmerjati glede na nove možnosti ob posedovanju računalniških sistemov vrhunske zmogljivosti k pripravam modeliranja metalurških procesov za kasnejšo uvedbo procesnih računalnikov na posameznih področjih, med katerimi je prvo področje jeklarske proizvodnje.

RAZVOJNA SMER DEJAVNOSTI METALURŠKEGA INŠTITUTA V LJUBLJANI IN PROGRAM INVESTIRANJA

V naslednjem je podan koncept razvojne smeri dejavnosti Metalurškega inštituta in program potrebnega investiranja, ki je bil izdelan in predložen direkciji združenega podjetja 14. 9. 1972. Smatramo, da je obravnavanje tega razvojnega predloga v neposredni zvezi z obravnavano tematično in zato podajamo predlog v celoti in v nespremenjeni obliki za možnost javne razprave.

Slovensko železarstvo je po svoji sorodnosti, stalnosti medsebojnega sodelovanja, zlasti pa zaradi težav, ki so posledica delno gospodarske reforme, delno pa zaostajanja tehnologije in delno zastarelih proizvodnih naprav izkazalo potoča ožji poslovni povezavi. Z združenjem proizvodnih in intelektualnih ustvarjalno delovnih sposobnosti je podan prav gotovo ugodnejši način reševanja splošne problematike.

Na področju raziskovalnega dela metalurških postopkov fundamentalnega in aplikativnega značaja predstavlja Metalurški inštitut enega izmed raziskovalnih oddelkov Združenega podjetja slovenskih železarn. Vendar naj bi vključitev določenega obsega dejavnosti Metalurškega inštituta v razvojno oz. raziskovalno delo integriranih železarn ne vplivalo na spremembo dosedanjega profila dejavnosti Metalurškega inštituta. Metalurški inštitut bi razvijal celotno dejavnost še naprej kot inštitut, ki mora v svoj razvoj vključiti tudi dejavnost iz drugih vej metalurgije nasploh. Mišljenja smo, da bi se na Metalurškem inštitutu izvajale naslednje dejavnosti, ki so skupne za integrirano železarno:

1. Metalurški inštitut prevzame celotne raziskave v zvezi z rudo, koksom, grodljem in ognjestalnim materialom. Raziskovalni oddelki železarn dejavnosti na tem področju ne bi razvijali oz. razširjali, niti v to razvojno smer vlagali nova finančna sredstva.

2. Metalurški inštitut naj bi predstavljal deloma iniciativo razvoja metalurgije, s tem da zasleduje dogajanja v svetu na področju novih kvalit, proizvodnih postopkov, splošni razvoj metalurgije v svetu in raziskovalnih metod. Metalurški inštitut bi naj dajal iniciative posameznim podjetjem glede razvoja, na drugi strani pa naj bi tudi sodeloval pri uvajanju novih postopkov v posameznih podjetjih.

3. Metalurški inštitut naj bi delal na intenzifikaciji procesov izdelave jekla v SM in E-pečeh: problematika gorilnikov, uvajanje kisika, uvajanje modificiranih postopkov (sintetične žindre itd.) za povečanje produktivnosti in ekonomičnosti.

4. Metalurški inštitut bi razvijal nove proizvodne tehnologije za posebno čista jekla (EPŽ itd.) in uvajal te novosti v jeklarne,

5. Metalurški inštitut še nadalje razvija in izvršuje za vse železarne specialne kemične analize: mikroanalize, vključke, karbide, pline itd.

6. Na Metalurškem inštitutu naj bi bil center, ki bi se bavil z energetskim gospodarstvom in toplotno ekonomijo. V svojem delokrogu bi imel dejavnost za reševanje splošnih in podrobnih toplotno-tehničnih problemov. Ukvarjal bi se tudi s čiščenjem industrijske atmosfere.

7. Metalurški inštitut naj bi obdeloval ekonomiko proizvodnje v posameznih agregatih s stališča vzdržljivosti peči: obov, sten in ostalega ognjestalnega potrošnega materiala. Prav tako bi spremljal vzdržnost kokil, valjev in drugih potrošnih artiklov, ki vplivajo na ekonomičnost poslovanja železarn.

8. Metalurški inštitut bi z delovno skupino, sestavljeno iz operativnih strokovnjakov in raziskovalcev, delal na reševanju splošne in fundamentalne problematike s področja vroče in hladne predelave.

9. Metalurški inštitut bi s sodelavci strokovnjaki iz posameznih železarn vodil delovno skupino za modeliranje procesov in pripravo uporabe procesnih računalnikov.

10. Metalurški inštitut predstavlja za specialne potrebe predelovalne industrije razvojni oddelk s področja prašnate metalurgije.

11. Metalurški inštitut se mora opremiti z vsemi napravami za raziskovalno dejavnost po prej navedenih točkah, in to s takimi aparati, katerih posamezni razvojni laboratoriji v podjetjih še nimajo, so pa skupnega interesa za vsa podjetja.

Slovenske železarne in nekatera specializirana podjetja predelovalne industrije bi morala oddvojiti določen del finančnih sredstev za izvajanje navedenih dejavnosti. Pri tem ločimo:

— finančna sredstva kot prispevek za raziskave metod splošnega značaja,

— delo inštituta bi bilo še vedno vezano na pogodbene dejavnosti, s tem da posamezna podjetja financirajo konkretne aplikativne, razvojne in v določenem obsegu tudi fundamentalne naloge,

— skupno investiranje v potrebne aparature, predvsem za skupno uporabo.

V smislu uskladitve raziskovalnega dela med posameznimi železarnami, ostalimi podjetji in inštitutom, konkretno o vprašanju raziskav s področja projekta JEKLO lahko dejavnost raziskovalnih oddelkov omejimo na nekaj osnovnih področij, kar je v prvi vrsti odvisno od delitve programa proizvodnje tako po asortimentu, kot po kvalitetah med posameznimi železarnami:

— nerjavna jekla: problemi so skupni na Ravnah in Jesenicah, zato bi tudi raziskovalna dejavnost bila skupna,

— avtomatska jekla: Železarna Jesenice je na tem področju izvršila že obsežna raziskovalna dela, zato naj se raziskave avtomatskih jekel izvajajo tudi v bodoče na Jesenicah,

— jekla za poboljšanje in cementacijo: problematika v tej grupi jekel je obsežna v vseh treh železarnah, torej je nujno vsestransko sodelovanje,

— orodna jekla: osnovne raziskave predvsem legiranih orodnih jekel se izvajajo na Ravnah, Železarna Jesenice ima trenutno raziskave omejene na nekatera ogljikova orodna jekla. V uporabi orodnih jekel se postavlja vprašanje asortimenta pločevine, Ravne naj dajo na razpolago vse podatke za predelavo Železarni Jesenice.

Železarna Jesenice bi razvijala le nizko legirana orodna jekla OL2 special, ki se izključno uporablja kot pločevina oziroma hladno valjani trakovi.

— V Železarni Štore je raziskovalno delo obseženo v naslednjem: problematika proizvodnje grodlja v TH-peči in direktno litje, raziskave in razvoj kokil in valjev, razvoj proizvodnje sive in nodularne litine, vlivanje na kontinuirnem stroju ter razvoj proizvodnje vroče valjanih specialnih profilov.

Pri omenjenih raziskavah s področij posameznih kvalitetnih grup jekla in litine more Metalurški inštitut sodelovati delno s samostojnimi, delno z dopolnilnimi fundamentalnimi raziskavami z mikrosondo, študijem in praktičnim uvajanjem optimalnih dezoksidacijskih tehnologij in študijem vplivnih tehnoloških parametrov na izboljšanje čistosti jekla glede vključkov in plinov ter primarne kristalizacije.

Na področju raziskovalnega dela v okviru združenega podjetja in ostalih podjetij bi bilo možno doseči soglasje in zadovoljivo medsebojno sodelovanje na vseh področjih. Raziskovalno dejavnost bi bilo

mogoče specializirati po posameznih razvojnih oddelkih in na Metalurškem inštitutu, tako da se raziskave ne bi duplirale. Dosedanje izkušnje kažejo, da more Metalurški inštitut konstruktivno prispevati k reševanju splošne tehnološke problematike črne in barvne metalurgije v SR Sloveniji. Medtem ko smo na področju barvne zastali delno zaradi pomanjkanja strokovnega kadra, delno zaradi znatne razvejnosti problematike, je bilo okrog 70 odst. razvojne kapacitete strokovnjakov inštituta angažiranih na razvojno aplikativnih nalogah črne metalurgije. Predvsem v zadnjih dveh letih so železarne s konkretnimi temami angažirale strokovnjake Metalurškega inštituta. Zmotno je mišljenje, da obravnavajo te teme zgolj aplikacijo.

Večina nalog rešuje primere, ki sicer okvirno spadajo na področje izpopolnjevanja tehnologije, bodisi proizvodne ali kvalitete, vendar zahtevajo zelo konkretno določene razvojne rešitve. Prav zaradi takih ocen je v letu 1969 vznikla želja, da bi morali v reševanje nalog vključiti tudi strokovnjake podjetij in programsko zajeti reševanje nalog s konkretno zadolžitvijo strokovnjakov industrije in Metalurškega inštituta. Sodelovanje tako formiranih skupin delavcev je prav gotovo naprednejša stopnja v primerjavi z nekdanjim mišljenjem, ko je naročnik samo kritiziral izvršeno delo MI.

Prikazana povezava razvojnih oddelkov in operativnih strokovnjakov združene železarne ter podjetij barvne metalurgije in rudnikov s strokovnjaki MI ne predstavlja neke nove dejavnostne oblike. Slično obliko skupinskega dela pri reševanju razvojno aplikativnih nalog imajo mnogi inštituti (Bisra, United Steel Cor., Institute of Canadian Steel Works, Inštitut v Zenici, Sisku, itd.). Predvsem se opisanega načina sodelovanja poslužujejo tiste znanstvene oz. razvojne inštitucije, ki same ne razpolagajo s potrebnimi polindustrijskimi napravami.

Smatramo, da je gibalo vsake aplikativne razvojne in tudi fundamentalne naloge v življenjski, specifični industrijski problematiki. Naslonitev na industrijo pomeni edino zdravo podlago za pravilno smer razvoja dejavnosti in za kolikor toliko dolgoročne perspektive angažiranja strokovnjakov Metalurškega inštituta.

Prav gotovo obstaja potreba po čistih fundamentalnih raziskavah. Da široka industrija nima posluha za take teme, je več ali manj razumljivo. Seveda pa je izbira take fundamentalne tematike včasih težja kot angažiranje finančnih sredstev. Tudi fundamentalna tematika mora namreč poudarjati določeno vrednost, ki bo prišla do veljave v kasnejšem času.

Sodelovanje z metalurškim oddelkom pri FNT je potrebno in je v zadnjih letih prav gotovo prineslo več konkretnih pozitivnih rezultatov v naši splošni tendenci vključevanja umske kapacitete v reševanje tehnološke problematike v metalurški industriji. Želeti je, da bi se to sodelovanje še krepilo in še bolj konkretiziralo.

Že uvodoma je omenjeno, da je bila ena od osnovnih zamisli v predlogu o združitvi slovenskih železarn skupno financiranje aparatov, ki so potrebne za vse tri železarne. Isti kriterij mora veljati tudi za raziskave za ostala podjetja.

V takem smislu podajamo pregled bodočih nujno potrebnih investicij, katere bi bilo treba realizirati v naslednjih 8 letih. S predlaganimi investicijami ne razširjamo dejavnosti naših raziskav, temveč skušamo predvsem raziskave približati modernejšemu načinu, upoštevajoč pri tem najnovejšo tehnično dosežke. Določeno razširitev predstavlja samo potrebna aparatura za delovno skupino, ki je zadolžena s predelavo kovin v vročem in hladnem. Za povsem novo področje dejavnosti, tj. uporaba modelov za tehnološke postopke, pripravo procesnih računalnikov predvidevamo trenutno manjše investicije, pravi obseg bo določen šele po nekaj letih priprav.

Pregled potrebnih investicij:

Aparatura	din
Elektronski mikroskop	800.000
Težko tekočinska separacija	250.000
Polindustrijski EPŽ agregat	600.000
Elektronska mikrosonda	1.500.000
Poskusno laboratorijsko univerzalno ogrodje s kompletno merilno aparaturo	1.500.000
Naprava za avtomatično preiskavo površine — fazni integrator	200.000
Polindustrijska aglomeracijska naprava s peletizacijskim krožnikom in kompletno merilno aparaturo	500.000
Univerzalna peč za sintranje prašnatih izdelkov	400.000
Kompletna črpalna naprava za odvzem in določevanje emisij v dimnih plinih, kompletni spektralni fotometer, homogenizator	200.000
Charpy kladivo	200.000
Visokotemperaturna ogrevalna peč	150.000
Laboratorijska indukcijska peč 10 kg	150.000
Namizni računalnik	250.000
Skupno potrebna investicijska sredstva v bodočih 8 letih:	6.700.000

KRITIČNA OCENA ZADOVOLJEVANJA KVALITETNIH ZAHTEV POTROŠNIKOV, DOMAČIH IN TUJIH STANDARDOV TER REGISTROV

Kvalitetni nivo proizvodov je nedvomno in izključno pogojen s kvalitetnimi zahtevami potrošnikov oziroma z zahtevami, ki jih postavljajo končni izdelki. Upamo si trditi, da potrošniki jekla z redkimi izjemami še daleč ne izkoriščajo vseh možnosti, ki jih nudijo naši materiali. Naša lastna slabost je pa v tem, da materiale marsikdaj premalo preizkušamo, o njihovih lastnostih, ki bi jih lahko garantirali, imamo večkrat pomanjkljivo dokumentacijo, a izdelke z garantiranimi lastnostmi preizkusimo vrednotimo.

Želeli smo vsaj delno kritično oceniti zadovoljevanje kvalitetnih zahtev. Odgovorni strokovnjaki posameznih železarn so nam dali naslednje informacije:

Železarna Jesenice

Za vse materiale, za katere zahtevajo potrošniki priznanja, kontrolo v proizvodnji in prevzem materiala po merodajnih

registrih, kot so: LR, BV, DNV, GL, JR, JŽ itd., smo taka priznanja doslej brez posebnih težav pridobivali. Da bi se lažje vključevali v zunanjetrgovinsko menjavo skupno s predelovalno industrijo, sodelujemo z organizacijami, kot je TUV in podobnimi. Sicer so pa vsi materiali, ki zapuščajo železarno, preizkušeni po veljavnih JUS, DIN in podobnih standardih, katere lahko naročnik izbira sam. Železarne z atestom jamčijo deklarirano kvaliteto izdelkov.

Pri današnjem stanju in razvoju metalurških podjetij Slovenije bomo še naprej sposobni slediti rastočim zahtevam tržišča, verjetno v večji meri kot doslej. Povsem razumljivo pa mora biti vsakemu, da pri tako veliki razdrobljenosti slovenske kovinskopredelovalne industrije pač ni in ne bo nikoli mogoče ugoditi vsem željam in zahtevam potrošnikov po najrazličnejših asortimentih, kvalitetah, dimenzijah in oblikah izdelkov. Vse specialne materiale, ki največkrat predstavljajo minimalne količine, bomo pač še vnaprej naročali pri specializiranih podjetjih.

Poseben pomen imajo priznanja klasifikacijskih društev pri dodajnih materialih. Pregled teh odobritev podaja tabela.

MEDNARODNE IN DOMAČE ODOBRITEVE DODAJNEGA MATERIALA ZA TALIŠNO VARJENJE, KI GA IZDELUJE ŽELEZARNA RAVNE

Naziv dodatnega materiala	Klasifikacijska društva									
	LR	ABS	BV	DNV	REG. SSSR	GL	TUV	JRB	JŽS	ZAVAR
Jadran	+	+	+	+		+		+		
Fincord	+	+	+	+		+		+		
Emona	+	+	+	+		+		+		
Sava	+	+	+	+		+		+		
Sava 200	+	+	+	+				+		
Sava GV	+	+	+	+				+		
Drava	+	+	+					+		
Istra	+	+	+					+		
Galeb-50	+	+	+					+		
EVB-50	+	+	+	+		+		+		
EVB-60	+	+	+	+		+		+		
EVB-Mo	—									—
EVB-CrMo	—									—
EVB-2CrMo	—									—
E-DUR 250										+
E-DUR-600										+
VAC-60	+		+			+		+		+
Prokron 18/8/6										—
EPP ₁ /EP 10	+	+						+		+
EPP ₁ /EP 20	+	+		+				+		+
EPP ₂ /EP 10	+	+	+	+		+		+		+
EPP ₂ /EP 20	+	+	+	+		+		+		+
EPP ₃ /EP 45	+	+	+			+		+		+

NAZIVI KLASIFIKACIJSKIH DRUŠTEV

JRB:	Jugoslovenski registar brodova — Split
JŽS:	Predpisi (standardi) Jugoslovenskih železnic — Beograd
LR:	Lloyd's Register of Shipping, London
BV:	Bureau Veritas, Paris
ABS:	American Bureau of Shipping, New York
DNV:	Det Norske Veritas, Oslo
Reg. SSSR:	Register Sojuza SSR, Leningrad
TUV:	Technischer Überwachungs-Verein, München
ZAVAR:	Zavod za varjenje, Ljubljana
GL:	Germanischer Lloyd

+ = priznane
— = preizkušene

Železarna Ravne

Vse materiale, ki jih dobavljamo kupcem, preizkušamo po veljavnih normah JUS, DIN, GOST in drugih ali po tehnič-

nih dobavnih pogojih kupcev. Za vse vrste jekel imamo interno določeno, kaj preizkušamo. Pri večini naših jekel (zlasti pri orodnih) preizkušamo v naših laboratorijih več, kot se po standardih ali po dobavnih pogojih zahteva, in tudi več od tega, kar navajamo in garantiramo v naših atestih.

Za vsa konstrukcijska in nekatera orodna jekla garantiramo kaljivost na podlagi izdelanih pasov s 95-odst. statistično zanesljivostjo.

Vedno več je naročil, ki pri konstrukcijskih in posebnih jeklih zahtevajo garantirano čistost in velikost zrna, pri orodnih pa garancijo razporeda in velikosti karbidov.

Železarna Ravne je registrirana kot proizvajalec delov za ladjedelništvo po predpisih: JR, LR, BV in DNV. Redno tudi dobavljamo valjane palice, odkovke ter jeklene ulitke, za katere zahtevajo kupci kontrolo med proizvodnjo in prevzemom po registrih ABS, GL in drugih. Naša jekla in izdelke dobavljamo tudi po predpisih JŽ in UIC norm.

Lahko trdimo, da v glavnem zadovoljujemo kvalitetne zahteve naših potrošnikov, kar tudi potrjuje relativno nizek odstotek reklamacij. Dobili smo tudi več pismenih pohval za dobro kvaliteto npr. ozoobljenih vencev za avtomobilsko industrijo (21. maj — Beograd), za relejno železo (Rade Končar in njegova kooperantska angleška firma), za jeklo, iz katerega so izdelana orodja za valjanje vijakov (TVIK — Knin), itd.

Posebno področje predstavlja proizvodnja industrijskih nožev, kjer je neposreden kontakt s potrošniki izredno pomemben. Prav zato imamo za industrijske nože največ povratnih informacij in tudi pismenih priznanj.

I. Strojni noži sa Sekirostroj iz jekla C. 4754 (CRV)

— V podjetju »Celuloza« Medvode so izvršene raziskave vzdržnosti strojnih nožev iz jekla osikro-2 in CRV ter cementiranih in površinsko kaljenih strojnih nožev iz jekla HCR proizvodnje »Sandvik« iz Švedske. Na osnovi ovrednotenja rezultatov raziskave s pomočjo »C-kart« so ugotovljeni naslednji indeksi vzdržnosti:

Proizvajalec — vrsta jekla	Indeks
Železarna Ravne — Osikro 2	100,00
Železarna Ravne — CRV	126,39
»Sandvik« cementiran	121,57
»Sandvik« — HCR	104,97

Dosežene vrednosti se bodo izboljšale v korist nožev iz jekla CRV z osvojitvijo površinskega kaljenja.

V tovarni celuloze in papirja »Duro Salaj« Videm Krško so izvršene preiskave strojnih nožev iz jekla CRV proizvodnje ŽR v primerjavi z enakimi noži proizvodnje »Stidberg« in »Sandvik« iz Švedske.

Ugotovili so, da so strojni noži iz jekla CRV proizvodnje ŽR znatno boljši od nožev proizvodnje dveh renomiranih švedskih proizvajalcev. Po njihovi izjavi so glede rezultatov »nepričakovano pozitivno presenečenje«.

Z raziskavo vzdržnosti strojnih nožev iz jekla CRV v podjetju »Matroz« Sr. Mitrovica v primerjavi s strojnimi noži proizvodnje »Böhler« in »Lipovski« Avstrija »Rihard Felde« ZRN in »Sandvik« Švedska je ugotovljena največja vzdržnost nožev proizvodnje ŽR. Dosežena produktivnost nožev ŽR je 1250 m³/mm obrabe, medtem ko je pri nožih inozemskih proizvajalcev cca 860 m³/mm obrabe.

V podjetju »Novi Kričin« — Bolgarija je izvršena raziskava vzdržnosti strojnih nožev iz jekla CRV proizvodnje ŽR v primerjavi z enakimi noži proizvodnje »Böhler« — Avstrija. Ugotovljena je večja vzdržnost strojnih nožev iz jekla CRV proizvodnje ŽR.

Zadnji lepi dnevi

II. Grafični noži

V podjetju »Cetis« — Celje in »Mladinska knjiga« — Ljubljana so izvršene raziskave vzdržnosti strojnih nožev iz jekla CRV tipa »trirezni« in »perfekta« v primerjavi z enakimi strojnimi noži drugih domačih proizvajalcev in proizvodnje »Rihard Felde« ZRN. V obeh podjetjih je ugotovljena večja vzdržnost strojnih nožev iz jekla CRV proizvodnje ŽR.

III. Tobačni noži za rotacijski stroj

Z uvajanjem jekla C 4844 (OL-2 sp.) za proizvodnjo tobačnih nožev za rotacijski stroj v zamenjavo za jeklo C. 6441 (OW-3) je izvršena primerjava vzdržnosti strojnih nožev iz jekla C. 4844, C. 6441 in z uvoženimi noži proizvodnje »Škoda« CSR. Ugotovljena je največja vzdržnost pri strojnih nožih iz jekla C. 4844.

IV. Noži za lesno predelovalno industrijo

Z osvajanjem in uvajanjem domačega platiranega materiala v zamenjavo za uvoženega so izvršene raziskave vzdržnosti raznih tipov furnirskih nožev v naslednjih podjetjih: »Savinja« Celje, »Drvni kombinat« Litija, »Drvni kombinat« Sr. Mitrovica.

Soglasno je ugotovljena v celoti enakovrednost uporabnosti domačega platiranega jekla.

V. Noži za razrez pločevine

V Železarni Jesenice je izvršena raziskava vzdržnosti ploščatih in krožnih nožev iz jekla CRV za razrez štekel pločevine s trdnostjo nad 100 kp/mm² v primerjavi z enakimi noži proizvodnje »Blaw Knox« — ZDA. Prav tako so v istem podjetju izvršili primerjavo vzdržnosti ploščatih in krožnih nožev iz jekla CRV na liniji rezanja »bronx« z noži proizvodnje »bronx« ZDA. V vseh raziskavah so znatno boljše rezultate dosegli z noži iz jekla CRV proizvodnje ŽR.

Razumljivo je, da ne moremo ugoditi vsem zahtevam in željam potrošnikov bodisi zato, ker so večkrat zahteve nerealne, bodisi da za nekatere zahteve potrošnikov nismo dovolj opremljeni. Tako imamo veliko težav pri hladno vlečenem in brušenem jeklu, ker jeklovlek še nima peči z zaščitno atmosfero. V mnogih primerih ne moremo garantirati predpisane trdote v žarjenem stanju. Valjanih palic iz korozijsko odpornih jekel ne moremo lužiti, kar pa kupci (zlasti inozemski) pogosto zahtevajo. Zaradi tega takih naročil nismo mogli sprejemati.

Motorna industrija, ki je glavni potrošnik jekel za cementacijo, skoraj izključno za-

hteva za ta jekla fino zrno. Tej zahtevi v glavnem zadoščamo, pri plasmaju šarž, ki imajo večje avstenitno zrno, pa se pojavljajo težave. Glede čistosti jekel nimamo večjih težav, vendar ne moremo povsem zadostiti kupcem, ki zahtevajo posebno čista jekla.

Poseben problem nastopa tudi zaradi slabo sortiranega starega železa, zaradi česar imamo dokaj pogost pojav visoke vsebnosti bakra, kroma ter drugih rezidualnih elementov. S področja avtomobilske industrije smo že prejeli priznanje za izpolnjevanje strogih ASTM standardnih zahtev.

Današnjim zahtevam potrošnikov glede kvalitetnih zahtev lahko v glavnem ustrezemo, ne moremo pa ugoditi zaradi razdrobljenosti, zlasti slovenske kovinsko-predelovalne industrije zahtevam po najrazličnejših asortimentih jekel v količinah, ki so manjše od naših minimalnih.

Železarna Štore

Z dosedanjem kvaliteto jekla so potrošniki v glavnem zadovoljni in nimajo bistvenih pripomb. Prevzemi jekla oziroma valjanih profilov se vrše po veljavnih JUS, DIN in UIC standardih. Delni prevzem za izvoz se vrši po TGL in UNI normah.

Kokile, metalurška litina in valji se prevzemajo po JUS standardih in delno po internih dogovorih vpisanih pri pogodbi. Za valje so prejeli že več domačih in mednarodnih priznanj. Reklamacije so v okviru dovoljenih odstopanj.

Ocena kontaktov s potrošniki

Vse kontakte s potrošniki naših izdelkov v zvezi s prodajo, reklamacijami, urgencami in podobno vodijo prodajne službe. To je seveda pravilno, vendar ob kadrovske problematiki, ki tare tehniške sektorje, je razumljivo, da kadrovska struktura naših prodajnih služb strokovno — tehnično ni dorasla svojim nalogam. Obdelava vprašanj, ponudb in naročil, posebno pa sprejemanja tehnič-

nih prevzemnih pogojev ni na zadovoljivem nivoju.

V kontakte s potrošniki so v posameznih primerih vključeni še predstavniki tehnološke priprave dela, proizvodnje, kontrole in razvojno — raziskovalnih služb. To je več ali manj potrebno v primerih naročanja novih izdelkov, izdelkov s posebnimi kvalitetskimi ali drugimi zahtevami in v primerih tehničnega dela reševanja reklamacij.

Vsa ta dejavnost pa je priložnostna in je prerasla okvire trenutno danih možnosti. Nikakor pa organizacijsko ne zagotavlja pravilne in dosledne poti od vprašanja kupca, prek ponudbe in sprejema naročila do realiziranja v redni proizvodnji.

Kontakti s potrošniki so po tehnično — tehnološki strani nezadostni tako po obsegu kot po kvaliteti. To je ugotovitev, ki je splošno znana in potrjena ter postavlja jasno nalogo. Ta problem je treba rešiti takoj v okviru danih možnosti. Najprej je treba najti ustrezno organizacijsko rešitev, mnogo težji pa bo s tem v zvezi kadrovski problem. Zavedati se moramo, da bomo poiskali optimalno rešitev, ki pa bo vsekakor še dolga leta zasilna, če ne bomo našli takih kadrovskih premikov, kakršnih danes žal ne moremo pričakovati. Razumljivo je, da bo glede na številne specifičnosti v posameznih železarnah način reševanja te problematike različen.

Železarna Jesenice v konceptu organizacije predvideva razvojno in servisno službo v okviru prodajnega sektorja, žal pa so dokaj realne ugotovitve, da že ta koncept ni usklajen z organizacijsko strukturo TKR, ki bi za razvoj in planiranje kvalitete in novih proizvodov moral dobiti največ informacij ravno od sektorja prodaje.

V okviru splošne reorganizacije podjetja rešuje Železarna Ravne ta problem po drugi poti, saj so tudi potrebe precej drugačne. Služba za tehnično svetovanje in stike s potrošniki nastaja v okviru tehničnega sektorja, neposredno vključena v organizacijsko strukturo oddelka za kontrolo kakovosti, lokacijsko pa vključena v INDOK center službe za razvoj tehnologije, izdelkov in metalurške raziskave. Zagotovljena je neposredna vez s tehnološko pripravo dela, ki pa je v celoti odgovorna za tehnično obdelavo naročil. V fazi formiranja je hodogram obdelave ponudb in naročil, ki bo zagotavljal dosledno izvajanje. Precej sprememb bo potrebnih v vsebini in poti spremne dokumentacije.

Organizacijska rešitev, za katero se je na tem področju odločila Železarna Ravne, je osnovana na neprijetnem dejstvu, da še dolgo ni mogoče pričakovati, da bi obširno strokovno področje nekake samostojne tehnično svetovalne službe lahko zadovoljili z ustreznimi kadri. Zato je novo formirani službi za svetovanja in stik s potrošniki poverjena dokumentacija kakovostnih standardov, obdelava problematike kakovostnih zahtev kupcev in krmljenje tehnično strokovnih stikov s kupci z vodenjem vse evidence in dokumentacije teh stikov.

Pri vsem tem delu je zagotovljena vez s prodajo, tehnološko pripravo dela, kon-

trola kakovosti in razvojno raziskovalno službo. Za »krmljene« stike s potrošniki za obdelavo in reševanje vseh nakazanih problemov se prek vodstev teh oddelkov in služb sistematično uporabljajo najustreznejši strokovnjaki. S tem nekako nastopajo stalne zadolžitve posameznim strokovnjakom raziskovalcem ali tehnologom, da poleg svoje osnovne dejavnosti redno vzdržujejo stike z določenimi potrošniki in opravljajo svetovanje na določenih ožjih strokovnih področjih. Pri tem morajo biti vsi stiki centralno evidentirani, dokumentirani in krmljeni. Realiziranje te zamisli je na začetku, dosedanje izkušnje pa so pokazale, da je za Železarno Ravne to v današnji situaciji optimalna rešitev, ki mora v kratkem pokazati znaten napredek na tem področju.

Sistematično urejevanje in poglobljanje stikov s potrošniki bo moralo rešiti marsikaj tudi v odnosih potrošnikov do proizvajalca. Te odnose bi že danes železarne lahko precej bolj ostro kritizirale, če ne bi imele slabe vesti, da za stike s potrošniki niso napravile vsega, kar bi morale in tudi mogle.

Nič manjši problem kot tehnično strokovna plat prodaje ni tehnično strokovna plat nabave. Nabavnim službam je preveč prepuščeno, da izbirajo in ocenjujejo materiale s povsem drugih vidikov kot tehniki. Vhodna kontrola je nezadovoljiva. Tega pa ne smemo dopuščati, če se zavedamo, da nabavljeni materiali v dokajšnji meri pogojujejo kakovost naših izdelkov. Problem nabave bo treba reševati analogno kot problem prodaje. Stikov z dobavitelji ne smemo zanemarjati v odnosu na stike s kupci.

V tem okviru ne moremo podrobneje obravnavati te problematike, zato lahko zaključimo z ugotovitvijo, da nas čaka na področju stikov z našimi kupci in dobavitelji še ogromno dela, v katerem je odločilna sistematika. Pri tem nam veliko lahko pomaga avtomatična obdelava podatkov, za katero imamo že danes lepe možnosti, še boljše pa se nam odpirajo v bližnji prihodnosti.

Skupna služba marketinga pri direkciji Združenega podjetja bo morala v sodelovanju z ustreznimi službami v železarnah najti svoje pravo mesto na področju nabave in prodaje. Vse srednje — in dolgoročne — usmeritve bodo morale biti njena glavna skrb.

Ocena uvoza

Uvoz izdelkov 114. panoge je v določeni meri kontroliran in zato ne predstavlja ovire pri prodaji lastne proizvodnje. Uvoz jekla je pogojen predvsem z ekonomskimi in finančnimi razlogi, ki se dokaj hitro menjajo, zato se menjajo tudi tendence za povečevanje ali zmanjševanje uvoza. So še drugi razlogi, kot so težave pri nabavi določenega asortimana na domačem tržišču, minimalne količine in ne nazadnje osebni interesi posameznikov, ki vplivajo na večji ali manjši uvoz. Smatramo, da uvoz doslej ni zmanjševal poslovnih rezultatov slovenskih železarn in da je v nekaterih ozirih celo pospešil razvoj na določenih področjih, tako kakor je izvoz znatno pospešil napredek na področju garantirane kakovosti izdelkov.

Povzetek

Iz zelo obširne tematike, ki smo jo obravnavali pod naslovom SLOVENSKE ŽELEZARNE V LETU KAKOVOSTI, bi lahko povzeli naslednje:

Akcijo leta kakovosti obravnavamo z vso resnostjo kot planirani impulsi za začetek sistematičnega in kontinuiranega dela za intenzivnejši napredek pri zagotavljanju kakovosti tehnologije, proizvodov in vseh storitev na višjem kakovostnem nivoju in z boljšo enakomernostjo.

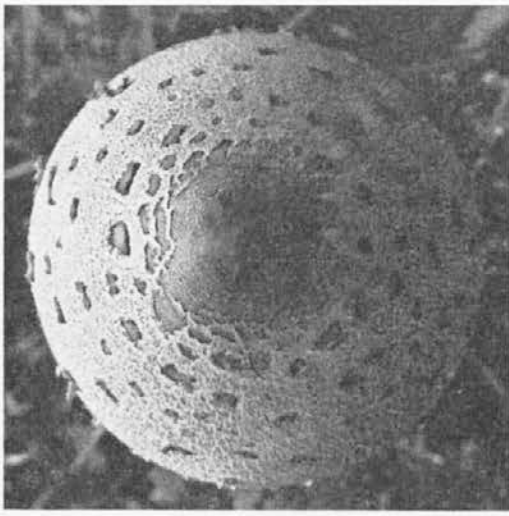
Zaradi čim širše popularizacije in angažiranja vsega strokovnega kadra bomo akcijski program in dosežene rezultate akcije javno obravnavali in publicirali v tovarniškem tisku.

V okviru akcij leta kakovosti je celotni program dela usmerjen k realiziranju sistema integralne kontrole kakovosti.

Slovenske železarne se dobro zavedajo, da je v vsaki konkurenčni borbi odločilnega pomena enakomerna in dobra, predvsem pa zanesljiva kakovost izdelkov. Ob specifičnem položaju slovenske črne metalurgije pa je v tej smeri še posebej edina jasna in obetajoča perspektiva. Pred začetkom proizvodnje mora sistematična raziskava in analiza tržišča odločiti o obsegu in načinu proizvodnje ter raziskovalno razvojno dejavnosti postavljati osnovne zahteve in smernice. Kontrola kakovosti mora biti v vseh fazah sestavni del tehnološkega postopka in s svojo aktivno vlogo mora zagotoviti doseganje enakomerne kakovosti na ustreznem nivoju. Nujno potrebna je dobro organizirana povezava med proizvajalcem, potrošnikom, raziskovalci tržišča, tehnologije in lastnosti izdelkov, kontrolorjem in trgovcem, ki vsi skupaj tvorijo zaokroženo celoto!

Osnovni cilj proizvodnje je in mora biti doseganje ekonomske kakovosti. To pomeni doseganje take stopnje kakovosti, ki v polni meri ustreza zahtevam in željam kupca, mu ne nudi več, kakor je potrebno in s tem omogoča proizvajalcu maksimalno ekonomiko proizvodnje in možnost formiranja nizkih konkurenčnih cen. To je prava kakovost in le tista proizvodnja, ki zagotavlja tako kakovost, je prava. V takem organizacijskem sistemu integralne kontrole kakovosti ima informacijska in dokumentacijska dejavnost ogromen pomen. Proizvajalec mora skrbeti za pravilno in zadostno informiranost potrošnikov o značilnostih, lastnostih in o uporabnosti izdelkov, pa naj bo pot informacij neposredna ali posredna. Prav tako ali pa še bolj so pomembne vse povratne informacije. Za kontrolo proizvajalca je vsekakor odločilnega pomena, da izve, kaj potrošnik zahteva, kaj in kako kontrolira in kakšni so njegovi kriteriji pri ocenjevanju kakovosti. Iz teh povratnih informacij, upoštevajoč tehnološke možnosti, nastanejo v vseh fazah specifikacije, tehnološki in kontrolni predpisi s kontrolo njihovega izvajanja. Avtomatična obdelava in strokovne analize podatkov imajo pri vsem tem zelo velik pomen.

Osvajanje in zadovoljevanje tržišča je odločilno odvisno od takih organizacijskih oblik v sistemu integralne kontrole kakovosti. Tudi vsa metodika raziskovalno razvojne dejavnosti se prilagaja tem novim možnostim in postaja vse bolj učinkovita.

Simetrija

Integralna kontrola kakovosti kontrolira in ureja — krmili — proizvodnjo tako, da se kakovost izdelkov vzdržuje na zahtevanem nivoju ob minimalnih stroških.

Iz opisanega jasno izhaja, da je težišče vseh začetnih akcij v letu kakovosti pri urejanju tehnologije s takimi predpisi, ki jih je mogoče dosledno realizirati in njihovo izvajanje kontrolirati. Le ta pot vodi k možnosti garantiranja kakovosti izdelkov, k obvladanju kakovostnega rizika in k vrednotenju kakovosti.

Ureditev te široke problematike omogoča uveljavljanje standardizacije in tipizacije na različnih področjih in nivojih. To pa je osnovni pogoj za ekonomičnost proizvodnje in stabilnost planirane kakovosti.

Če poudarimo, da posebno mesto v akcijskem programu zavzema kakovost storitev, potem pomeni to, da želijo slovenske železarnice znatno izboljšati splošno po-

slovnost, pri čemer so na vidnem mestu boljši tehnični in komercialni stiki s potrošniki.

Leto kakovosti naj pomeni tudi poseben impulz pri vlaganju sredstev v kakovost, pri čemer naj vlaganja v kadre ne zaostajajo v senci za investicijskimi vlaganji.

Končni cilj razvoja slovenskih železarn je po količini postavljen s proizvodnjo 1 milij. ton elektro jekla. Te količine slovenske železarnice ne nameravajo prekoračiti, pač pa se v skladu z opisanimi specifičnostmi njihovega položaja nadaljnji razvoj intenzivno usmerja k proizvodnji izdelkov višje kvalitete stopnje in višje vrednosti. Skrbeti bo pa treba za razvoj čim boljše usklajene proizvodnje in potrošnje jekel v Sloveniji, ker je razkorak že danes problematičen. Marsikje bo treba doseči regionalno preusmerjanje potrošnje po strukturi in kakovostnem nivoju. Pri takem preusmerjanju bo nujno potrebno iskati nove poslovne odločitve, zagotavljati varnost z dolgoročnimi pogodbami in uveljavljati način sodelovanja, ki ga označujemo z vertikalno integracijo.

Slovenske železarnice bodo intenzivno poglobljale začetno integracijo proizvodnih programov s specializacijo posameznih železarn za sistematično pokrivanje celotnega kompleksa potreb.

Ob takih tendencah stopa v ospredje problem dolgoročnejšega planiranja in zagotavljanja kadrov z ustrezno strokovno strukturo. Načrtno šolanje, izpopolnjevanje organizacijskih sistemov in vzpodbudnejše stimuliranje kadrov na vseh nivojih bo odločilnega pomena v nadaljnjem razvoju. Zavedati pa se moramo na vsakem koraku, da je ves nadaljnji razvoj odvisen od rezultatov, ki jih dosegamo.

negu urejanja številnih stanovanjskih problemov in neurejeno stimulacijo mladega strokovnega kadra, ki sedaj do neke mere stimulira eksterno in tudi interno fluktuacijo. Na več sestankih je bilo izraženo mnenje, da se mikroorganizacijska shema prepočasno uvaža v življenje.

Predvsem v proizvodnih obratih so imele delovne skupine že druge sestanke. V nekaj primerih v zapisnikih navajajo, da na postavljena vprašanja iz prejšnjega sestanka niso dobili odgovora. Odbor je opozoril vse obratovodje in oddelkovodje, da so po statutu dolžni dati odgovore ali jih priskrbeti.

Korekten odnos do sodelavcev, poslušanje njihove probleme, predloge in z realnim, pravočasnim prenosom informacij se bo ustvarjal med sodelavci večji občutek varnosti, poštenosti, discipline ter zavesti do dela. Po prvih rezultatih lahko pričakujemo, da bodo delovne skupine zaživele s polnim svojim imenom.

Franc Leskošek

SAMOUPRAVLJANJE V ENOTI II

Tretje zasedanje DS enote II je bilo 23. 10. 1972. Na njem je bila razprava o planu za leto 1973.

Plan za leto 1973 je bil obravnavan že na predhodni seji in se je z njim DS strinjal. Ker pa so nastopile razne spremembe, ga moramo ponovno obravnavati. Spremembe so nastale predvsem v obratu vzmetarne, ker je na trgu vedno večja potreba po vzmeteh. Nekatera slovenska podjetja so ponovno zahtevala izdelavo vzmeti pri nas, zato moramo plan povečati za 1.000 ton, torej se bo plan povečal od 4800 na 5800 ton. Podjetja »Itas« Kočevje, »Vozila Gorica« in »IMV« Novo mesto pristanejo na soudeležbo pri izgradnji nove hale v vzmetarni, kajti le tako bomo lahko zadostili njihovim potrebam. Zaradi pogojev, ki nam jih nudijo in potrebe po večji proizvodnji, moramo k tej gradnji takoj pristopiti. Kolegij se s tem strinja, službe, ki so za gradnjo odgovorne, pa morajo takoj pričeti z delom, kajti drugače sledi bojazen, da ta hala ne bo pripravljena do aprila, da bi lahko pričeli s proizvodnjo. DS se je strinjal s planom, vendar s pogojem, da se bodo naštetih pogoji uresničili. S kadrovske službe bo treba poskrbeti tudi za dodatno povečanje delovne sile.

Naša enota ima velike probleme glede cen pnevmatičnega orodja. Direktor enote II je nakazal dve smeri, kako bi lahko dosegli boljše cene, in sicer: da najdemo kupce oz. trgovine in sklenemo samoupravni dogovor ali pa da se borimo za liberalizacijo.

Člani so povedali, da se nekatere delovne skupine niso sestale že dva meseca. Opozarja se vodje teh delovnih skupin, da so odgovorni za redno sklicevanje in vodenje sestankov.

Četrta seja DS enote II je bila 3. 11. 1972. Na njej je bila razprava o pritožbah na odločitve stanovanjske komisije. Razen dveh so se vsi člani DS strinjali z odločitvijo stanovanjske komisije, ki je dodelila stanovanje tov. Koboltu. V pritožbah je bila stanovanjska komisija zelo kritizirana. Problem stanovanjske komisije je zelo hud. Ne smemo iti to pot, da bi mislili, da je komisija pristanska in ne smemo je degradirati. Apelirati moramo na centralno komisijo in ji prikazati svoje probleme.

Člani so bili mnenja, da ima enota več stanovanj, v katerih stanujejo ljudje, ki niso več v službi v železarni Ravne. Te bi morali izseliti, vsaj tiste, ki še niso 10 let v naših stanovanjih.

Na Javorniku gradimo stanovanja, ki so namenjena ljudem, ki stanujejo v Podgradu. Naš DS je mnenja, da bi naša enota tudi morala dobiti kakšno stanovanje na razpolago.

Peta seja DS enote II pa je bila 21. 11. 1972. Na tej seji smo obravnavali delitev dodatne amortizacije in problematiko poslovanja do konca tega leta.

Z zvišano stopnjo amortizacije je ostalo dodatnih 10 milijonov sredstev, ki se razdelijo med enotami. V maksimalnem znesku 7,7 milijona je v tej delitvi zastopana enota II.

Kljub predhodnemu sklepu DS tovarne, da naj bi bila delitev 60:40 v prid enote I, je trenutna situacija takšna, da enota I teh sredstev ne more izkoristiti v letošnjem letu. Ve-

Delovne skupine se uveljavljajo

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV ENOTE I

Odbor za proizvodnjo in komercialne zadeve pri DSE-I je obravnaval predlog komisije za osnovna sredstva. Komisija je pripravila predlog razdelitve dodatne amortizacije za leto 1972 v višini 10 milijonov din. Odbor se je strinjal s predlogom komisije.

V akciji leta kakovosti, v borbi za boljše kvaliteto, znižanje izmečka, rentabilno poslovanje obratov enote in podjetja, je nujno potrebno, da se poostri delovna in tehnološka disciplina. Odbor je zadalžil šefa proizvodnje, da pripravi za zasedanje DSE-I to problematiko. DSE-I mora o problemu razpravljati in zavzeti konkretna stališča ter dati smernice.

Znano je, da bi lahko bil poslovni uspeh obrata, enote in podjetja še večji, če bi bila med delavci večja delovna zavest do upravljanja z družbenimi — našimi dobrinami.

Odbor se je seznanil z analizo prvih sestankov delovnih skupin. Ob ustanovitvi delovnih skupin so obstajala pesimistična gledanja na uspeh teh skupin. Na podlagi analize zapisnikov prvih sestankov delovnih skupin je ugotovljeno, da sodelavci z razumevanjem in odobravanjem sprejemajo odločitve DS tovarne. Z ustanovitvijo delovnih skupin v tovarni izvajamo v praksi delavske ustavne amandmaje — vse večje neposredno odločanje o svojem delu.

Vsako noviteto, ki se uvaža v praktično življenje, spremljajo določene objektivne in subjektivne težave. Kljub temu da so vodje delovnih skupin dobili formularje za zapisnike in načelne napotke za delo delovnih skupin, so primeri, da so zapisniki malomarno napisani. Ni upravičen izgovor: »Ne znam voditi

sestanka,« in v kratkih stavkih napisati temo, katero so obravnavali na sestanku ter postavljena vprašanja. V današnjem času ne more biti dober delovodja, skupinovodja, če nima poleg strokovnih in moralno političnih še samoupravnih kvalitet.

Zanimiva je druga skrajnost. Nekateri vodje skupin so izkoristili zapisnik in vpisali čisto organizacijska — upravna vprašanja ali probleme. Verjetno je vodja skupine vsebinsko vodil sestanek v lastnem interesu. Iz več zapisnikov je razvidno, da skupine niso obravnavale osnovne tematike — probleme, za kar so skupine formirane; rezultate poslovanja, vprašanje stimulacije dela, zdravstvene in varnostne zaščite itd. Večina zapisnikov je bila napisana objektivno. Nekaj je novih, vendar za delavce aktualnih problemov, ki so v zapisnikih postavljeni kot zahteva ali vprašanje. Posebno v proizvodnih obratih so delavci izražali nezadovoljstvo s slabimi, nehumanimi medsebojnimi odnosi, slabo delovno disciplino (nesolidarnost, zamujanje na delo, predčasno zapuščanje delovnega mesta, malomaren odnos do dela itd.). Premajhna je tudi zdravstvena zaščita delovnih mest (prepih, neurejeni sanitarni prostori, odpraševanje, preveč plina v obratih itd.). Veliko pripomb je na preveč napete ali nerealno postavljene norme, nerealne ocene — stimulacija enakih ali podobnih delovnih mest. Zahteva je tudi, da se ponovno prične v Informativnem fužinarju objavljati poprečne osebne dohodke obratov in služb. V tople predelovalnih obratih delavci želijo, da bi se vsaj v zimskih mesecih delil topel obrok hrane v jedilnicah obratov.

V raziskovalnem in kemičnem oddelku je bilo izraženo nezadovoljstvo zaradi prepočas-

čina sredstev je dodeljena enoti II, ki so ji zaradi gradnje novega obrata nožev in skladišča vzmetarne nujno potrebna. Seveda lahko pričakujemo, da bo prihodnje leto situacija zamenjana.

O gospodarjenju v novih pogojih smo že veliko govorili. Vsi odgovorni se zavedajo, kako težki so ti pogoji in kako budni moramo biti vsi, da pravočasno odkrivamo in rešujemo kritične situacije.

Sestavljena je bila črna lista dolžnikov, vendar ne moremo postopati do vseh enako. Nekaterim smo ukinili vso dobavo, drugim samo delno. Gledati pa moramo tudi na normalen tek proizvodnje. Lahko je ustaviti dobavo, samo kaj bomo potem delali.

Na drugi strani pa se pojavlja problem vzmetarne, kjer je vse plačljivo, mi pa ne moremo zadovoljiti potreb kupcev. Tako ima vzmetarna 300 ton zaostankov. Da bi vsaj delno odpravili zaostanke, bo v vzmetarno premeščenih za dva meseca okrog 15 delavcev. Ob teh premeščitvah, ki so le začasne, bi morali vsi razumeti, da je to le začasen ukrep, ki pa je nujen, če hočemo vsaj delno »omiliti«
zaostanek.

Ker je izgradnja novih objektov za nože in vzmetarno, na podlagi katerih je bilo planirano povečanje proizvodnje, v zaostanku, se plan teh dveh obratov zniža, saj nam je že sedaj jasno, da nove kapacitete v prvem kvartalu še ne bodo mogle sodelovati v proizvodnji.

V zvezi s premeščitvijo v vzmetarno se postavlja vprašanje plač. Tov. Potočnik je odgovoril, da je pripravljen predlog, da se delavcu, ki je premeščen na novo delovno mesto, priznajo dohodki novega delovnega mesta, če so ti višji kot njegovi. Če pa so dohodki na novem delovnem mestu nižji, se mu prizna poprečne treh mesecev njegovega delovnega mesta.

Glede te delovne sile je bil predlog, da moramo najprej izkoristiti notranje rezerve. Vsi delovodje naj bi pretehtali svoje skupine in ljudi, ki jih trenutno lahko pogrešajo oziroma bi jih lahko posodili vzmetarni.

Na DS je bil prisoten tudi predsednik centralne komisije za stanovanja inž. Smrtnik. Povedal je, da se pripravlja nov pravilnik o delitvi stanovanj. V tem pravilniku bo zajeta celotna stanovanjska izgradnja tako družbena kot individualna. Z novim pravilnikom se bo prenesla večina pravic na obratne komisije. Kar zadeva nova stanovanja pa do aprila 1973 ni nobenih upov. Možne bodo le zamenjave. Prva faza na Javorniku je že v celoti razdeljena.

DS je bil proti takim gradnjam, kot so na Javorniku, ker so taka stanovanja za delavca skoraj nedosegljiva — zelo velika in predraga. Kakšna stanovanja se bi naj gradila, bi naj razpravljali v bodoče tudi DS.

Sklepi

— Sprejet je bil plan za leto 1973 za enoto II.

— Sklep stanovanjske komisije je bil sprejet oziroma potrjen.

— Potrjen je bil predlog delitve dodatne amortizacije.

— Nujno potrebne so premeščitve delavcev v vzmetarno.

— Vsi, ki so odgovorni za proizvodnjo vzmetarne, morajo vložiti vse sile, da bo zaostojev čim manj.

— Zmanjšati je treba postavke plana za leto 1973, in sicer: vzmeti od 5800 ton na 5000 ton, industrijske nože od 450 ton na 400 ton in brzorezna jekla od 50 na 35 ton.

ED

O DELU KOMISIJE ZA OBLIKOVANJE IN DELITEV OSEBNIH DOHODKOV

Komisija za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov pri DST in predsedstvo tovarniškega odbora sindikata sta na zadnjih sejah obravnavala nekatera stališča in potrebe na področju OD in problematiko OD v zvezi s podražitvami. Tako je bilo postavljeno vprašanje minimalnih osebnih dohodkov za delavce, ki delajo po kodeksu del, in za delavce s stalno oceno.

Formirano je bilo stališče, da naj OD za delavce po kodeksu del (fizični delavci) v bodoče ne znaša manj kot 1100 din in za delavce s stalno oceno (umski delavci) ne manj kot 900 din za polni delovni čas.

Komisija je sprejela sklep, da se že s 1. 10. 1972 vstavi v računalnik konstante, ki ne bodo dovoljevale izplačati nižjega OD, kot je navedeno zgoraj. Istočasno pa je bila izvedena analiza, katere so tiste skupine delavcev, ki jim izračun še prinaša nižji OD in ki bi morale dobivati razliko po navedenem sklepu.

Ugotovljeno je bilo, da že z mesecem oktobrom praktično ni več delavcev v kodeksu del, ki bi po normalnem obračunu sprejeli manj kot 1100 din OD za polni delovni čas. To smo dosegli z našim sistemom delitve, ko skoraj vsak mesec povišamo OD za ca. 1,3 %.

Na drugi strani pa je bilo ugotovljeno, da imamo na žalost še večjo skupino ljudi s stalno oceno, ki bi po dosedanjih ocenitvah prejeli nižji OD od 900 din na mesec in celo nižji OD od 800 din za polni delovni čas. Iz navedenega razloga in zato, da računalniku tudi v tem primeru ne bi bilo treba posegati po doplačilih, je komisija sprejela nekaj sistemskih rešitev.

Skupini ca. 180 ljudi, ki prejema najnižje OD, je bil uveden splošen cenik z 10% stimulacijo, kar pomeni, da se jim za toliko povišajo OD.

Drugi skupini (tu že imajo uveden cenik, in sicer spadajo tudi med najnižje OD) so bili popravljeni normativi tako, da se jim povišajo OD za ca. 4%. Ta skupina obsega približno 110 ljudi.

Tretji skupini, ki spada med najnižje v grupi tistih, ki so razvrščeni v premijo, je bil dodan en premijski kriterij, tako da se jim s tem povišajo OD za ca. 5%. Ta skupina obsega približno 60 ljudi.

Na ta način smo zožili razpone premij v korist tistih, ki prejema najnižji odstotek premije. S tem smo tudi ukinili plačevanje samo z enim premijskim merilom kot svoječasno plačevanje s petimi premijskimi merili, tako da imamo samo še plačevanje za 2, 3 in 4 merili.

Vsi navedeni predlogi so bili sprejeti v smislu zmanjševanja razponov v podjetju in v smislu sklepa DST, da je treba reševati najnižje skupine delavcev, ki so na delovnih mestih s stalno oceno. Oblikovanje OD v železarni Ravne je urejeno tako, da ti iz meseca v mesec naraščajo. Tako so OD znašali po mesecih z 1/12 zadržanega dela in brez izplačila 750 din dne 1. 3. 1972:

	din
januar	1759,44
februar	1849,03
marec	1911,55
april	1964,74
maj	1979,19
junij	1942,44
julij	2029,84
avgust	2012,44
september	2019,06
oktober	2096,60

S sistemom je zagotovljeno naraščanje OD. Na sistem pa vplivajo državni prazniki, nadure in stimulacija. Tako lahko državni prazniki, nadure in stimulacija v določenem mesecu povišajo OD nad predvidenega po sistemu in zato je v nasled-

njem mesecu OD nekoliko nižji kot prejšnji mesec (npr. avgust). Sistem naraščanja OD je predviden zato, da so OD iz meseca v mesec nekoliko višji zaradi podražitev življenjskih artiklov.

Komisija za oblikovanje in delitev OD je od meseca novembra dalje predvidela dodatno povišanje OD vsem zaposlenim za podražitve v enaki višini + 11 enot na mesec in zaposlenega. To povišanje znese ca. 48 din na zaposlenega, vključeno pa je v osnovne postavke kodeksa del in stalne ocene.

Istočasno so bile povišane postavke OD pripravnikov. Sklenjeno je tudi, da se valorizirajo štipendije, vendar je treba pred valorizacijo pregledati izpolnjevanje štipendijskih obveznosti.

Predsedstvo sindikata je opozorilo na problem nadomestil za boleznine in na OD sodelavcev, ki so v rehabilitaciji. Sklenjeno je, da je treba ta problem v okviru združenega podjetja enotno rešiti, ker nastopa poseben problem nadomestil do 30 dni, ki se izplačuje iz fonda podjetja, in nad 30 dni, ki jih izplačuje Komunalni zavod socialnega zavarovanja.

Tu je opisan samo del reševanja problematike komisije za oblikovanje in delitev OD. Treba je poudariti, da se je komisija ukvarjala s problemom npr. minimalnih OD že med celim letom. Tako so bile že predčasno uvedene rešitve za določene skupine, kot npr.:

- povišanje osebne stimulacije za 6%,
- uvrstitev skupine delavcev kodeksa del v osebno stimulacijo,
- rešitev problema analitskih ocen delovodij in tehnologov ter nekaterih drugih skupin,
- korekcija sistema premij,
- korekcija kodeksov za 7,5%,
- reševanje tekočih problemov itd.

Komisija za oblikovanje in delitev OD

Po pravilniku

Med vročo debato v ameriškem kongresu je neki senator zavpil drugemu, naj gre k vragu. Senator, ki mu je veljala ta pripomba, se je pritožil podpredsedniku. Calvin Coolidge, takrat podpredsednik ZDA, je počasi prelistal neko knjigo, pogledal senatorja in mu rekel:

»Pregledal sem pravilnik. Ni vam treba iti.«

»Toda dragi, imenitno službo imaš, čedno hišo, dva očarljiva otroka, ženo in mene — kaj bi še rad?«

STROKOVNA POSVETOVANJA IN RAZISKAVE

INTERNO STROKOVNO POSVETOVANJE

je bilo 7. novembra v ožjem krogu jeklarjev in raziskovalcev, kjer smo se seznanili s problemi odfosforanja v elektro obločnih pečeh in pojavom lunckerja na formatu ingota V-20. Izvor napake lunckerja smo iskali od začetka nastanka do danes. Zato je bilo pregledano obdobje gibanja izmečka od 1. januarja do konca oktobra 1972. Vzroke izmečka smo identificirali in podvzeli preventivne ukrepe. Višina kokilnih nastavkov je blizu kritičnega območja, kjer lahko razni pogoji dela vplivajo na pojav napake. Odločilna je pri tem tudi kvaliteta livnih praškov in lunckerita. Naj ne bo odveč, če ponovno poudarimo, da v obratih želimo dobro kvaliteto dohodnega materiala in enakomernost kvalitete. To zahtevajo tudi kupci našega jekla. Gospodarski posegi omejitve uvoženega blaga v začetku leta so pustili tudi nam posledice. Aprila smo uporabili domače livne praške, ki niso bili ustrezne kvalitete za naše potrebe. Tudi kvaliteta uvoženih praškov se večkrat spreminja. Sklenili smo, da mora fazna kontrola točno registrirati, kdaj pride v obrat nova vrsta livnih praškov, lunckerita ali kategorija drugega blaga in o tem obvestiti merodajne. Kvaliteto sedanega praška bomo poostreno zasledovali do konca leta ali še prve tri mesece 1973. Zasledovali bomo vsako šaržo in ob koncu meseca bo podano poročilo. Če ti ukrepi ne bodo dali pozitivnih rezultatov, bomo morali povečati višino kokilnih nastavkov.

Za točnejše analiziranje fosforja bo narejena dodatno še statistična analiza vseh elementov, ki lahko vplivajo na analizo fosforja in izdelani bodo diagrami vpliva prve in končne predprobe na analizo končnega fosforja. Dosedanje statistične analize kažejo, da se fosfor iz prve predprobe ob koncu izpusta šarže ne upošteva ali zelo malo.

Vladimir Macur, dipl. ing.

POSVETOVANJE O ELEKTROOBLOČNIH PEČEH

V dneh od 15. do 16. novembra 1972 je bilo v Ljubljani pod pokroviteljstvom Združenega podjetja slovenske železarnice posvetovanje o elektroobločnih pečeh ter o njihovi vlogi v proizvodnji jekla. Posvetovanja se je udeležila vrsta predstavnikov iz jugoslovanskih železarn kakor tudi iz zamejstva.

V 26 elaboratih, ki so bili predloženi na posvetu, je bila kompleksno prikazana problematika obločnih pečeh od gradnje naprav in njihove opreme, do vprašanj potrebnih surovin, intenzifikacije proizvodnje in kvalitete kontrole. Še pred nedavnim je kazalo, da je razvoj obločne peči obstal na UHP (Ultra High Power) metodi, s katero se je dosegla z ekstremnimi močmi pečnega transformatorja izredno povečana proizvodnja, vendar pa smo na posvetovanju videli nove razvojne možnosti obločne peči, kot npr. ASEA-SKF postopek, ki je kombinacija obločne, vakuumske in visoko frekvenčne peči. Pri tem postopku je obločna peč le talilniški agregat, ker se

vsa tehnologija izdelave jekla vrši izven peči: kad peči je obenem »ponovca«, ki se prenese v »visokofrekventen« agregat, ki pa služi le za mešanje. Tu se vrši tudi rafinacija ter vakuumiranje. Več prispevkov je obravnavalo obločne peči kot velepotrošnika električne energije ter vplive, ki jih tak potrošnik prinaša v električno omrežje. Danes so že znane metode, s katerimi se da ugotoviti, kakšne morajo biti razmere obločna peč — električno omrežje, da bodo vplivi peči na ostale potrošnike v omrežju znosni. Ugotovljeno pa je tudi bilo, da predvsem v slovenskih razmerah hodita metalurgija in elektro gospodarstvo svoja pota.

Posvet o obločnih pečeh je dal udeležencem tudi možnost za menjavo izkušenj o obratovanju in posebnostih obločnih pečeh, saj so bili tu zbrani strokovnjaki raznih specializiranih področij. Gotovo je bil uspeh posvetovanja, ki se je zaključilo tretjega dne z ogledom naše železarnice, za večino prisotnih tudi v tem.

Janez Bratina, dipl. inž.

Železarna Ravne je poslala na to posvetovanje tri predavatelje, in sicer:

— Rado Jelerčič, Intenzifikacija proizvodnje jekla v elektroobločnih pečeh.

— Janez Bratina, Gospodarnost vodohlajenih kablov pri elektroobločni peči,

— Janez Perman, Kemična problematika pri elektroobločnem procesu.

Vsa tri predavanja so bila zanimiva in deležna priznanja. Od ostalih predavanj so

nekatera vzbudila veliko pozornost in precej razprave. Tako je W. F. Schwabe predaval o novostih v razvoju elektroobločnih pečeh s UHP tehniko — teorija in praksa; Alojz Prešern o elektroobločni peči največje zmogljivosti, ter E. Fazlagič o ekonomskih aspektih proizvodnje elektro jekla. Obe predavanji sta se dopolnjevali in slednji je navedel, da tudi elektro jeklo ni zanesljiv ekonomični artikel v bližnji perspektivi. Zato moramo obvezno misliti na oplemenitenje in izpopolnjevanje, da nas čas ne bo prehitel.

Predavanje J. Čiriča iz železarnice Skopje o izkušnjah pri delu 100-tonske elektro obločne peči je vrglo zelo slabo luč na proizvajalca teh pečeh, firmo Birlec iz Londona. O tej prvi UHP peči v Jugoslaviji so bile navedene konstrukcijske pomanjkljivosti, uporaba zastarelih rešitev ter zelo slabi rezultati nekajmesečnega obratovanja z mnogimi prekinitvami. Zato je bila firma prisiljena po 200 šaržah celotno peč rekonstruirati. Ta rekonstrukcija pomeni skoraj enomesečni zastoj in znatno izgubo proizvodnje železarnice Skopje, za firmo Birlec pa veliko negativno referenco.

Od vseh predavanj se smatra za najboljše predavanje g. Pera Samuelssona od firme ASEA Švedska, in sicer: Konstrukcijski in obratovalni pogoji pri novih izvedbah pečeh Asea MR in Asea-SKF. Opisal in navedel je prednost obeh postopkov, ki dajejo ceneno in zelo kvalitetno jeklo. Švedi so ta dva postopka tako izpopolnili, da predstavljata ogromen napredek elektro metalurgije jekla in dajeta zanesljivo kvaliteto za vsa srednje in visoko legirana jekla. Največ zanimanja je vzbudilo seve-

Janez Šibila,
V gozdu,
akvarel

da pri predstavnikih železarne Ravne in Nikšića, saj sta obe železarni zainteresirani za ta postopek, ki je sicer investicijsko drag, zagotavlja pa brezhibno kvaliteto jekla.

Posvetovanje, ki je trajalo dva dni, je bilo zaključeno v splošno zadovoljstvo. Taka posvetovanja so nujno potrebna in koristna za vsa podjetja črne metalurgije.

Rado Jelerčič, dipl. inž.

ČESTITKA

Dne 6. novembra 1972 je z zagovorom svojega diplomskega dela zaključil študij na metalurškem odseku fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani naš štipendist Cvetko Stojanov. Diplomsko delo je opravljal kot pripravnik v službi za razvoj tehnologije, izdelkov in metalurške raziskave.

Svojo temo »Primerjalne raziskave lastnosti ledeburitnih orodnih jekel« je opravil uspešno in pri delu je pokazal poleg vzorne sistematičnosti tudi veliko prizadevnost in precejšnjo mero iznajdljivosti,

ki mu bo kot raziskovalcu vedno zelo potrebna. V svojem diplomskem delu je opravil del pripravljalne faze za raziskave pri osvajanju proizvodnje jekla z novim postopkom elektro-pretaljevanja pod žlindro. Že v decembru bomo morali preizkušati 2-tonske EPŽ bloke v okviru poizkusnega pretaljevanja na novi napravi v železarni Ravne. Zato bodo izkušnje, ki jih je zbral pri svojih primerjalnih raziskavah poizkusnih 30 kg blokov, poizkusnih EPŽ 50 kg blokov in jekla iz normalne proizvodnje, dobro koristile pri raziskovalnem delu, ki nas čaka.

Za razliko od drugih diplomantov in študentov z veseljem ugotavljamo, da ima inž. Stojanov že opravljeno vojaško obveznost in se bo zato lahko takoj vključil v raziskovalno ekipo za osvajanje proizvodnje EPŽ jekla — in to ob ravno pravem času. Uverjeni smo, da se bo s svojo prizadevnostjo pri tej nalogi še bolj uveljavil kot pri študiju in diplomskem delu, k pomembnemu uspehu pa mu ob zaključku študija iskreno čestitamo.

Sodelavci

knjižnico in delavsko univerzo, ki bi utegnili v prihodnje dati kraju in občini še marsikaj koristnega.

Likovniki in literati v Celovcu

17. novembra je Slovenska prosvetna zveza v Celovcu skupaj z Umetnostnim paviljonom v Slovenj Gradcu pripravila v celovškem Domu umetnikov otvoritev razstave osmih slovenskih likovnikov, ki so nastopili z imenom »Likovni umetniki 72«. V našo rubriko spada omemba tega dogodka zato, ker sta v uvodnem delu brala pisatelja Suhodolčan in Kolar (z njima še Niko Kolar), na razstavi pa sta sodelovala slikar Gustav Gnamuš in kipar Andrej Grošelj.

Simpatično je, da je do te kulturne manifestacije prišlo v času, ki sicer takemu sodelovanju ni naklonjen, in da je slovenska pesem slovenjegraškega okteta odmevala razen ob otvoritvi tudi pozneje v Ljudski kleti sredi Celovca. Šlo je torej predvsem za kulturno politično dejanje, medtem ko razstava sama ne nudi enotnega doživetja, saj se v njej javlja vrsta konceptov, od katerih pa nobeden ni dosledno izveden.

Zaradi različnih stilov, ki jih združuje (v malem bi lahko ponazarjala stanje v slovenskem slikarstvu), ter idejnih vodil, po katerih združuje prav našete slikarje, ne pa tudi katerih drugih, se utegnemo k njej kdaj kasneje še povrniti s temeljitejšo analizo.

n. r.

KULTURNA KRONIKA

Razstava Ravne 72

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da so v zmoti tisti, ki krajinarstvo v slikarstvu smatrajo kot nekakšno manjvredno zvrst ali celo podzvrst. Razstava letošnje slikarske kolonije namreč takšna mnenja ponovno odločno demantira, ravno tako kakor so jih že prejšnje. Pri krajinarstvu je pač enako kot pri vsakem drugem slikarstvu: mojster bo naredil mojstrovino, po prečnež poprečno sliko.

Tokrat smo videli nekaj pravih mojstrov, predvsem pa je bila odlika razstave njena kvalitetna izenačenost. Ne bi bilo prav, da bi v tem zapisu umetnike poskušali kakorkoli rangirati. Hvala bogu, da to tudi ni mogoče, ampak ostajajo v našem spominu drug ob drugem, kakor smo jih gledali na razstavi:

Omersa s svojim suverenim obvladanjem najrazličnejših motivov, Perko s svojimi epsko simboličnimi variacijami Mute, Šibila z zračnimi, svetlimi krajinami, Slapernik s presenetljivo močno podanimi impresijami ali Torkar, sposoben vživeti se v vsak motiv in ga oblikovati enako krepko ter seveda tudi »domačini«, če jih lahko tako imenujemo, Pečko, Plevnik in Zavolovšek, zastopani vsak s svojim značilnim načinom slikanja.

Tisti, ki mu je v spominu spomladanska skupna razstava slovenskih slikarskih kolonij, bo priznal, da je bila veliko bolj neenotna in »skupaj znesena« kot naša sedanja. Pri oni smo se srečali z zelo različnimi stilnimi usmeritvami, pri tej so slikarji kljub samo po sebi umevnim individualnim potezom pokazali dokaj enotnejši osnovni pristop k pokrajini in je bil zato tudi celotni vtis razstave bolj ubran.

Ustvarjena dela, obisk na razstavi ter mnenja o njej so vsekakor spodbuda za naprej.

Ura slovenske lepe besede

Tako je ravenska študijska knjižnica imenovala literarno glasbeno prireditev,

ki jo je organizirala 22. novembra 1972 skupaj z delavsko univerzo dopoldne v Kulturnem domu za gimnazijo, zvečer pa v študijski knjižnici za odrasle, ko so tam predtem odprli še razstavo knjig Koroške krajine.

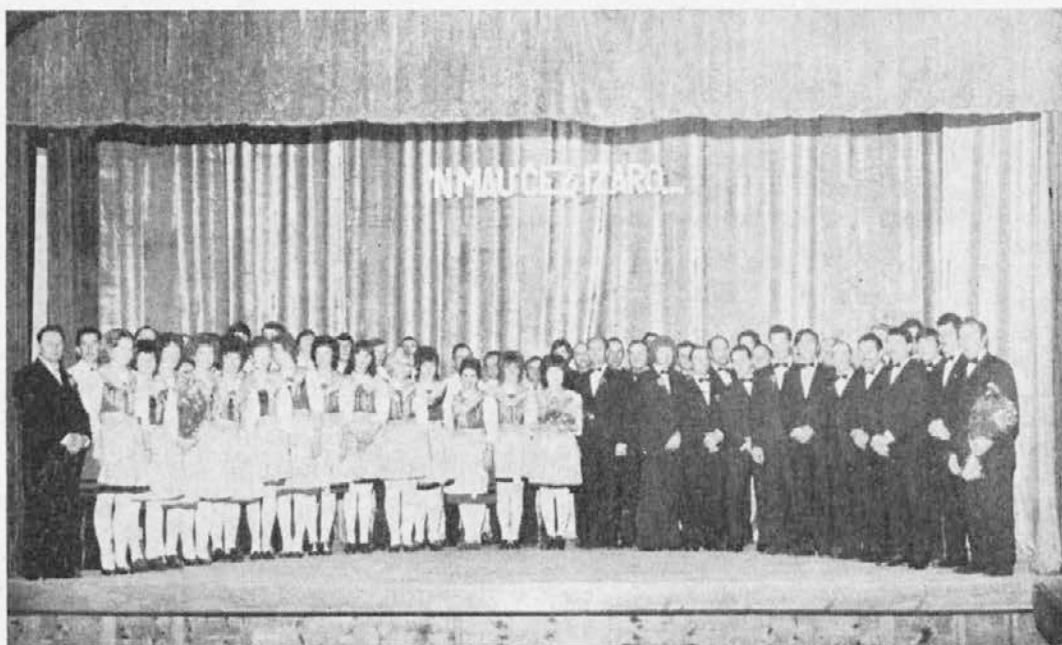
Da bi znova opomnila na vrednost in pomen lepe besede v mednarodnem letu knjige, je naša osrednja kulturna ustanova združila v enem večeru domače pisatelje, gledališčne in glasbenike ob vložkih klasikov Prešerna, Cankarja in Prežih. Tako so odlomke iz del Marjana Kolarja, Leopolda Suhodolčana in Hermana Vogla brali člani slovenskih gledališč Majda Hermanova, Jerica Mrzelova, Maja Šugmanova in Štefan Volf ob glasbeni spremljavi Janeza Petrača in Marjana Maherja.

Vsekakor lepo doživetje pa tudi spodbuden začetek sodelovanja med študijsko

PEVSKO SREČANJE V MEŽICI

Letos poleti so se srečali pri Šušterju ob otvoritvi društvenega odra v Globasnici. Dogovorili so se, da bodo v jeseni skupaj zapeli v Mežici.

V nedeljo, 19. 11. 1972, je tov. Ivo Frece, predsednik DPD Svoboda Mežica, pred polno dvorano poslušalcev pozdravil 30-članski mešani zbor iz Globasnice in domače pevce, 26-članski moški pevski zbor DPD Svoboda Mežica. Koroške pevce je vodil Janez Petjak, mežiške Stanko Golob. Mešani pevski zbor iz Globasnice je pel pesmi svojega rojaka Franca Ledra Lesičjaka, sosede Milke Hartmanove iz Libuč,

Pevsko srečanje v Mežici: Globasnica — Mežica, 19. novembra 1972

Foto: R. Vontina

ŠPORTNE VESTI

**JOŽE ŠATER — BLOUDKOV
NAGRAJENEC**

23. novembra 1972 so v Ljubljani podeljevali Bloudkove nagrade in plakete, ta najvišja slovenska priznanja športnikom in športnim delavcem. Bloudkovo nagrado je prejel tudi naš sodelavec Jože Šater »za izredno pomembno in vsestransko družbeno aktivnost na področju telesne kulture«, kot piše v uvodu uradne obrazložitve. In naprej teče citat:

»Jože Šater je 25 let aktiven v telesni kulturi in že sedmo leto uspešno vodi občinsko zvezo za telesno kulturo Ravne na Koroškem. Po njegovi zaslugi je občinska zveza že lani prejela Bloudkovo plaketo za dosežene uspehe. Občinska zveza za telesno kulturo Ravne na Koroškem skladno razvija vsa tri področja telesne vzgoje oziroma športa. Bila je med prvimi, ki se je zavzela za organizacijo aktivne rekreacije delovnih kolektivov, za uveljavitev trima v koroški regiji, posebno pozornost je posvetila razvoju tekmovalnega športa in zbiranju sredstev za vrhunski šport ter bila pobudnik za doslej edini občinski tečaj za vzgojo organizatorjev, vaditeljev in sodnikov za delo v šolskih športnih društvih. Jože Šater je posebej zaslužen še za povezovanje s slovenskim življenjem onstran meje in za medobčinsko povezovanje, saj je bil prav na njegovo pobudo ustanovljen medobčinski odbor za telesno kulturo koroške regije. Stevilne izkušnje pri delu občinske zveze za telesno kulturo Ravne so povzele tudi druge občinske zveze v naši republiki. Po njegovi zaslugi je dobila telesna kultura v družbenem življenju občine tisto mesto, ki ji kot pomembnemu družbenemu činitelju tudi gre. Poleg organizacijskega dela je s članki v lokalnem tovarniškem glasilu javnosti zbral in objavil obširen prispevek o telesni kulturi

na Koroškem, v katerem je zajel zgodovinski razvoj telesne kulture v koroškem delu Slovenije ter s filmskim zapisom o sedanjih športnih dogodkih prispeval k sodobni dokumentaciji telesnokulturnega življenja ravenskih in koroških športnikov.

Za svoje dosedanje zasluge pri razvijanju telesnokulturne dejavnosti je že prejel tudi red dela s srebrnim vencem ter plaketo in občinsko nagrado.«

Jože Šater, predsednik ObZTK Ravne

To je ena, lepa stran medalje, kakor so sploh medalje svetle točke v sivini garanja športnikov. To je zgoščen prikaz nekega življenja, ki je posvečeno športu. Je pa še druga stran.

Če bi poprečen atlet — tekač in Jože Šater ob koncu leta primerjala pretečene kilometre, eden za trening, drugi v korist športa in športnikov, sem prepričan, da bi prevagali Šaterjevi. Če bi naprej primerjala vztrajnost pri premagovanju ovir, bi se izkazale one prave, meter visoke, za lažje od ozkosrčnosti, egoizma, zaplankanosti in kakor se pač še imenuje vse, ob kar zadeva danes športni funkcionar.

Pa vendar je tovariš Šater vse to zmožel v vseh preteklih letih, zmore danes ter bo zmožel jutri, kajti življenje ga ni razvajalo.

Kot kurir je začel v ravenski železarni avgusta 1945, se isto jesen vpisal v metalurško industrijsko šolo ter tri leta kasneje postal kvalificiran delavec. Bil je tehniški risar, nato v kapitalni izgradnji referent za strojno opremo, pa materialni referent v pripravi dela mehanske ter kasneje vodja materialne službe v tem obratu. Zaradi svojih sposobnosti je napredoval za asistenta rekonstrukcije sklopa mehanskih obratov ter v tem času z odličnim uspehom diplomiral za strojnega tehnika na oddelku za odrasle na Ravnah.

Ob svojem strokovnem delu pa je bil ves čas tudi močno angažiran na družbeno-

političnem področju. Bil je organizacijski sekretar, predsednik mladine, dve mandati dobi član delavskega sveta tovarne, sedem let sekretar delavskega samoupravljanja v sklopu mehanskih obratov ter ves čas član raznih komisij. Ves čas je bil tudi aktiven sodelavec obeh Fužinarjev ter že deveto leto član obeh uredniških odborov.

Vse to pa je seveda le zelo približni in površen pregled funkcij, ki jih je tovariš Šater opravljal in jih še opravlja vse z enako zavzetostjo, pri čemer pa mu je vendarle od vsega najbolj pri srcu šport. Tu se že vrsto let trudi dopovedovati svojim sodelavcem v železarni, krajanom in občanom **temeljno resnico**, da je telesna vzgoja pogoj za zdravje, delovno in obrambno sposobnost vsakega človeka. Iz take širine šele potem raste tekmovalni šport in iz njega vrhunski šport.

Kaj je zanje in za njihove otroke potrebno in koristno, torej iz dneva v dan pripoveduje in z argumenti dokazuje Šater. Težko je oceniti, ali je pri tem bolj prepričljiv kot pisec člankov, kot govornik na sestankih ali kot domiseln organizator, manager in ambasador telesne kulture. Popsod je namreč zelo uspešen.

Ko mu torej čestitamo od srca za zaslužen priznanje, želimo, da bi mu bila nagrada spodbuda za nadaljnje delo v dobro Raven, občine in cele koroške krajine.

Marjan Kolar

JUBILEJNO SREČANJE KOROŠKIH ALPINISTOV

V prvih novembrskih dneh so se na Poštarskem domu pod Uršljo goro zbrali člani koroškega alpinističnega odseka, da bi počastili 10. obletnico ustanovitve odseka, ko so se na skupnem zboru decembra 1962 v Mežici združili alpinistični odseki Mežice, Črne in Raven v Koroški alpinistični odsek.

Iz njihove obsežne delovne kronike je razvidno, da jim je načrt, ki so si ga zadali ob ustanovitvi, uspel. Izvedli so tečaje za pripravnike in plezalno šolo za začetnike. Sprejeli so člane drugih planinskih društev, ki so v sebi čutili željo, da spoznajo alpinizem, uspešno pa je bilo tudi sodelovanje s Planinsko zvezo Slovenije. Začetno delo ni bilo zaman.

Ko so spoznali lepote naših gora, so se odpravili na vrhove Evrope in Azije in na nekaterih izmed njih opravili nekaj prvenstvenih vzponov.

Jubilejno srečanje koroških alpinistov je potekalo v pestrem in delovnem vzdušju, saj se ga je udeležilo 30 alpinistov in nekdanjih sodelavcev. Gostje so bili tov. Prosen Ožbej, predsednik PD Radlje ob Dravi, Janez Gorjanc, idejni delavec za razvoj alpinizma na Koroškem, in Erik Sirk, podpredsednik PD Prevalje.

Kot zaslužni člani so prejeli priznanja: Janez Gorjanc, Ivan Plešnik, Drago Zagorc, Dodi Pušnik, Tone Jurhar, Roman Jurhar, Franja Kešpret, Alojz Vidali, Viktor Krebl ter Marija in Marjan Lačen.

Diskusija je pokazala, da se alpinisti soočajo z denarnimi problemi, ki marsikdaj spreminjajo lepe načrte. To dejstvo kaže žalostno sliko sorodnim društvom in družbenopolitičnim organizacijam, ki se morda čutijo premalo odgovorne za pomoč tej lepi in humani organizaciji, iz katere izhajajo

Pavla Kernjaka iz Roža in pesmi prof. Luke Kramolca. Lesičjakove in Hartmanove pesmi je harmoniziral oziroma komponiral pevovodja Janez Petjak.

Njihove ubrane pesmi so prihajale iz srca, vse predane domači grudi in slovenskemu rodu. V petju smo poslušalci začutili tisto dolgo hrepenenje in željo po nacionalni svobodi, ki jo sedaj zopet teptajo in ji grozijo s poginom. Toda mladi predsednik prosvetnega društva iz Globasnice Luka Hudl je v svojem pozdravu naglasil, da koroški Slovenci niso samo številke, ki jih nekateri neprenehoma preštevaajo in bi jih najraje za vedno izbrisali s Koroške, so tudi ljudje s pravico do nacionalne svobode in enakopravnosti.

Mežiški pevski zbor poje šele pičli dve leti. V tem kratkem času se je z veliko požrtvovalnostjo pretolkel do vidnega zbora v Mežiški dolini. Njihov zahtevni pevski spored je navdušil poslušalce. Peli so umetne, koroške in slovenske narodne.

Ob zaključku pevskega srečanja je tov. Ivo Frece podaril pevcem iz Globasnice spominsko darilo z željo, da bi še večkrat skupno zapeli.

NAKI

gorski reševalci, ki pogosto rešujejo življenja ljubiteljem gora. Prav letošnje leto je pokazalo tragično število ponesrečenih v slovenskih gorah, kar je terjalo veliko budnost gorskih reševalcev.

Pospešimo dejavnost te človekoljubne organizacije. Naj ob koncu navedem lep citat tov. Lačna: »Alpinisti smo avantgarda planinskega društva. Alpinizem opravlja največjo propagando planinstvu z odpravami in predavanji.«

Karlo Krevh

PREGLED PLAGALNIH SPOSOBNOSTI OD 1. DO 4. RAZREDA

Plavanje je šport mladih, je pa večšina, katero bi morali obvladati mladi in stari. Plavanje je življenjskega pomena, saj je mnogo primerov, ko otroci in odrasli za vedno izginejo v hladnem objemu vode. Poglejmo, koliko naših otrok zna plavati, kakšno je stanje v osnovni šoli »Prežihovega Voranca«.

Z dovoljenjem ravnatelja šole in s pomočjo učiteljic sem letos že tretje leto opravil pregled plavalnih sposobnosti učencev od 1. do 4. razreda. Velika želja teh otrok je, da bi še večkrat imeli telesno vzgojo v bazenu. Tudi učni program predvideva plavanje v četrtilih razredih, vendar imajo ure telesne vzgoje v bazenu samo višji razredi.

Tabelarni pregled po razredih

	Pregledanih	Plavalcev
1. razredi		
1970	164	7,9 %
1971	156	13,4 %
1972	163	12,8 %
2. razredi		
1970	154	21,4 %
1971	168	25,5 %
1972	152	31,5 %
3. razredi		
1970	170	33,5 %
1971	157	42,7 %
1972	169	47,9 %
4. razredi		
1970	135	48,8 %
1971	158	51,2 %
1972	154	59,7 %

Tabela nam prikazuje stanje in napredek v letih 1970, 1971 in 1972. Odstotek plavalcev je v višjih razredih višji, kar je tudi razumljivo. Če primerjamo razvoj po letih, vidimo, da je vsako leto več plavalcev v skoraj vseh razredih, razen v prvih. V prvih razredih je letos za 0,6 % manj plavalcev kakor lani. Takšen pojav je negativen in poskrbeti bomo morali, da bo porast plavalcev tudi v prvih razredih. Razveseljivo pa je, da je v četrtilih razredih že precej več kot polovica plavalcev — 59,7 %. Tudi tretji razredi bodo že naslednje leto presegli 5 %.

Akcija »naučimo se plavati« je pri nas uspešna. Uspeh pa bi lahko bil še večji, če bi organizirali plavalne tečaje ne samo v letnih počitnicah, ampak tudi med šolskim letom. Primeren čas za takšne tečaje bi bil spomladi, kajti pozimi so vremenske prilike manj ugodne. Za sedanji uspeh in napredek ima največ zaslug odbor za plavanje pri ObZTK, ki vsako leto v času letnih počitnic organizira štiri plavalne tečaje. Tečaje vodijo starejši plavalci »Fužinarja«. Lahko jih pohvalimo, saj so dokazali, da znajo uspešno posredovati pridobljeno znanje v klubih.

Odbor za plavanje že dalj časa razmišlja, da bi se organizirali tečaji za predšolske otroke, vendar se še do danes ni rešil problem pregloboke vode. Voda v zimskem bazenu je za predšolske otroke pregloboka, zato bi bilo potrebno zgraditi plitek bazenček majhnih dimenzij. Primeren prostor za takšen bazen je na terasi za sončenje, kjer sta že dve manjši koriti, ki ne služita svojemu namenu. Če bi se takšen bazen naredil, bi lahko organizirali v času počitnic in še prej več tečajev dnevno, istočasno pa bi razbremenili obstoječi bazen.

Precej je staršev, ki bi radi, da bi se njihovi malčki čimprej naučili plavati, pa jih moramo žal odklanjati, ker še nimamo pogojev za delo z najmlajšimi.

H. M.

GASILSKI ŠAHOVSKI TURNIR

Na pobudo GD železarnaravne in v njegovi organizaciji je bilo 19. 11. 1972 meddruštveno gasilsko šahovsko tekmovanje med ekipami gasilskih društev občinske gasilske zveze Ravne. Na turnirju so sodelovale naslednje štiričlanske ekipe: GD mesto Ravne, GD Prevalje, GD Kotlje, GD LIO Mušenik, GD železarna Ravne.

Turnir se je odigral v šahovskem klubu »Fužinar« na Ravnah. Pohvala velja organizatorju in gospodarju kluba tov. Zdravcu, ki je bil tudi sodnik.

Vrstni red: 1. Mušenik, 12. točk, 2. železarna Ravne 10,5, 3. Kotlje 8,5, 4. GD mesto Ravne, 5. GD Prevalje.

Vsem udeleženiim društvom želim tudi v prihodnje več takšnih in podobnih srečanj.

Ivan Hočevnar

PROTI ALKOHOLIZMU

Kronični alkoholizem je veliko zlo za družbo in družino. Sužnji so mu stari in mladi, ne glede na spol. Alkohol razjeda zdravje in prinaša nemir v družine, prisoten je povsod in ob vsakem času. Spoznanje resnice o kroničnem alkoholizmu kot boleznii je velika pridobitev, do katere pa je bila trnova pot. Zahvala gre strokovnjakom, ki z vedno bolj uspešnimi metodami odpravljajo to največje osebno in družbeno zlo. Metoda zdravljenja v klubih zdravljenih alkoholikov ni več mlada. Skozi večletne izkušnje z njo uspehi niso izostali.

Že dalj časa se je tudi pri nas kazala potreba po ustanovitvi te organizacije, vendar pogoji, ki omogočajo ustanavljanje takih skupin, niso bili izpolnjeni zaradi subjektivnih in objektivnih okoliščin. Misel na ustanovitev regionalne skupine zdravljenih alkoholikov s sedežem v Dravogradu, kamor se bodo stekale vse tri koroške doline, se je rodila med zdravljenimi alkoholiki na pobudo strokovnega vodstva nevropsihiatrične bolnice Škofljice in Ormoža. Pokroviteljstvo je prevzela skupščina občine Dravograd. Prvi shod te

skupine zdravljenih alkoholikov bo 1. 12. 1972, ob 16. uri v prostorih skupščine občine Dravograd. Za prvi sestanek so bili vabljeni vsi tisti, ki so se že zdravili v nevropsihiatrični bolnici v Ormožu, Vojniku ali v Škofljici ter v ambulantah koroškega zdravstvenega doma. V prihodnje pa bodo vabljeni tudi drugi alkoholiki, ki se bodo pričeli zdraviti, in svojci vseh zdravljenih alkoholikov, ki bodo včlanjeni.

Z uspešnim delom regionalne skupine zdravljenih alkoholikov ne bodo več bolniki prepuščeni po hospitalizaciji sami sebi, najrazličnejšim težavam na delovnih mestih, v družbi, katera v večini še smatra, da je alkoholizem moralni porok več ali manj kriminalnih oseb. Z družbeno močjo vseh zdravljenih alkoholikov, s pomočjo strokovnjakov, družbenih in vodilnih delavcev in svojcev se bo vrnilo posameznikom zdravje in človeško dostojanstvo.

Organizatorji kot bolniki se zavedajo, da bo zato potrebno veliko skupnih naporov, toda ker se zavedajo, da bo trud poplačan, s tem da bo več otrok dobilo očeta, mater, da bosta zopet lahko skrbela zanje, jih vzgajala in jim delila kruh, takšen, kakršnega jedo drugi otroci, brez priokusa po alkoholu. Da bo več oseb, ki so že zapisane popolnemu propadu, obubožanju in kriminalu, vrnjenih v proizvodnjo, kjer bodo ustvarjale za dobro družbene biti.

Skupina zdravljenih alkoholikov bo potrebovala za uspešno delo pomoč delovnih, družbenih in političnih organizacij in upamo, da ji te ne bodo odrekale pomoči, saj gre za humano delo, ki že samo po sebi terjaa veliko samoodpovedovanja.

F. K.

VABILO

Tovarniška konferenca ZMS Železarnaravne vabi vse mladinke in mladince, da se udeležijo letne konference, ki bo v nedeljo, 17. decembra 1972 ob 9. uri dopoldne v kavarni Doma železarjev na Ravnah na Koroškem.

Vabimo vas, da se konference udeležite v čim večjem številu. Za vse udeležence konference bo popoldne ples brez vstopnine. Igral bo ansambel »Albatrosi« z Raven na Koroškem.

Vabljeni!

Tovarniška konferenca ZMS
Železarna Ravne

Hribe najprej pobeli

Gibanje zaposlenih v tovarni

od 21. oktobra do 20. novembra 1972

SPREJETI

Zap. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	Obrat	Odkod je prišel
1.	Cehner Janez	12. 5. 1941	KV električar	elektro remont j. t.	ponovna zaposlitev v ŽR
2.	Dvoršak Jožef	5. 9. 1952	PK strugar	špedicija	iz JLA
3.	Gorenšek Marjan	25. 3. 1952	KV ključavničar	strojni remont	iz JLA
4.	Kladnik Jurij	21. 3. 1952	SS — gimnazija	jeklovlek	iz šole
5.	Knežar Marija	8. 7. 1950	NS	prodaja II.	iz druge delovne organizacije
6.	Krivograd Anton	2. 6. 1956	NK delavec	skupne sl. en. II.	prva zaposlitev
7.	Makan Rudolf	21. 3. 1946	NK delavec	topilnica	iz druge delovne organizacije
8.	Mlačnik Jože	28. 3. 1948	NK delavec	topilnica	iz druge delovne organizacije
9.	Matajdl Andrej	15. 5. 1953	PK delavec	livarna	iz JLA
10.	Mori Stanislav	23. 10. 1949	PK delavec	čistilnica	iz JLA
11.	Pogorevčnik Karel	16. 11. 1950	NK delavec	obr. str. in delov	ponovna zaposlitev v ŽR
12.	Prikeržnik Peter II	23. 11. 1949	VSS — ekonomist	prodaja I.	iz šole
13.	Samec Vlado	4. 2. 1947	NK delavec	vzmetarna	iz druge delovne organizacije
14.	Senica Marjan, dipl. inž. stroj.	24. 5. 1946	VS — dipl. inž. str.	sk. sl. en. II.	iz JLA
15.	Spanžev Lidija	6. 7. 1953	SS — ek. tehn.	prodaja I.	iz šole
16.	Špesny Martin	21. 11. 1950	NK delavec	kališnica	iz druge delovne organizacije
17.	Štimnikar Janko, dipl. inž. kem.	10. 7. 1945	VS — dipl. inž. kem.	TKR — kem. odd.	iz JLA
18.	Švab Jože	1. 3. 1955	NK delavec	sk. sl. en. II.	iz druge delovne organizacije

Razrešeni delovnega razmerja:

1.	Barl Vladimir	16. 7. 1951	KV livar	livarna	v JLA
2.	Borovnik Franc	13. 9. 1936	PK žerjavovodja	energ. obr.	dana odpoved
3.	Brezovnik Martin	21. 6. 1954	KV voznik	promet	samovoljna zapustitev dela
4.	Brežnik Milan	5. 3. 1952	NK delavec	topilnica	v JLA
5.	Cigale Ivan, dipl. inž. el.	7. 5. 1945	VS — dipl. inž. el.	elektro remont š. t.	v JLA
6.	Dokl Janez, inž. met.	5. 12. 1939	VSS — inž. met.	livarna	dana odpoved
7.	Erjavec Andrej	7. 8. 1952	KV strugar	obr. str. in delov	v JLA
8.	Firšt Štefan	11. 12. 1952	KV ključavničar	strojni remont	v JLA
9.	Fras Franc	28. 9. 1947	SS — met. tehn.	topilnica	dana odpoved
10.	Gradišnik Anton	8. 4. 1953	KV kalilec	kališnica	v JLA
11.	Jakob Marjan	16. 11. 1953	KV strugar	obr. str. in delov	v JLA
12.	Javornik Anton	16. 1. 1953	KV obr. el.	elektro remont j. t.	dana odpoved
13.	Jelen Beno	8. 8. 1953	KV kalilec	kališnica	v JLA
14.	Kocen Franjo	8. 10. 1953	KV kovač	kovačnica	v JLA
15.	Koren Ivan, dipl. inž. str.	7. 11. 1947	VS — dipl. inž. str.	enota II.	v JLA
16.	Kovač Janez, dipl. inž. met.	19. 9. 1946	VS — dipl. inž. met.	TKR	v JLA
17.	Krajnc Mirko	21. 5. 1950	SS — met. tehnik	topilnica	v JLA
18.	Ledinek Anton	10. 11. 1925	PK topilec	topilnica	invalidska upokojitev
19.	Leš Milan	21. 5. 1951	SS — el. tehn.	elektro remont š. t.	v JLA
20.	Matija Ivan	27. 10. 1919	NK delavec	valjarna	invalidska upokojitev
21.	Močnik Roman	15. 10. 1949	PK brusilec	jeklovlek	samovoljna zapustitev dela
22.	Napotnik Martin	1. 11. 1953	PK livar	čistilnica	v JLA
23.	Obreza Bernard	7. 8. 1953	PK strugar	obrat ind. nožev	v JLA
24.	Ošlovnik Viljem	20. 5. 1953	KV strugar	obrat str. in delov	v JLA
25.	Polak Bojan	13. 7. 1953	NK delavec	špedicija	v JLA
26.	Pušnik Herman	31. 3. 1953	KV kovač	kovačnica	v JLA
27.	Račev Franc	18. 3. 1953	KV ključavničar	strojni remont	v JLA
28.	Rat Rudolf	5. 4. 1942	PK električar	promet	dana odpoved
29.	Rožen Ivan	23. 4. 1948	KV ključavničar	strojni remont	v JLA
30.	Satler Damjan	14. 7. 1953	PK rezkalec	strojni remont	v JLA
31.	Škratek Jurij	29. 3. 1953	KV valjar	valjarna	v JLA

Izobrazba — kvalifikacija

SPREJETI:

1 VS — dipl. inženir strojništva
 1 VS — dipl. inženir kemije
 1 VSS — ekonomist
 1 SS — ekonomski tehnik
 1 SS — gimnazija
 1 KV — električar
 1 KV — ključavničar
 1 PK — strugar
 2 PK — delavca
 1 NS delavec
 7 NK delavcev

RAZREŠENI:

1 VS — dipl. inženir elektr.
 1 VS — dipl. inženir metalurgije
 1 VS — dipl. inženir strojništva

Izobrazba — kvalifikacija

1 VSS — inženir metalurgije
 2 SS — metalurška tehnika
 1 SS — elektr. tehn. š. t.
 3 KV — ključavničarji
 3 KV — strugarji
 1 KV — livar
 2 KV — kovača
 2 KV — kalilca
 1 KV — obratni električar
 1 KV — valjar
 1 KV — voznik motornih vozil
 1 PK — rezkalec
 1 PK — obr. električar
 1 PK — strugar
 1 PK — livar
 1 PK — brusilec
 1 PK — topilec
 1 PK — žerjavovodja
 3 NK delavci

DOMA IN NA TUJEM

Ali bo prišlo do novega ekonomskega booma v Evropi?

Najbolj karakteristični kazalec za ocenjevanje nadaljnega razvoja konjunktura v Evropi je vsekakor situacija proizvod-

nje jekla »šestorice«, ki je vedno tudi bila najboljši indikator razvoja, ekonomske situacije nasploh. Že dve leti je proizvodnja jekla v Evropi stagnirala, v zadnjih mesecih pa se dviga, kar kaže v smer izboljšanja, piše TANJUG.

Elizabeta II. je v oktobru ob svojem obisku v Jugoslaviji dejala: »Zares težko se najdeti dva naroda, kot sta naša, ki se tako dobro razumeta.«

Zenica bo to leto prvič v svoji zgodovini dosegla 1,000.000 ton proizvodnje surovega jekla.

Po 27-letnem službovanju v GDCM in UJŽ se je poslovil generalni sekretar Đjordje Andrejevič in prevzel novo dolžnost. Novi generalni sekretar UJŽ je postal Đjordje Mesečković.

V Zagrebu je bil oktobra sestanek vseh zainteresiranih tovarn z namenom, da osnujejo Zdrženje strojogradnje in elektrostrojogradnje Jugoslavije. Pri združenjih je važen pojem jugoslovskega enotnega trga!

Na Poljskem bo do leta 1973 zgrajena največja tamkajšnja elektrarna z močjo 2600 MW. Prvi agregat z 200 MW je že pričel obratovati.

Več toka iz rjavega premoga bo imela ZRN. V gradnji imajo novih kapacitet za 5125 MW, tako da se bodo instalacije na bazi premoga povečale na 14.000 MW.

Preciznost in visoko kvaliteto je dosegla angleška jeklarna »TI STAINLESS TUBES LIMITED«, ki je iz nerjavnega jekla Wr. No. 4306 izdelala hladno vlečene cevi z debelino stene 1 mm in dolžino posamezne cevi 30 m.

Vseh cevi je 420.000 m in bodo vgrajene v italijansko jedrsko centralo CAORSO v dolini reke Po.

Montecatini Edison je v Brindisiju postavil napravo za pridobivanje čiste vode iz morske vode s kapaciteto 400 m³/h. V napravo so vgradili 420 ton delov iz legure Cu Ni 10 Fe. Čistilne mreže pa so narejene iz incoloy 825 legure z analizo 41 % Ni, 32 % Fe, 21 % Cr, 3 % Mo, 2 % Cu in 1 % Ti.

F. B.

ADOLF BLIMEN

Dragi Adolf!

Domače gore Uršljo in Peco je pokrila noč s tanko belo odejo snega, prvo znanilko bližajoče se zime.

Nerazumljiva usoda, ki vodi naša življenja, nam je zastavila novo uganko. Zakaj? Tako smo se spraševali, ko smo pričeli z delom v novem tednu in je šepetaje prihajalo od ust do ust, da je umrl naš dobri tovariš, sodelavec in nadvse ljubeč oče še nedorasle hčerke.

Z družino si se vračal domov, toda človeška usoda je zahtevala drugače — pripekljali so te brez nadaljnjih ciljev in načrtov za bodoče življenje — bil si mrtev.

Pred osmimi leti si se zaposlil v našem kolektivu. S svojim neumornim in vestnim delom si pomagal k napredku naše tovarne ter bil zgled drugim sodelavcem. Bil si mlad, priden in pošten delavec. Iz tvojih ust ni bilo nikdar slišati besede »ne«, ker si se zavedal, da z neumornim delom jekleniš samega sebe, celotno družbo, družini pa prinašal lepšo in srečnejšo bodočnost.

Kot dobrega delavca v tovarni pa smo te cenili in spoštovali, ker si bil vzoren in nadvse dober mož in oče. Kruta resnica je v tem, da je to nenadomestljivo.

Sklonjenih glav in nemočni stojimo pred tvojim preranim grobom, hvaležni ti za vse, kar si za nas storil. Obljubljamo ti, da te ne bomo pozabili in da boš ostal v naših srcih vedno kot svetel lik.

Vsem tvojim izražamo globoko sožalje, posebno pa tvoji ženi, hčerki in materi. Lahka naj ti bo zemlja pod vnožjem Se-lovca!

K. F.

DELOVNE NEZGODE V NOVEMBRU 1972

Pavel Kobolt, jeklovlek — pri udarjanju s kladivom se je delček kladiva odkrušil in mu priletel v meča desne noge.

Jože Kodrun, livarna — pri zapiranju vhodnih vrat je padel v izkop za postavitve temeljev in si poškodoval koleno desne noge.

Rudi Grabner, livarna — pri brušenju odlitkov mu je priletel tujek v oko.

Franč Naglič, livarna — pri prižiganju butana ga je plamen oplazil po levi roki.

Vinko Šuler, čistilnica — pri signiranju kosa se je s kladivom udaril po prstu.

Mihael Hudrap, čistilnica — pri obračanju ulitka ga je stisnilo za kazalec desne roke.

Matevž Šumah, kovačnica — pri prenašanju kovane palice s pomočjo žerjava in klešč so klešče popustile, pri čemer je padel kos na okroglo palico, ki je ležala na tleh, ta pa ga je udarila po komolcu desne roke.

Anton Pogač, topilnica II — pri avtogenem rezanju odpadnega železa se je opekel po desni nogi.

Stojan Skudnik, topilnica II — pri priklopanju voza s košaro za vlačilec ga je stisnilo za sredinec leve roke.

Ivan Hribnik, jeklovlek — pri šaržiranju palice na vstopno vodilo pri brusilnem stroju si je poškodoval prstanec desne roke.

Blaž Steharnik, špedicija — pri transportiranju oziroma prekladanju zabojev se je eden prevrnil in mu zdrsnil po goleni desne noge.

Drago Obreza, kovačnica — pri preklepanju kovane palice z žerjavnimi kleščami se mu je ena skotalila na nart leve noge.

Avgust Veronik, topilnica I — pri čiščenju izlivka v ponovci s kisikom mu je tekoče jeklo brizgnilo v oko.

Stefan Vidmer, livarna — pri nakladanju odlitkov na tirni voz mu je spodrsnilo ter je padel z njega, pri čemer si je poškodoval levo nogo v kolku.

Viktor Obreza, čistilnica — pri brušenju odlitka na stabilnem brusilnem stroju mu je ta zdrsnil, pri čemer si je obrusil palec desne roke.

Leopold Črep, obrat industrijskih nožev — pri odstranjevanju ostružkov z lopato je zadel z desno roko ob rezino industrijskega noža.

Marjan Lozinšek, kalilnica — med potjo k malici je padel ob kolo enoosne prikolice avtomobila.

Stanko Lipuš, jaki tok — pri pobiranju izvijača izpod ventilatorja ga je prijel klinasti jermen in mu poškodoval palec desne roke.

Kristina Petrič, vzmetarna — pri padcu jeklenega kvadra iz sosednega stroja je dobila poškodbo na nartu desne noge.

Janez Grenko, obrat strojev in delov — pri krožnem rezanju segmentov na strojnih škarjah si je porezal na ostrem robu palec desne roke.

Marjan Vešligoj, obrat strojev in delov — pri struženju kalupa za izdelavo diskov za brane mu je priletel tujek v oko.

Milan Krevh, strojni remont — pri snemanju sklopke z osi reduktorja mu je ta padel na prstanec leve roke.

Peter Škrubej, skupne službe enote II — pri dviganju odkovkov z viličarjem na skladišču materiala mu je vilica stisnila prst.

Alojz Čerpnjak, strojni remont — pri nameščanju vpenjalne glave na delovno vreteno mu je ta zdrsnila in mu poškodovala prste leve roke.

Ciril Marin, skupne službe teh. sekt. — pri kontroliranju kovanih palic je ena zdrsnila in mu poškodovala prst na levi roki.

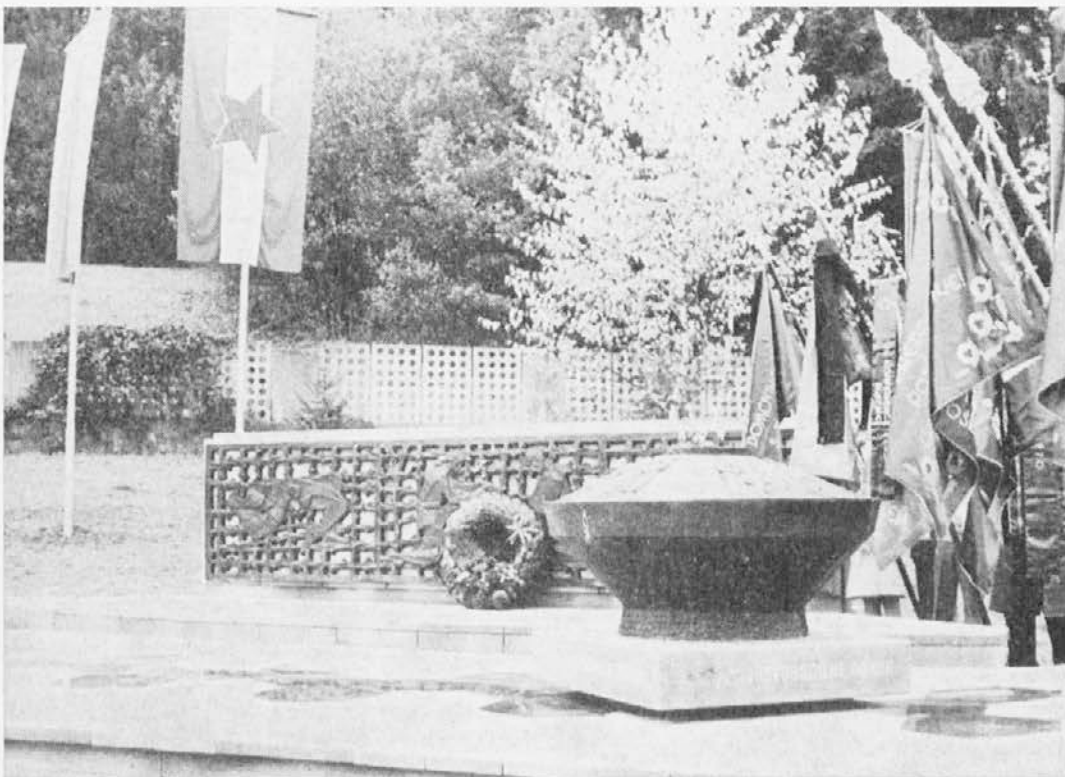
ŽELEZARSKÉ ZANIMIVOSTI

Italija. Pred nekaj leti zgrajena železarna v Tarantu je naročila že tretjo napravo za kontinuirano vlivanje. Kapaciteta te naprave bo 1,5 milijona ton jekla in bo vlivala gredice v dimenziji 900 × 220 mm ter 150 × 300 mm. Konti naprava bo sprejemala jeklo od konvertorja s kapaciteto 350 ton teže na šaržo.

Irak. Arabska železarska družba Arab Iron and Steel Federation pripravlja projekt za novo železarno. Po njem bo železarna imela kapaciteto 1 milijon ton surovega jekla.

Španija. Z novim letom 1972 je pričela obratovati nova železarna pri mestu Verina. Proizvodnja je 3 milijone ton jekla na leto. Zanimivo je, da bo ta železarna že prvo leto izdelala prek 2 milijona ton jekla, čeprav so polno kapaciteto predvidevali šele tretje leto.

Avstralija. Vlada Avstralije je pred težko odločitvijo pri gradnji 1100 km dolgega plinovoda premera 820 mm. Avstralska

Nov spomenik žrtvam na Barbari

Foto: F. Kamnik

družba Gas Light Co. je namreč naročila v japonskih železarnah 200.000 ton cevi za ta plinovod. Ker pa avstralske železarne niso polno zasedene z naročili, so se pritožile vladi in zahtevajo preklic naročila. Predvidevajo, da bo zahtevi ugodeno, kar bo prvič v zgodovini Avstralije. Pri tej pritožbi imajo sindikati železarjev močan vpliv.

Poraba jekla v kg na prebivalca stalno narašča in je v letu 1971 v nekaterih državah že prekoračila 700 kg.

1. Švedska	730 kg
2. Zahodna Nemčija	660 kg
3. Japonska	630 kg
4. Češkoslovaška	620 kg
5. ZDA	619 kg
6. Kanada	560 kg
7. Avstralija	530 kg
8. Francija	490 kg
9. Švica	480 kg
10. Anglija	460 kg
11. Sovjetska zveza	450 kg
12. Danska	440 kg
13. Finska	400 kg

Vse druge države so porabile manj kot 400 kg jekla na osebo. Najmanjšo porabo ima Indija z 11 kg jekla na osebo.

Japonska proizvodnja jekla sicer pada, vendar pa japonski ekonomisti predvidevajo ponovno povečanje proizvodnje na podlagi povečanega izvoza v Sovjetsko zvezo in dežele južne Azije. Izvoz Japonske je znašal v letu 1971:

v države EGS	1,5 milijona ton
v ZDA	6,2 milijona ton
v socialistične države	4,3 milijona ton
v države razvoja	12,2 milijona ton
Skupno:	24,2 milijona ton

Japonci so mnenja, da bo izvoz v Indijo padal še naprej, narasel pa bo po sklenitvi trgovske pogodbe v SZ in po sklenitvi miru v Vietnamu ter v druge dežele južne Azije.

Rado Jelerčič, dipl. inž.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJŽNICI

- 5187 Drugo svetovanje valjaončara Jugoslavije I, II. 1971.
- 5188 Varstvo pri delu 1971.
- 5189 Žvab V., Fizika in kemija 1972.
- 5190 Kunst M., Elektrotehnika 1972.
- 5191 Humble W. J., Poboljšanje rezultata poslovanja 1971.
- 3587/273 Brifah R., Določitev O_m , $O_{0,2}$ in meje lezenja O_{DVM} pri povišanih in visokih temperaturah za konstrukcijsko jeklo 15 Mo 3, proizvod Železarne Ravne 1972.
- 3587/274 Markušič T., Razmjena analiza i usavršavanje analitičkih metoda 1972.
- 5192 Schmidt G., Staubekämpfung in der Giesserei-Industrie 1967.
- 5193 Ermittlung von Kennwerten für die Warmumformbarkeit von Stählen 1972.
- 5194 Bašta T. M., Mašinska hidravlika 1972.
- 5195 Kovač J., Utjecaj uslova austenitizacije i popuštanja na tvrdoću i neke druge osobine ledeburitnih alatnih čelika 1972.

- 3587/275 Legiranje aluminija k cementacijskem jeklu za dosego optimalnih koncentracij, ki jih zahteva drobno zrno 1972.
- 5196 Peštel E., Matrix methods in elastomechanics 1963.
- 5197 Przemieniecki J. S., Theory of Matrix structural analysis 1968.
- 5198 Zienkiewicz O. C., Element Method in Structural and Continuum Mechanics 1967.
- 5199 Reuter H., Gussfehler Atlas 1971.
- 5200 Konstruieren mit Gusswerkstoffen 1966.
- 5201 Giesserei Wörterbuch Deutsch-Englisch, Englisch-Deutsch 1971.

- 5202 Die moderne Gesellschaft 1972.
- 3587/276 Problematika mehkega žarjenja jekla prokron 2 special 1972.
- 5203 Jakopin F., Rusko-slovenski šolski slovar 1965.
- 5204 Ebner P., Untersuchungen über die Möglichkeit des entkohlungsfreien Glühens, bzw. Härtens von Kohlenstoff und legierten Werkzeugstählen unter AC 1 und über AC 3, mit Hilfe geeigneter Schutzgasatmosphären 1961.
- 5205 Lochner H., Untersuchung der Entkohlungsmöglichkeiten von kaltgewalztem Dynamoband in verschiedenen Gasmedien 1965.

ZA VESEL KONEC LETA

Don Juan Manuel

KAKO SE JE GODILO NEKEMU MLADEMU MOŽU NA NJEGOV POROČNI DAN

V nekem mestu je živel ugleden Maver s svojim sinom; ta je bil najboljši fant, kar jih je na svetu, samo da ni bil dovolj bogat, da bi lahko storil kaj velikega, kar je imel venomer v mislih; in tako ga je prevzela velika žalost, ker za njegovo dobro voljo ni bilo niti ficka v žepu. V tem mestu pa je prebival še neki Maver, vse bolj ugleden in bogat kakor oni, in je imel edino hčer, ki pa je bila pravo nasprotje le-onemu mladeniču, kajti fant je bil lepih šeg in navad, deklina pa tako malopridna in narobečna, da živ krst ni hotel te vragulje za ženo. Pa stopi vrli mladenič nekega dne pred očeta, češ da dobro ve, da se spričo očetovega pičlega imetka ne more obetati, da bi lahko dostojno živel in da mu torej ne preostane nič drugega, kakor da klavrno životari ali pa odrine v beli svet, in zato da bo najpametneje — če oče ne nasprotuje — da si kjer koli že poišče nevesto, s katero bo lahko živel. Oče je odgovoril, da mu je takisto povšeči, in naj poišče nevesto, ki mu bo pogodu. Sin nato odvrne, če je tako prav, naj oče posreduje, da mu da le — oni Maver svojo hčer za ženo. Pri teh besedah je oče sila presenečen vzkliknil, kako pač more kaj takega naklepati, saj ga ni možaka na svetu, ki jo pozna in je ne bi vzel, pa naj je še tak berač. Sin pa ga je vseeno goreče prosil, naj mu pridobi njeno roko in je tako dolgo bezal vanj, da se je oče, čeprav se mu je to od sile čudno videlo, naposled le vdal in se kmalu nato napolnil k dekletovemu očetu.

Dobra prijatelja sta bila; povedal mu je zatorej vse, kako je bilo z njegovim sinom in kako se je opogumil zasnoviti njegovo hčer; on da je zadovoljen in naj zatorej tudi dekletov oče v to privoli.

Ko je možak slišal svojega prijatelja tako govoriti, mu je odgovoril: »Zaboga, če bi to storil, bi vama bil zahrbtn prijatelj; tako odličnega sina imaš, da bi jaz grdo ravnal, če bi privolil v njegovo nesrečo ali smrt; kajti predobro vem, če vzame mojo hčer, bo to njegova smrt ali mu bo vsaj smrt ljubša ko življenje. Nikar pa ne mislita, da tako govorim samo zato, da bi zavrnil vajino željo, ker če jo hočeta

kljub vsemu imeti, mi bo prav povšeči, ako jo dam tvojemu sinu ali komur si bodi, samo da se je iznehim.«

Prijatelj se mu je toplo zahvalil za takšno pripombo, vendar ga je vnovič poprosil, naj privoli v zvezo, ki si jo njegov sin tako goreče želi.

Tako so ju torej poročili in privedli nevesto v ženino hišo. Pri Mavrih je navada, da poročencema pripravijo večerjo, pogrnejo mizo in ju puste do drugega dne sama. In tako je bilo tudi tu; pa so bili starši in sorodniki enega in drugega hudo v skrbeh, ker so se bali, da bodo zjutraj našli mladega moža mrtvega ali strahovito zmrcvarjenega.

Ko sta bila mlada dva sama in sta sedla za mizo, pogleda ženina, še preden je prišla mlada žena do besede, okoli mize, zagleda svojega lovskega psa in se zadere nadenj precej rezko: »Pes, prinesi mi vode, da si umijem roke!« Pes ne uboga; zato se mož raztogoti in še ostreje ponovi svojo zapoved; pes pa spet ne uboga. Tedajci plane mladi mož srdito izza mize, zgrabi meč pa z njim nad psa: pes to vidivši jo pobriše, mož hajdi za njim in oba čez mize in klopi in pečico, kar naprej tako, dokler psa ne dohiti. Pri priči mu odrobi glavo in noge, ga razseka na drob-

Poroka gasilskega poveljnika

ne kose in oškropi s krvjo stene in mizo in vse posodje.

Tako togoten in okrvavljen se povrne za mizo, spet pogleda naokoli, zagleda psička v njenem naročju in mu zapove, naj prinese vode: in ker ga psiček ne uboga, vzklikne: »Kako, gospod lenuhec, mar nisi videl, kako sem opravil z lovskim psom, ker me na zapoved ni ubogal? Tako ti povem, če se boš le še trenutek obotavljal, opraviš s teboj kakor z onim.« In ker ga psiček seveda ni ubogal, je možak vstal, ga zgrabil za noge, ga treščil ob steno in ga, še huje kakor prej, razbil na tisoč koscev.

Tako divji in razbrzdani se je usedel nazaj za mizo in spet pogledoval naokoli; žena je vse to opazovala in si mislila, da je pač iz uma, zato ni niti črhnila. On pa je prežeč takole naokoli zagledal svojega konja (imel je samo enega) in se je jezno zadržal nadenj, naj mu prinese vode; konj pa ni ubogal. Tedaj je možak zarjul: »Kako, kljuse, mar misliš, ker nimam drugega konja, da boš kar takole živel in ne boš izpolnjeval moje volje? Pri bogu, kakor onadva, boš tudi ti z vsem, kar na zemlji živi, umrl bridke smrti, če me ne boš na besedo ubogal!« Konj se ni ganil. Ko je možak videl, da ga ne uboga, je stopil k njemu, mu odrezal glavo in je, togoten, kakor je le mogel biti, konja razkosal.

Ko je torej žena videla, kako je pokončal svojega edinega konja in da s takšno smrtjo preti vsakomur, ki ga na besedo ne uboga, je izprevidela, da to nikakor ni puhla šala, in se je tako ustrašila, da ni več vedela, ali je še živa ali že mrtva. On pa je pihal od jeze in je ves okrvavljen sedel nazaj za mizo in prisegel: pa če bi imel tisoč neposlušnih konj, dedcev ali žensk v svoji hiši, vse bo pokončal; potem je sedel in gledal naokoli, s krvavim mečem na kolenih.

In ko je pogledal sem in tja in ni opazil nobenega živega bitja več, je uprl svoje strašne oči v ženo in ji rekel sila razkačeno, še vedno z golim mečem v roki: »Vstani in mi prinesi vode, da si umijem roke!« Gospe je bilo pri srcu, kakor da je že razsekana na drobne kose, že je poskočila in mu prinesla vode. Tedaj je vzkliknil: »Ha! To sem bogu hvaležen, da si me ubogala, kajti ker so me oni trije bedaki tako razkurili, bi sicer bilo tudi po tebi kakor je bilo po njih.« Nato ji je zapovedal, naj mu da jesti, in je ubogala; zarjul pa je tako, da je že mislila, da ima glavo v črepinjah. In tako je to bilo vso noč in žena ni niti mrnila, marveč storila vse, kar koli ji je zapovedal. Ko sta za kratek čas zadremala, ji je rekel: »Tak sem, da ne morem v miru zaspati; poskrbi, da me ne bo nihče zbudil, in mi pripravi dober zajtrk!«

Drugo jutro, že navsezgodaj, so se zbrali očetje in matere in tete pred vrati. In ker je bilo notri vse tiho, so bili v strahu, da je mladi zakonski mož nemara mrtev ali ranjen, in ta skrb jih je še bolj prevzela, ko so skozi špranje v vratih zagledali samo ženo. Komaj jih je ta opazila pri vratih, že se je priplazila tiho in plaho do vrat in jim hitela šepetati: »Nesrečni ljudje, kaj vendar hočete? Kako se drznete priti k vratom in tu kramljati? Molčite, sicer bo po vas!«

Ko so ti zunaj to slišali, so se močno začudili. Ko pa so zvedeli, kako sta mlada zakonca prebila noč, so mladega moža hvalili, ker si je znal tako imenitno pomagati, da je pometel v svoji hiši. Posihmal je bila njegova ženica takšna, da jo je lahko okoli prsta ovil, in sta srečno živela.

Neki dan po tem je pa hotel tast posnemati svojega zeta in je tudi on pokončal svojega konja; a žena mu je rekla: »Nikar no, stari! Prepozno si si umislil. Mi dva se že poznavata!«

»NA ZDRAVJE« PO VSEM SVETU

Afiyetolsun! (Turčija)
Alles van die beste! (Nizozemska, Južna Afrika)
A votre santé! (Francija)
Be Selamat! (Iran)
Cheerio! (Amerika, Anglija)
Egëszség! (Madžarska)
Evviva! (Italija)
Geia sas! (Grčija)
Gezondheit! (Nizozemska)
Kan pei! (Kitajska)
Maljanne! (Finska)
Na zdorovje! (Rusija)
Nazdravica! (Češkoslovaška)
Na zdrowie! (Poljska)
Noroc! (Romunija)
Prosit! Prost! (Nemčija)
Salamat sampurna! (Indija)
Salud! (Španija)
Salute! (Italija)
Saude! (Portugalska)
Skål! (Danska, Norveška, Švedska)
To your health! (Anglija, Amerika)
Ya salam! (Arabija)

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najiskrenejše zahvaljujem sodelavcem materialne službe za lepa darila, železarni Ravne pa za oddih v Portorožu. Še enkrat iskrena hvala za vse.

Fanika Gradišnik

Naši upokojenci

Ivan Matija, rojen 27. oktobra 1926, v železarni od 5. avgusta 1957 v valjarni, nazadnje kot adjušt. Inval. upok. 31. oktobra 1972

Anton Ledinek, rojen 10. nov. 1925, v železarni od 8. nov. 1948 dalje v topilnici, nazadnje kot ponovčar. Inval. upok. 18. nov. 1972

Viktor Obreza, roj. 9. decembra 1920, v železarni od 19. januarja 1948 dalje s presledki v obratu pnevmatičnega orodja, nazadnje kot strugar. Inval. upok. 22. novembra 1972

Začetek

O ljubezni je de Ligne dejal:

»V ljubezni je očarljiv samo začetek. Zato se ne čudim, da radi pogosto začinjamo.«

Dedek Mraz v Chavalovi karikaturi. Zgoraj od leve na desno: bolgarski, mehiški, kambodžanski, nemški, švicarski, španski. Spodaj: kavkaški, avstrijski, ameriški, »dvoredni«, »de luxe«, poslovni